DE ACELAŞI AUTOR:

Zânele din Valea Cerbului
Dans les Carpathes Roumaines (Plon-Nourrit, editeurs, Paris)
Căruţa Poştei
Drumurile noastre
Drumul Braşovului
Umbletul pe jos
Robinsonii Bucegilor
Dragi să ne fie munţii
Săculeţul de poveţe al Cercetaşului
Prietenele noastre păsările
Gâze
Zâmbetele Pământului
Fermecătoarea Naturi
Salamandra măiastră
Carte de bun trai.
Vraja Bucegilor.
În împărăţia Munţilor.

MEMORIEI SCUMPEI MELE SOŢII AIMÉE

Care din Franceză devenise Românca, nu numai cu numele, ci şi cu sufletul, căci ştia să preţuiască cuvântul, pământul şi neamul românesc.

PREFAŢĂ

Câte amintiri plăcute îmi deşteaptă această nouă ediţie a lucrării „În Bucegi”! Eram tocmai, în anii primejdioşi ai primei tinereţi. Mijeau în mine laolaltă imbolduri sentimentale şi o melancolie vagă, un ţel de ameţeală sufletească în faţa vieţii care se astenică înainte-mi, cu tot alaiul necunoscuturilor ei. Citisem mult, dar mă dominsem puţin, îmi descopeream un curaj deosebit, însă mă simţeam stăpânit de o teamă neînţeleasă. Ascultam sfaturile sceptice ale celor care se cred datori să prevină adolescenţii împotriva primejdiilor vieţii şi a răutăţii oamenilor, înţelegeam că pot avea dreptate, dar simţeam dăinuind în mine

încrederea în frumuseţea *vieţii. Între aceste şovăieli, sufeream fără durere, mă bucuram cu îngrijorare.*

În acea vreme, am tăcut cunoştinţa lui Nestor Urechea. Mi-a vorbit ca nimeni altul; s-a aplecat asupra sufletului meu cu dragostea unui părinte. Mă miram singur de bunătatea acestui om matur, care se interesa de ce poate gândi sau simţi un copilandru. Şi l-am iubit dintru început, cucerit de comoara sufletului său de elită.

Nu-mi da niciun sfat; fiecare cuvânt al lui era însă un imbold către bine, către frumos. Pe nesimţite, cu o delicateţă ce nu mi-a fost dat să mai întâlnesc, el aşternea în faţa mea duioşia dragostei de aproape, bucuria datoriei împlinite, îmi deschidea larg cartea cu privelişti nesfârşite a Naturii şi mă ajuta să pricep poezia plopilor lumânăriţi spre cer sau a sălciilor aplecate asupra apelor.

Am avut minte destulă sau îndeajuns noroc ca să preţuesc valoarea unei astfel de prietenii. Înainte de a-l cunoaşte pe Nestor Urechea, mă opream cu alţi camarazi prin colţuri dosnice, spre a juca biliard, table sau spre a chefui, potrivit obiceiurilor liceenilor de pe vremea mea. Mai apoi, însă, de la şcoală mă duceam glonţ acasă, lăsam cărţile şi plecam la el, unde mă aşteptau ceasuri de lungi convorbiri, din care sorbeam lot dorul de bine ce am putut realiza mai târziu.

Nestor Urechea este blândeţea personificată. E afectuos, fără manifestări zgomotoase, de o iubire liniştită, asemenea apelor profunde. Cuvântul lui e plin de duioşie, iar cugetarea lui neîntinată de micimea omenească. Şi astăzi, albit de ani, a rămas cu aceeaşi gândire nobil idealistă. N-am putut surprinde vreodată la el vreo zvâcnire egoistă; grindina existenţii nu l-a atins. Lângă el am înţeles cuprinsul larg al cuvintelor; mare, bun, frumos: „lângă el am simţit ceea ce adolescenţii nu descoperă singuri: dragostea de natură.

Când l-am cunoscut era tocmai în preajma publicării acestui volum, îmi citea din paginile care îi plăceau mai mult. Câteva luni în urmă m-a invitat la cuibul lui poetic din Valea Cerbului, la Buşteni. Acolo a deschis în faţa mea cartea cea mare a Naturii, capitolul atât de interesant al Bucegilor. M-a dus pe Diham, pe Coştila, pe Caraiman, pe Jepi, pe Omul, la Peştera Ialomiţei, la Cheile Zănoagei. Ne urcam încet pe cărări, ne căţăram pe vârfuri. În locurile cu vederea largă se oprea, pentru a-mi da lămuriri asupra topografiei Bucegilor. Avea o adevărată adoraţie pentru acest măreţ lanţ al Carpaţilor noştri. Cunoştea numele fiecărui vârf, fiecărei văi, fiecărui brâu. Multora le-a fost naş fericit, îmi

spunea numele florilor carpatine, îmi povestea fermecătoarele lor legende. Mă ţintuia uneori locului, pentru a asculta glasul păsărelelor, una din podoabele firii sale artistice fiind simţul muzical foarte dezvoltat: trilurile şi ruladele aripatelor, nenumărate şi atât de felurite în cadenţe, în timbru sau tonuri îi erau toate familiare.

Când nimic din toate acestea nu-i atrăgea atenţia, el deschidea sacul cu amintiri: literatura română, ca şi literaturile străine îi puneau la îndemână comori de notaţiuni sau senzaţii privitoare la Natură, pe care mi le împărtăşea cu un fel de evlavie religioasă.

Când, pe scară, ajungeam obosit acasă, adormeam legănat într-o atmosferă de bine, de frumos, cum n-am mai întâlnit niciodată, cum nu cred că alţi tineri să fi avut fericirea să guste. Astăzi, când părul încărunţit îmi îngrădeşte fruntea, în zadar caut amintiri mai dulci, clipe mai luminate decât acelea pe care Nestor Urechea mi le-a picurat în suflet, pe vremea când îl întovărăşeam pe brânele Bucegilor.

Finețea de suflet a lui Nestor Urechea s-a tradus printr-o invincibilă timiditate, având ca corolar o modestie fără de pereche. Foarte rezervat, s-a ţinut la o parte neamestecându-se cu nimeni, n-a intrat în niciun cenaclu, n-a fost membru în vreo coterie, nu s-a infeodat la nicio ligă, într-un cuvânt a fost un izolat. Şi... nu şi-a făcut nicio reclamă. Toate acestea firește că au fost în dauna notorietăţii sale ca scriitor; rezultatul? A fost timp de douăzeci de ani ignorat de massa mare a publicului cititor. El însă nu s-a tulburat, ci s-a retras în turnul său de fildeş. *Imaginea uzată a turnului de fildeş, aplicată lui Nestor Urechea, a prins un înţeles nou. El a trecut prin viaţă ca un sfios care nu încearcă s-o înfrunte şi astfel a reuşit s-o domine, ridicându-se deasupra ei, stăpânind-o complet prin puterea idealismului său inalterabil.*

Mulţi, prea mulţi ani au trecut vai! de când cutreieram Bucegii cu Nestor Urechea. Dureri grele s-au abătut asupra lui; totuşi, el a rămas acelaşi visător senin, acelaşi spirit în extaz faţă de minunăţiile Naturii. Acelaşi timid. ne practic şi dezarmat în lupta cu asprele contingenţe ale vieţii.

Pe când alţii umplu cronicele revistelor cu zgomotul vanităţii lor sau urcă treptele Academiei la umbra unor opere mai trecătoare decât ei, Nestor Urechea, a continuat a scrie, în tăcere, pentru o elită restrânsă.

În general, oficialităţile noastre l-au ignorat1.

Puţinele persoane care, ca mine, au cunoscut de aproape pe Nestor Urechea, au putut, constata, citindu-i succesivele volume, cum, pe de-a-ntregul, se reflectează în ele cu firea şi temperamentul lui, constituind un rar exemplu de perfectă comunitate între un autor şi scrierile sale.

Nestor Urechea fiind artist, poet, proza sa este poetică, cizelată artistic, îndrăgostit de formă, el este un remarcabil stilist. Iubitor al limbii sale materne, el se exprimă într-o melodioasă, pură limbă românească. Adorator al Naturii, Nestor Urechea este poetul Naturii, *cântăreţul florilor, gâzelor, păsărilor, piciorul Firei româneşti, înzestrat fiind cu un talent descriptiv fără de pereche. El este poetul munţilor, al Bucegilor. Toate cărţile sale sunt ţesute din imnuri cântate spre glorificarea comorilor Ţarei noastre binecuvântate.*

Citiţi, iubiţi cititori, cu atenţiune, în acest volum, descrierea panoramei Bucegilor şi veţi admira, fără îndoială, măiestria acestor pagini de o nespusă frumuseţe, pagini demne de un Bălcescu, de un Odobescu, care vor rămâne ca modele de proză românească.

Tot în acest volum, cetiţi capitolul dorul brânelor *în care duioşia este unită cu nobleţa simţirilor. Şi mai cetiţi, la ţinea cărţii, imnul, cel mai frumos imn ce s-a compus vreodată spre glorificarea Carpaţilor noştri, pagină model, pe care marele nostru Bălcescu ar fi semnat-o cu entuziasm şi care n-ar trebui să lipsească din nicio antologie şcolară.*

Şi mai cetiţi… dar n-aş mai isprăvi cu citaţiile.

Din toată opera lui Nestor Urechea se desprinde seninătatea *unui suflet bun de poet, care a plutit deasupra urâţeniilor pământeşti ale vieţii, seninătatea unui cântăreţ al armoniilor Naturii, unui preamăritor al Bunătăţii, care, într-o lume bine alcătuită, ar trebui să se reverse nu numai din tăriile cerului, ci şi din inimile oamenilor.*

Şi, Doamne, mare nevoie este astăzi de cărţi de acestea senine, în mijlocul oceanului de turpitudini în care înotămr acum când omenirea,

---

1 Trebuie exceptate Casa Şcoalelor şi Fundaţia Principele Carol, cea dintâi graţie Domnilor profesori M. Dragomirescu şi G, Murim, cea de a doua graţie domnilor Gh. D Mugur, Dr. V. Voiculescu şi Apostol D. Culea.

Să adăugăm că zorile dreptăţii au început să licărească pentru Nestor Urechia. Posteritatea va nota, de sigur, foarte marele merit al profund-cugetătorului poet şi maestrului critic literar Ion Foti, de a fi apreciat, cu remarcabilă claritate şi înţeleaptă judecată, talentul atât de original al lui Nestor Urechia. (Nota editorului).

în goana îndeslulărei poftelor materiale, nu mai ştie preţui frumuseţea unui bob de rouă la revărsatul zorilor, armonia divină a unui cântec de pasăre, graţia fermecătoare a unei flori…

O, bunul şi veneratul meu prieten! Cartea aceasta a ta mă trimite iar în zilele nevinovate ale primei mele tinereţi. Plin de recunoştinţă, te asigur că figura ta blândă nu va fi trecut fără folos. Ai durat în viaţa noastră spirituală un monument trainic, care va încălzi, prin lumina pură către care se înalţă, multe, multe generaţii. Da, şiruri întregi de generaţii, vor învăţa, pe paginile cărţilor tale, să se ferească de egoismul steril, de arivismul ucigător de poezie şi vor afla farmecul duioşiei sufleteşti legănată în frumuseţea Naturii, vor iubi Frumosul şi vor fi buni cu alţii, aşa cum tu ai fost cu semenii tăi.

Iar Posteritatea te va aşeza la locul de onoare în Cartea de aur a Artei şi Literaturii române, printre cei dintâi prozatori români.

N. ŞERBAN
Profesor Universitar Iaşi, luna florilor, 1928

LĂMURIRE

În anul 1927, după recomandarea neuitatului meu prieten, marele poet Alexandru Vlahuţă, Institutul de arte grafice şi de editură „Minerva" a tipărit prima ediţie a acestei lucrări. În acelaşi timp, a apărut la Paris, în editura cunoscutei case Plon-Nourrit, textul francez al acestei opere, alcătuit de autor, sub litlul „Dans les Carpathes Roumainen".

Cele două texte, francez şi românesc, au avut destinuri deosebite. Cel francez a avut, din prima zi a ivirei sale, o primire călduroasă şi foarte măgulitoare pentru autor; a fost nevoie de patru ediţii.

Textul românesc a trebuit să aştepte formarea în publicul cetitor a unei mentalităţi speciale: dragostea de Natură şi de cutreierare a munţilor. *Din ziua când această mentalitate s-a înfiripat, cartea „În Bucegi" a ajuns să fie cunoscută, apreciată şi mare a fost mulţumirea autorului de a constata răspândirea ei în mâinile unei elite româneşti.*

Ediţia din 1907 s-a epuizat înainte de război. De la război încoace, toţi amicii şi cunoscuţii mei, ba chiar mulţi necunoscuţi, cari s-au exprimat călduros prin scris, m-au îndemnat foarte stăruitor să public o nouă ediţie a acestei lucrări. Trebuie să adaug că acest îndemn

este întărit şi de marele succes dobândit de ultima mea carte „Vraja Bucegilor" publicată sub auspiciile „Turing-Clubului României".

Iată dar că am nespusa mulţumire dea prezenta publicului cetitor o ediţie, cu text definitiv, a lucrării „În Bucegi", care mi-este cea mai dragă dintre toate cele ce am scris.

NESTOR URECHEA

TOAMNA

Într-una din cele dintâi zile ale toamnei anului 1872, tânărul Mircea Trestianu se întorcea din Transilvania, unde îşi petrecuse vara. Mircea reuşise la bacalaureatul din sesiunea de Iunie. Tatăl său, negustor de mâna întâia în Piaţa mare a Bucureştilor, fericit, peste măsură, de izbânda fiului său, îi dăduse de cheltuială pentru o călătorie de vacanţă; tânărul bacalaureat imitase pe concetăţenii săi, fugind de căldurile înăbuşitoare ale Bucureştilor şi ducându-se întruna din staţiunile balneare ale Transilvaniei care era „la modă" pe atunci. Câtva timp Mircea petrecu bine.

Apoi urâtul îl copleşi: veşnica învârtire în aleea strâmtă, priveliştea pipernicitelor dealuri împodobite cu numele de munţi şi, mai presus de orice, grosolănia ungurească învăluitoare, îl scoseseră din fire.

Cât de mulţumit suspină în acea dumnezeiască zi de toamnă, când puse piciorul pe pământul României, la Predeal!

— Ce frumos este pe aci, gândi el. Munţii aceştia parcă-mi zic un „bun sosit" prietenesc… Dar să nu uit solia ce mi-a încredinţat tata…

Tânărul călător se îndreptă spre „Ospătăria Puriştoacei" de pe marginea căii naţionale. Curtea ospătăriei, parte ierbată, parte podită cu bârne, gemea de lume şi de trăsuri de tot felul.

Mircea intră în sala cea mare din mijloc, în care se perindau băutorii: cărăuşi, vameşi şi negustori. Stăpânul ospălăriei, înăuntrul şirodului, clătia ciocăne de ţuică, stând de vorbă cu un om, care era întors cu spatele, la uşă.

— Bună ziua, îi zise Mircea; nu cumva cunoşti dumneata pe un om numit Andrei Jnepeanu, care locuieşte pe aci?

— Cum să nu-l cunosc, domnule! Cine nu cunoaşte pe Andrei? Dacă ai ceva să-i spui şi eşti zorit, ai nimerit-o bine: Andrei Jnepeanu

este chiar aici.

Ospătarul arată cu degetul pe omul cu care sta de vorbă. Era un om, nici tânăr, nici bătrân, înalt, bine legat cu o barbă sură, deasă şi un păr pletos; privirea-i erai limpede şi blajină. Purta o vestă de vânător, o pălărie rotundă de pâslă, cu marginile largi, cisme cu tureici înalte.

— Andrei Jnepeanu, eu sunt, domnule, zise omul. Ce doreşte domnul?

— Am să-ţi spun o vorbă.

— Să ne aşezăm la masa aceea din colţ, unde vom putea vorbi în linişte. Băiete, dă-ne două ţuici.

— Domnule Jnepeanu, am venit să te salut din partea tatălui meu.

— Tatăl dumitale?

— Da, Radu Trestianu, negustor în Bucureşti.

— Radu Treslianu? Trestianu? Ori că traiul meu de om al pădurilor mi-a şters din minte numele prietenilor, ori că e vreo încurcătură la mijloc.

— Încurcătură nu este, martoră va fi scrisoarea ce ţi-o înmânez.

Andrei luă scrisoarea, o deschise şi, alunecându-şi privirea spre iscălitură, strigă, tulburat:

— Răducu, Răducu, tatăl Dumitale… Ce nu spuneai mai degrabă! Numele de Trestianu mă zăpăcise. Vreasăzică, tovarăşul nedespărţit şi mult iubit al copilăriei mele îmi trimite scrisoarea asta? Şi dumneata eşti fiul său? Dă-mi voie să te îmbrăţişez părinteşte, ca pe fiul fostului meu prieten… Şi acum să citesc rândurile lui Răducu…

„Frate Andrei, aducătorul acesteia este Mircea, băiatul ce mi-a dăruit Dumnezeu şi care a scris scrisoarea asta, dând haina cuvenită cugetului meu. Ţi-l trimit în solie, doar o izbuti el să te aducă pe aci, pe la noi, unde vei fi primit frăţeşte. De mai multe ori ţi-am trimis vorbă, ba prin chirigii, ba prin birjari, ba prin călăraşii diligentei, poftindu-te la noi, iar tu ai răspuns că e prea departe şi că mai bine ar fi să mă sui eu la munte. Ne-am încăpăţânat amândoi, tu, căci nu ai vrut să te scobori la câmp, eu, căci mi-ar fi prea grozav să mai văd, cu ochii mei, locurile unde bieţii mei părinţi au fost mişeleşte ucişi. Şi, în acest fel, atâta amar de ani s-au scurs, fără ca să-ţi privesc ochii tăi prietenoşi şi fără ca să-ţi aud vorba ta blajină şi aşezată. Eu port în lumina ochilor mei icoana vie a feţei tale de bărbat voinic şi de omenie, iar tu, poate, vei întruchipa pe Răducu, în flăcăul rumen şi drăguţ ce ţi-a sosit în

solie; împărtăşeşte-l pe dânsul cu prietenia şi dragostea ce ne legau sufletele acum douăzeci şi mai bine de ani, arată-i locul unde m-am născut, unde mi-am petrecut copilăria şi tinereţea, în tovărăşia ta, până în ziua când au venit fiarele muscăleşti, de au tăiat pe tata şi pe mama, iar eu nebun de durere, mi-am luat lumea în cap. Plimblă-l pe Mircea prin văile adânci, du-l pe plaiurile nesfârşite, căţăraţi-vă pe piscurile trufaşe ale Bucegilor.

Îţi încredinţez odorul meu, pe Mircea. Vorba ta cumpănită, dar însufleţită de simţiri duioase, va răsuna la auzul lui ca un cântec frumos: prin ea, băiatul meu va preţui minunăţiile salbei de munţi ce poartă numele de Bucegi şi va învăţa să-şi iubească ţara, această ţară neîntrecut de frumoasă şi la munte şi la câmp şi la baltă…

Iar gândul meu va fi cu voi şi parcă voi vedea pe Răducul de altă dată, cu tovarăşul său Andrei, colindând crestele, hăulind prin văgăuni, rătăcind prin jnepenişul plaiurilor înalte, amândoi cu voie bună, inima largă, sufletul curat.

Dragă Andrei, le îmbrăţişez frăţeşte.

Răducu

Cu o vădită tulburare sufletească Andrei sfârşi citirea acestei scrisori; ţinând capul ascuns în mâini, privirea pironită pe hârtia desfăcută pe masă, el stete nemişcat câteva clipe; apoi, sculându-se, învălui pe fiul lui Răducu cu o privire de neţărmurită dragoste, îi strânse; mâinile şi zise:

— Mircea, să fim prieteni! Şi dacă Natura îţi place, fii camaradul meu pe câtva timp…

Nici nu-ţi poţi închipui cât mi-a răscolit firea scrisoarea tatălui dumitale. E negustor dedat, de atâţia ani, cu socotelile mărfurilor şi totuşi fostul vânător de capre negre, fostul muntean, fără frică de desişul pădurilor şi grozăvia prăpăstiilor, se iţăieşte printre rândurile ce ai scris sub înrâurirea gândurilor sale. Răducu a păstrat, într-o cută ascunsă a inimii, dragostea muntelui… Când citesc scrisoarea lui, amintirile trecutului se scoală în faţa mea şi tinereţea-mi se reînfăptuieşte… Dar destulă visare, adaugă Andrei – la mai bine să alcătuim un program şi să ne îndemnăm a-l urma. Mai întâi de toate este un lucru hotărât că vei sta câtva timp în căscioara mea.

— Iubite d-le Jnepene…

— Te rog, numeşte-mă scurt, Andrei.

— Nene Andrei, să-ţi spun: suntem la jumătatea lui Septembrie, trebuie să mă întorc la Bucureşti, să-mi iac geamantanul şi să plec la Paris, unde îmi voi face studiile de drept.

— Bine, bine, înţeleg, dar câteva zile mi le dărueşti mie! Haide acum, să ne îndrumăm spre locuinţa mea.

— Nu locuieşti în Predeal?

— Nu, ci la Buşteni, adică, să vorbim mai pe şleau, la un ceas depărtare de Buşteni, în fundul văii Cerbului.

Curând, cei doi prieteni părăsiră Predealul, în trăsurica cârciumarului de la Puriştoaca. Calea naţională pe care mergeau şerpuia de-a lungul *Prahovei.* Valea ce străbătea era strâmtă, mărginită de două şiruri de munţi cu cline repezi, acoperite de brazi, molifţi şi fagi. Uneori coastele se lăsau mai trăgănate şi, la guri de vâlcele, se arătau poiene drăguţe.

Câte odată matca râului se adância şi se îndepărta, spre a face loc la podişuri ierboase, molatec întinse.

— Ce munţi gingaşi, şopti Mircea; ceva romantic şi liniştit!

— Duioşia Carpaţilor e stăpână pe acest cuprins; dar răbdare, tinere, în curând vom avea o privelişte, care este mai mult decât frumoasă sau drăguţă. Ce păcat, Mircea, că ai sosit în munţii mei tocmai acum toamna, când podoaba de flori a livezilor lipseşte, fiind cosită, sau fiindcă a ars-o soarele de vară. Iată-ne ajunşi în *între Prahovei2;* vezi cum se lărgeşte valea; apa *Azuga* curge la stânga noastră, iar *Prahoviţa* în dreapta; suntem între două ape, între două Prahove.

— Frumoase pajişti!

— Să le vezi la începutul verei şi să te minunezi: se destinde atunci un covor din lăicere împestriţate, închenăruit de două panglici de argint topit.

Călătorii sosiau la podul de piatră *Sorica* aruncat peste împreunarea celor două râuri, născătoare ale Prahovei.

Ramurile unui sorb, care crescuse în zidăria, pe alocurea crăpată, a piciorului podului, le biciuiră obrajii. Câteva scoruşe căzură în trăsură, ca nişte boabe de mărgean.

— Ai crede, când ţi-aş spune, că am cunoscut acest sorb,

---

[2] Pe vremuri, satul Azuga se numia Între-Prahove.

plăpând şi sfiicios, de abia îndrăznind să-şi înalţe tulpina fragedă deasupra bolţii? Cum a putut sămânţa să se aciuiască într-o crăpătură a zidăriei? Ce îndârjire pe acest copac, care a crescut, aşa că acuma izbeşte trecătorii, zbeguindu-se! Ce este voinţa omenească faţă cu această stăruinţă vegetală, mută şi neadormită? Mircea, uită-te bine colo; vezi strâmtoarea aceea, între steiuri şi apa Prahovei, care curge dedesubt la o mare adâncime; locul acela este cel mai periculos al căii, el se numeşte *Genune,* adică abis. Trecem acum de acest loc şi intrăm în ţinutul măreţiei. Bucegii, pe care i-ai mai văzut, când ai străbătut drumul spre Predeal, se vor înfăţişa deodată.

— Nu i-am văzut, am trecut noaptea.

— Dacă aşa-i vorba, fă-mi plăcerea şi închide ochii şi nu-i deschide, decât când îţi voi spune.

Mircea se supuse, iar la porunca tovarăşului său, deschizând ochii, strigă:

— Doamne, ce frumuseţe!

— Da, iată ceva frumos, ceva măreţ, o privelişte nemaipomenită în lume.

Valea se lărgise peste măsură; la stânga, şirul de munţi, cu pripoare ierbate şi clocotişuri păduroase. Dar la dreapta, în fund, ce spectacol! Un zid uriaş se înălţa la cer din stânci repezi, golaşe şi sfâşiate.

Zidul se prelungia spre miazăzi, pierzându-se în aburii vineţi ce dormitau deasupra Sinăei.

— Ce zici, Mircea, schimbare de decor, ca la teatru? Dar vom privi tabloul în altă zi mai cu băgare de seama astăzi mi-e degrabă să ajungem acasă.

Trăsura trecea acum de-a lungul poalelor muntelui *Clăbuceiul Baiului,* pe lângă care podişul zis *Trestia* îşi întindea mlaştina. Sosiră în gura văii Cerbului.

— Ne dăm jos, dragă Mircea, căci nu putem merge cu trăsura în valea Cerbului, unde nu e drum bătut şi sper că nu va fi, cât voi trăi. Băieţaş, adaugă Andrei, către băiatul ospătarului din Predal care îi întovărăşise, poţi să te întorci, să dai bagajele domnului Mircea vreunui om al lui Simion, cârciumarul din Buşteni, să mi le aducă acasă, că-l vom cinsti. Iată-ne dar, dragă tovarăşe, la intrarea văii Cerbului, în fundul căreia trăiesc eu, ca un urs bătrân în bârlogul lui. Să ştii că avem o oră de umblat, până să ajungem.

— Atât mai bine, îmi voi desţepeni picioarele.

— Înainte, dar, cu Dumnezeu!

Străbătură luncile Cerbului, un şir de micuţele poieni presărate, ca nişte insule, de lumină şi căldură, prin aninişul des.

Andrei îndrepta pe Mircea, păşind, când pe urmele unei poteci, cu şerpuituri frânte prin patul neastâmpărat al râului, când încercuind lumânările de anini roşii, adunaţi în pâlcuri, ce parcă stau la sfat frăţesc. Călcau pe un petriş răzleţit de viiturile apelor, ori alunecau pe un pământ pâslit de muşchi, sau de putregaiuri de plante şi frunze, pe care veacurile le schimbase în pământ vegetal.

Trecură prin „Poiana la Anini –, covor luminos al Clăbucetului, străbătură de mai multe ori apa Cerbului, sărind din bolovan în bolovan, ori înaintând încet pe trunchiuri de anini căzuţi de-a curmezişul apei.

Pe coastele *Clâbucetului-Baiului* şi *Munticelului,* pervazuri ale văii Cerbului, fagi puternici îşi înălţau ramurile lor desfăşurate.

Vâlcele strâmte se deschideau, din când în când în trupurile celor doi munţi.

— Nicio picătură de apă în vâlcelele astea, zise, mirat, Mircea.

— He hei! Primăvara apa nu lipseşte, dar acum toamna, la sfârşitul unei veri călduroase, suferim de uscăciune.

Tocmai că nu văd nicio floare.

— Iată una, răspunse Andrei, aplecându-se, o floare plină de viaţă şi vai! foarte simbolică…

— E frumoasă…

— Da, este elegantă, fildeşul petalelor sale este vărgat subţire. Ea se iveşte la sfârşitul verii şi de câte ori o zăresc mă întreb dacă trebuie să-i păstrez dragoste pentru gingăşia ei ori să-i urăsc rolul de sol al toamnei?

— Faţă cu înşiruirea anotimpurilor nu avem nicio putere…

— Şi de aceea nu pot fi supărat pe *şopârlaiţa albă* (parnassia); menirea ei este să prevestească rugina frunzişului şi anul acesta încă şi-a făcut datoria.

— E floare şi nu şovăie ca noi ceştia, oamenii.

— Şi apoi are tovarăşe de firi deosebite care totuşi şi ele prevestesc toamna, răspunse Andrei, culegând o nouă floare.

Era un ghem pufos, înconjurat de petale de argint, în formă de suliţi, apărate dedesubt prin frunze spinoase: înfiptă în iarba scurtă şi

arsă, se prăjia la soare pe o cută de pajişte.

— *Sita zânelor,* (Carlina), steaua toamnei, zâmbetul iei!

Sosiau, în acea clipă, într-o poiană mare alcăluită din două podişuri; cel din stânga era mărginit cu o livă de molifţi, iar cel din dreapta, mai jos, era brăzdat de o mulţime de pârâiaşe cari, formând drăguţe golfuleţe şi pitice cascade, se aruncau în apa Cerbului.

În centrul podişului de sus. un arbore, un singur, falnic fag.

— Să ne odihnim sub acest bătrân pontif, zise Andrei şi să admirăm muntele *Coştila,* că se vede bine de aci. Gândintu-te-ai, Mircea, vreodată, cât de poetic este un copac, puternic şi împovărat de ani care se ridică, singuratic, în mijlocul unei poieni frumoase?

— Parcă este o streajă…

— Neadormit veghetoare! Fagul acesta îl cunosc de mai bine de patruzeci de ani, el este, pentru mine, o fiinţă deosebită, un unchiaş, pe care-l salut, de câte ori trec în preajma lui. Cum nu l-aş cinsti? La adăpostul crengilor sale încărcate cu jir, vorbe duioase şi jurăminţi de dragoste au fost schimbate între părinţii mei.

— Cum aşa?

— Da, în această poiană numită „Stâneica", tatăl meu, contele de Genepin, emigrat francez, se logodi cu mama, o biată ţărăncuţă româncă.

— Ştiu că eşti de obârşie franceză, ceea ce însă nu-mi explic este numele ce porţi, românesc, dar cu o înfăţişare cam ciudată.

— Foarte limpede. Sătenii cari au cunoscut pe tatăl meu i-au schimbat numele din Genepin în Jnepeanu, românizându-l, prin potrivire, după un neştirbit obiceiu. Mai află că Jnep sau Jnepen este numele pinului pitic sau târâtor care creşte pe înălţimile Bucegilor.

— A! înţeleg acum… Dar cum se face că tatăl dumitale, nobil francez, s-a aciuat prin aceste locuri sălbatice?

— Îţi voi povesti într-o zi viaţa mea; cât despre viaţa tatălui meu, el însuşi nu ţi-o va putea istorisi, căci sunt douăzeci şi cinci de ani de când odihneşte pe culmea muntelui *Dihamul,* din fundul acestei văi; dar îi vei ceti memoriile.

— Luăm iar drumul?

— Da, da, peste o jumătate de oră vom ajunge acasă. Să ne scoborâm pe podişul de jos.

— Priveşte, Andrei, colo, flacările acelea vinete care ţâşnesc din iarbă…

Încă o prevestire a apropierei iernii: acelea sunt florile numite de ţăranii francezi „veilleuses" (candele) şi de sătenii noştri „ghicitori", ghicitori ale iernii, de sigur. Parcă sunt cele dintâi lămpi ce toamna aprinde pe pajişti, premergătoare ale acelora care, în nopţile geroase şi înzăpezite, luminează masa familiei. În curând scurtaturile de fag vor pârâi în vatră şi Bucegii se vor îmbrăca cu alb fecioresc…

Astfel vorbind, cei doi amici străbăteau Valea Cerbului.

Niciodată, tânărul Trestianu, târgoveţ, necunoscător al minunăţiilor naturii, nu simţise o atare mulţămire ca acum…

Curăţenia aerului, tăcerea, gingăşia sălbatică a acestei văi, desfătau sufletul său fraged şi îi era inima plină de o nemărginită încredere în tovarăşul, care îi arăta dragoste părintească…

Mergeau tot prin pădure, adesea de-a lungul apei, trecând uneori prin luminişuri, pe care Andrei le numai: *Poiana cintezoilor,* loc de adunare al acestor drăguţe păsărele; *poiana cu brebenei,* al cărei covor verde primăvara este acoperit cu aceste fermecătoare flori, în trei culori; *poiana cu bolovani,* plină de stânci şi bolovani, unele stând într-o rână, altele în picioare, ca nişte idoli ale vreunui neam sălbatic de oameni, pierdut în negura veacurilor.

Deodată, perdeaua de fagi şi molifţi se dete la o parte şi cele dintâi coaste, ale unui munte, care sta stăvilar în fundul văii, se înfăţişară.

— Acesta este *Dihamul,* muntele prietenos şi milos, unde mi-am cuibărit culcuşul, zise Jnepeanu

— Aci este dar fundul văii Cerbului?

— Ba de loc! Uite, la poalele Dihamului avem confluenţa râului ce îşi are obârşia între *Diham* şi *Clăbucet,* la dreapta, şi torentul sosind din stânga, după ce a alergat spumegos în adevărata vale a Cerbului, care se deschide între cei doi munţi din lanţul Bucegilor: *Morarul* şi *Coştila.*

Urcuşul, destul de ostenitor, era îndulcit printr-un şir de podişuri.

Cei doi prieteni uneori se strecurau printr-o hoagă adâncă, pe ale cărei margini înalte erau înşiruite două rânduri de arbori sădiţi cu rost, sau aşezaţi într-un chip ademenitor la privire; foile dinţate ale paltinilor se înfrăţiau cu acele strânse în mănunchiuri nouroase ale Zadelor; molifţii îşi înălţau piramidele lor alături de cotoarele uscate şi scrijelite ale socialor cu boabe roşii; podurile ierbale ce se urmăriau,

cuprindeau ronduri cercuite cu stufişuri de măceşi, ori de spinişori.

Pe alocurea, flacăra verde a unui brad tinerel ţâşnia din mărgeanul boabelor unui scoruş; prin părţile golaşe, târşarii de fag împiedicau mersul călătorilor.

— Iată-ne ajunşi, dragă Mircea…

Pe un podiş mai întins, era clădită căsuţa lui Andrei, casă ţărănească, din bârne, cu acoperişul şindrilit, pereţii văruiţi, o prispă largă în faţă, împodobită. Între stâlpi, cu scânduri înflorite, mărginite de curba elegantă a vechilor case româneşti.

— Ce drăguţă este casa Dumitale! murmură Mircea.

— Casă ţărănească de munte! Iată-ne în dreptul porţii.

Pe stâlpii purtători ai acoperişului şindrilit al porţii se încolăciau tulpinile şi frunzele curpenului de munte. Gardul de nuiele se ascundea pe după un gard viu de molifţi tunşi la înălţime de om şi nepătruns îndesiţi.

Mircea citi, pe unul din stâlpi, patru versuri săpate, în litere cirilice:

Facă lumea ce va face
Noi trăim aci în pace.
În fundul văii Cerbului
Pe poalele Dihamului.

— Bătrânul pustnic, care a adăpostit pe tatăl meu a scris aceste versuri, lămuri Andrei. Ia, să intrăm; iată-ne în curtea mea, fii binevenit, Mircea… Uite două ştreje care îţi zic bună-ziua.

Jnepeanu arătă doi copaci bătrâni, care îşi desfăşurau ramurile, de fiecare lature a porţei, în chip ocrotitor, la dreapta un fag voinic, la stânga un brad puternic.

— Sunt frumoşi, ce zici? Şi, lucru ciudat, bradul din stânga a îngăduit unui fag, adică unui duşman, să-şi capete puterea din aceiaşi bucată de pământ; bagă de seamă cum cele două trunchiuri ale fagului au crescut împrejurul bradului, încolăcindu-se ca nişte şerpi…

— Ce înseamnă cei doi arbori?

— Aceste două ştreje au fost sădite de tatăl meu, în anul în care a găsit adăpost în aceste locuri, în 1794, prin urmare acum 78 de ani. Douăzeci şi doi de ani mai târziu, în ziuă căsătoriei sale, el a înfipt un fag mititel la tulpina bradului, care l-a primii frăţeşte. Iată o stranie

frăţie vegetală, dar o frăţie adevărată, neprefăcută, fără găteală de vorbe deşarte.

— Copacii aceştia sunt simbolici!

— Aşa este, ei reprezintă viaţa tatălui meu şi a mea în Bucegi; sunt prieteni statornici. Ei au primit şi au păstrat multe taine ale noastre şi stăruinţa lor în creştere ne-a îndemnat a trăi…

Tânărul student, suindu-se pe prispă, privi tabloul ce se desfăşura înaintea ochilor. Valea Cerbului se întindea până în valea Prahovei, unde sclipeau câteva rare case ţărăneşti aşezate pe muntele *Zanturu. La* stânga, grebenii păduroşi ai *Clăbucetului-Baiului,* la dreapta zidurile pietroase ale Bucegilor cu ace, suliţi şi turle străpungând albastrul limpede al cerului. La spalele casei, pădurea Dihamului care, mai sus, se răria, apoi, contenia, lăsând loc plaiurilor ierbale.

— Locuinţa aceasta, zise Andrei, a fost clădită, cu rost de un om înţelept. Este cu faţa spre miazăzi şi în chipul ăsta dezmierdată de razele soarelui toată ziuă. Muntele însuşi o apără spre miazănoapte de răutatea crivăţului. Dacă vrei, domnule bacalaureat, să-ţi aminteşti epislola a 16-a a lui Horaţiu, aceea adresată lui Quinctius, aruncă-ţi privirea aci.

Mircea citi următoarele versuri, săpate, pe un canal al uşii de la intrare, cu un cuiu roşit în foc:

Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle; sed, ut veniens dextrum lalus adspicial sol.
Laevum discedens curm fugiente vaporet.
Temperiem laudes.

Adică:

Un lanţ de munţi, spintecat de o vale adâncă, primind la dreapta razele soarelui când răsare, iar la stânga razele ce aruncă când asfinţeşte. Orientaţia este foarte bună.

— Tocmai aşa!

— Iată pe celălalt canal al uşii, versuri din a 6-a satiră a divului Horaţiu, pe care tot tatăl meu le-a săpat. Ele îţi vor arată lămurii ce fel de om a fost contele de Genepin.

Mircea citi:

Hoc erai în volis; modus agri non ila magnus
Horlus ubi et leclo vicinus jugis aquae fons
El paulum silvae super his forêt. Auclius alque
Di melius fecere bene est Nihil amplius oro
Maianale, nisi ut propria haec mini munera faxis.

Ceea ce Mircea traduse cam aşa:

Aceasta era dorinţa mea: un petec de pământ, cu o grădină, un izvor vecin şi o pădurice. Zeii m-au ocrotit, sunt mulţumit. Nu-ţi cer nimica mai mult, fiule al Maiei, decât să mă bucur mult timp de aceste daruri.

— Vezi, cuprinsul e mic: la stânga o grădină cu legume, la dreapta una cu flori, iar într-un colţ se afla un strat pentru Flora Bucegilor. La spate, o pădurice, alături, o vâlceluţă mărginită de mesteacăni şi sălcii, în fundul căreia curge un izvor rece şi limpede. Toate dorinţele tatii au fost îndeplinite; mai mult încă, ne-a fost: dat să ne desfătăm sufletele cu această privelişte măreaţă a Bucegilor şi să ne deşirăm zilele în sânul adâncii păci a văii Cerbului. Ce mai doresc? Să-mi sfârşesc zilele aci ca şi părintele meu…

— Parafrazezi versurile lui Horaţiu, dragă Andrei.

— Am spus adevărul!…

II.

— Nu te depărta de mine, Mircea, ori de nu, o să te împiedici de ciolpani şi bolovani…

Pata albă a felinarului ce ţinea Andrei tremura înaintea celor doi prieteni.

— Zău, mă mustră conştiinţa, adaugă Andrei, că te-am deşteptat, cu noaptea în cap, şi te silesc a orbăcăi astfel…

— Aminteri, nu puteam vedea Bucegii pe un răsărit de soare.

— Nu e vorbă, n-ai să te căeşti, desigur. Înainte cu voie bună şi în curând vom fi pe pajiştile *Zamurei.*

— Înainte!

Trecură Prahova pe un buştean şovăitor şi călcară covoarele muntelui *Zamura,* pe malul stâng, al râului; o licărire slabă, geană sfiicioasă, se zăria deasupra *Văii Fetei,* la răsărit.

— De acu, soarele îşi va risipi pietrele scumpe; să ne aşezăm pe buturuga asta şi să privim cu luare aminte.

Mantia nopţii ridicându-se puţin cale puţin, grămada uriaşă a munţilor se înfăptuia, din ce în ce. Deodată, culmile se aprinseră, piscurile pâlpâiră.

— *Clipa roşie,* clipa rubinului, şopti Andrei.

Lanţul Bucegilor era învâlvorat de razele soarelui-răsare; suliţi de foc ameninţau cerul, ţâşnind, parcă, din tr un jeratec mereu aţâţat.

Dar, fără multă întârziere, focul se îmblânzi şi curând coastele Bucegilor se înfăşurară într-o maramă trandafirie.

— *Clipa trandafirie!* Clipa zorită a legendelor, clipa zânelor din poveşti.

Întunericul poalelor munţilor şi a văii se spărgea.

Marama trandafirie pieri.

Bucegii răsăriră scăldaţi în aur topii.

— *Clipa aurita!* Clipa luminii orbitoare…

Şi acum, Mircea, priveşte… Ai în faţă-ţi cea mai minunată privelişte din lume…

Tot ce poate desfăta şi fermeca sufletul unui poet, sau al unui iubitor al naturii se află îngrămădit aci, gingăşie şi frumuseţe, putere şi străşnicie, grozăvie şi măreţie.

Valea Prahovei, după strâmtoarea *Genunii,* s-a lărgit deodată şi râul s-a tras la o parte, în semn de respect pentru aceşti uriaşi munţi Bucegi; deasupra patului său se întind podişuri care, în toiul verei, se îmbracă cât o floră fermecător de colorată.

Iată gingăşie şi frumuseţe.

Mai departe, la apus, la poalele Bucegilor, se ridică cline blânde, iute prefăcute în „gălme" păduroase şi în grebeni acoperiţi cu o manta a cărei pulpană este vârstată cu albăstruiul aninilor şi roşcatul fagilor, iar mai sus împodobită cu verdeaţa stăruitoare a brazilor. Putere, străşnicie arată aceşti codri de seculari brazi şi molifţi.

Dar minunea minunilor este acel zid uriaş, acea pălălae de piatră ce se înalţă la cer, într-un avânt neînstrunat. Cine ar putea descrie răscoala acestor stânci care îşi încalecă seninările lor, se îmbrâncesc mânioase? Sălbăticie a timpurilor preistorice, triumf al grozăviei şi măreţiei! Omul se simte strivit faţă cu această zidire fără asemănare în lume.

— Ce dar nepreţuit soarta a hărăzii omului trăitor pe aci!

— Da, dacă în sufletul său a păşiral numai o scânteie din acel foc dumnezeiesc cane dă naştere celor mai frumoase fapte şi aţâţă cele mai nobile virtuţi, locuitorul Bucegilor va fi fericit. Nimic josnic, nimic fățarnic în aceste locuri împodobite cu însuşirile de căpetenie ale firii româneşti: frumuseţea şi bunătatea!

— Cât de mult iubeşti aceşti munţi!

Îi iubesc din adâncul sufletului, fiindcă sunt frumoşi şi pentru că le-a fost milă de tatăl meu, fiindcă m-au legănat cu cântecul lor, cântecul Bucegilor, cântec de colori şi de sunete, de miresme şi de forme. Îi cunosc Bucegii din frageda-mi copilărie; ei m-au îmbiat la visuri senine şi, de am stat de vorbă cu ei, nu mi-au rănit suflelul şi au tras departe de buzele mele cupa de amărăciune ce semenii mei îşi dăruesc unii altora.

Nu e zi de la Dumnezeu în care să nu-i învălui cu o duioasă privire.

Seara, când mi-am săvârşit munca grea şi sunt gata a da ochii în gene, nu uit niciodată de a le cuprinde icoana în lumina ochilor mei. Dimineaţa gândul meu cel dintâi este să alerg la fereastră şi. văzându-i, inima-mi creşte. În orele de repaus, cea mai curată desfătare a mea este să mă aşez în faţa Bucegilor şi să-i privesc: uit totul atunci şi sufletul meu este duios alinat.

Acela care-i priveşte nepăsător nu vede de cât o îngrămădire ciclopică de stânci… Pentru mine însă fiecare din aceşti munţi este o fiinţă deosebită, cu firea ei şi apucăturile sale…

Cei doi prieteni stau acum cu privirea pironită la minunata desfăşurare a Bucegilor. Pe muntele *Coştila* ei zăresc acel profil roman îndreptat spre cer, desemnat de creastă, profilul împăratului Traian.

La spatele „Gâlmei mari" se ascunde „Poiana Coştilei", acea poiană vrednică de cântarea celor mai mari poeţi.

La marginea de miazănoapte a Coştilei un stei îşi repede spre bolta albastră săgeala-i bontită; este „Santinela" care aprig străjuieşte spintecătura cea mare a Bucegilor, la „Omul" – Iată, tot pe Coştila, nişte cline repezi ierbate numite „Gălbinari" după coloarea roşcată-gălbue a ierbei spre toamnă; deasupra acestor gălbinări se ridică un zid ameţitor, cu totul drept, şi lângă ei „Blidul uriaşilor" a cărui curbă este formată de un zid uriaş încovoiat în semicerc; se zăreşte apoi *Valea albă* despărţind Coştila de Caraiman.

Caraimanul! Acest munte se vede mai bine din tot lanţul, căci

satul Buşteni este clădit la poalele lui. Fără îndoială, Caraimanul are o înfăţişare neasemănată cu a altor munţi. În loc de a-şi răzleţi steiurile, el este îndesat şi năprasnic; dintr-o opintire puternică el este din pământ şi-şi înalţă poporul său de stânci. Creasta sa nu are fantazia vecinei *Coştila,* ci, cu puţine salturi, se lasă la stânga, apoi se suie într-un pisc care ascunde valea Jepilor. Stă Caraimanul ca un pontif bătrân, încruntat şi impunător, neclintit păzitor al tradiţiunilor.

Jepii următori, mici şi mari, au cu totul un alt caracter. La o înălţime mai mică decât acea a Caraimanului de care Jepii mici sunt despărţiţi prin *Valea Jepilor,* se desprinde o coamă mergătoare mai în linie dreaptă, ridicându-se de-a lungul unui zid rezemat pe coaste înjnepenite şi îndreptându-se oblic spre valea Prahovei. Apoi, deodată se curmă şi închipuieşte un mare V, între Jepii mici şi „Claia mare". Nu e oare bine numit acest pisc răzleţit, al şirului, a cărui temelie mai apropiată de Buşteni se subţie în înălţime, de ia forma unei Clăi sau a unei căpăţâni de zahăr, pe a cărei „Tililă" se pare că piciorul omenesc nu poate călca? *Claia mijlocie despărţită* de *Claia mare* printr-un adevărat horn, „Valea Seacă", este spintecată în mijlocul ei de un abis; adâncimea acestei prăpăstii nu o poate măsura ochiul... „Clăiţele" se iţăesc, ca nişte copilaşi, prin faldurile rochiei de brazi a *Clăii mari* şi pe când Coştila şi Caraimanul sunt puterea şi măreţia, Jepii înfăţişează *ciudăţia* Bucegilor. La stânga, creasta, *Jepilor mari* alcăluieşte o linie puţin văluroasă, înaintând spre Prahova; un amfiteatru este săpat dedesubt, cu pripoare de iarbă plăcute şi ademenitoare la urcuş, iar mai jos, străpungând piatra, se ivesc cele două *Urlători,* din care cea mare se aruncă în cascadă.

La capătul crestei Jepilor mari se aşterne un platou aplecat spre Buşteni, acoperit ici şi colo de jnepeni; verdeaţa acestor copăcei este împestriţată vara de pete roşii de *bujori-de-munte.*

Deodată, această pajişte înaltă, pe care privirea o poate mângâia, fără a se răni printre colţi ascuţiţi, se întrerupe şi o cascadă de piscuri şi de ţuţuiuri se repede spre valea Prahovei; o năvălire de suliţi ce lasă între ele bliduri în formă de mici V; parcă ar fi valurile unui puhoi uriaş sleite de un ger geologic, care le-a împătrit.

Şirul acesta de vârfuri formează o coamă îndoită mai jos, fără ţepuşe, schimbându-se într-o linie ondulată a cărei curbă se înmoaie, de se topeşte în marginea râului. Dincolo de valea următoare, *Valea Babei,* se ridică o altă coamă, acea a muntelui *Piatra arsă*

asemănătoare, cu *Jepii mari;* apoi, *valea Peleşului* şi, în sfârşit, într-o boare vineţie, *Furnica,* cu câinele sale dulci gazonate la poalele căreia dormitează mănăstirea Sinaia.

Minunatul lanţ se sfârşeşte cu *Colţii* înfricoşători ai *Vârfului cu dor* şi ai *Vânturişului,* cea din urmă expresie a neînfrânatei sălbaticii a acestor Bucegi cari şi-au luat asupră-le rolul de mijlocitori între pământ şi cer.

— Ia vezi, Andrei, zise Mircea, aurul piere.

— Văd, auriri înverzeşte şi îndată *ora adevărată* stăpâneşte ţinutul, ora când muntele capătă haina sa firească.

Puţin câte puţin, lanţul de munţi redobândia coloarea vineţie-alburie a pietrei văroase. Pe lângă petele albe ale spărturilor datorite fărâmiţărei stâncilor, hornurile şi şiştoacele, drumuri ale puhoaelor, păreau mai negre; ici colo, verdeaţa jnepenilor, agăţaţi în scorburi, ori roşcatul gălbui al ierbei mărunte aşternută pe clişoaie mai puţin repezi.

— Aşa se văd Bucegii, până ce soarele trece de amiazi. Apoi, însă, soseşte *ora catifelei.*

— Ora catifelei?

— O oră care se poate observa în toiul verei. Soarele fuge spre apus. Razele sale oblice luminează pe la spate coastele Bucegilor, desprinzând, din trupul lor, orice greben, orice colţ.

Caraimanul, sub lumina orbitoare a soarelui de dimineaţă, părea un bolovan titanic, dintr-o bucată; acum el se populează cu nenumărate stânci, ce nu se puteau deosebi, cu un ceas mai înainte. Teancuri haotice de pietre, prin care luptă penumbra cu lumina.

— Bine, dar catifeaua?

— Tocmai acesta este straniul fenomen. Formele chinuite ale steiurilor nu-ţi străpung vederea, parcă ar fi cernute prin mii de gene. Capeţi impresia unei stofe de califea pe care ai vrea s-o mângâi cu mâna şi cu privirea. Dar iarăşi şi ora aceasta se duce, şi cel din urmă joc de lumină, *ora vânătă,* se arată.

Razele din ce în ce mai piezişe ale soarelui-apune, ne mai atingând părţile joase ale munţilor, *negreala* se suie, o negreaţă vânătă, curând răspândită peste tot zidul. Soarele se ascunde dincolo de creastă; prin adânca spintecătură a văii Jepilor el trimite un mănunchiu de raze, dând Clăii mari şi piscurilor clinului de miazăzi a Caraimanului forme drepte, neadevărate.

Penumbra creşte, vălul vânai se înnegreşte. Deasupra Coştilei un foc se aprinde pe cer, dar iute se stinge. Amurgul se scoboară. Clipă tulbure îngrijitoare!

O stea sclipeşte deodată deasupra Caraimanului, apoi alta şi încă alta şi toată bolta se luminează cu pietre scumpe. Massa neagră a Bucegilor se hotărăşte, grozavă. Coama lor trage pe cer o broderie armonioasă.

Şi dacă luna se ridică pe cer, ea înfăşură cu o lumină argintie marele lanţ de munţi, care se înfăţişează şi mai puternic, mai fioros şi plin de taine nepătrunse.

— Dar vai! astăzi, adaugă Andrei, nu vom vedea nimic din toate minunăţiile astea.

— De ce?

— Nu vezi norii cum se ridică?

— Nu era nici urmă de nor adineaori.

Aşa e la munte unde vorba Românului: „Ziua bună de dimineaţă se cunoaşte –, nu se adevereşte în totdeauna.

Aburii ieşiţi la poalele Bucegilor se îndreptau spre cer; ajunşi pe înălţimi, se prefăceau în panglici, înconjurând munţii.

Alţi nori sosiau cu repeziciune de pe Diham şi se fărâmiţau, acăţându-se, ca nişte ghiomotoace de lână de Claia-mare şi alte vârfuri. Albeaţa lor se acoperia cu straturi negre ameninţătoare.

— Să ne grăbim spre casă, să nu ne apuce furtuna, că ne udă până la oase.

III.

— Dar nu se poate, bombăni Mircea.

Studentul, deşteptat de timpuriu, alergase la fereastră.

— Ce Dumnezeu, n-am orbul găinilor?

— Ce este? întrebă Andrei.

— Ce să fie? Priveşte şi dumneata.

— Nu se mai văd munţii? Să-ţi desluşesc eu ghicitoarea: suntem pe celălalt tărâm al Halimalei, unde ne-a dus astă noapte puternicul vrăjitor *Nourean;* el şi-a desfăcut nesfârşita-i perdea şi a ascuns Bucegii.

N-avem încotro: toamna se aşază de-a binelea în cuprinsul nostru muntenesc. Nu vezi nimic înaintea ochilor, căci înotăm într-o

mare de ceţuri: un coif de nouri s-a lăsat din cer.

— Ce mâhnicioasă este închisoarea asta de nouri! Aveam de gând să fac plimbări frumoase, călăuzit de dumneata, mai zise Mircea cu necaz.

— Să lăsăm pe altă dală.

— Pe când?

— De! ştiu şi eu? O să ne putem plimbla poate peste două ore, sau două zile, ori încă două săptămâni.

— Dacă aşa-i vorba, apoi…

— Ai vrea să mă părăseşti? Ei, dragă Mircea, la munte să nu te superi când vei vedea vreme rea. Ascultă! am eu ceva care-ţi va potoli nerăbdarea şi o să ajute la curgerea zilelor.

Jnepeanu scoase dintr-un saltar un caiet cu foile îngălbenite şi, arătându-l tânărului său prieten:

— Mă ţin de cuvânt, zise, iată viaţa tatălui meu povestită de el însuşi, în acest caiet pe care mi-l încredinţa într-o zi din luna Decembrie a anului 1849, spunându-mi:

— Fiule mult iubit, am împlinit optzeci de ani; mă simt încă în putere, mintea mi-e limpede, dar la vârsta asta povara anilor poate fi jucăria unei picături de apă mai rece, sau a unei raze de soare caldă: Secerătoarea rânjită mă pândeşte şi pot pieri într-o clipită. Tu ştii că eu sunt de viţă nobilă franceză, dar nu ţi-am povestit prin ce împrejurări m-am aciuat în creierul Bucegilor, cum am trăit aci, cum am cunoscut pe maică-ta. Pe filele acestea am scris întâmplările vieţii mele: le vei citi; după moartea mea.

Foarte tulburat, luai foile şi le pusei bine; le-am cetit. după moartea tatii. Acum, la rândul dumitale, Mirceo…

Afară ploaia cădea cu temei. Şindrilele acoperişului picurau neîncetat; se auzea în Valea Cerbului cântecul înăbuşit al ploii.

În odăiţa lui Andrei, pace şi mulţămire; un zâmbet blajin înflorea pe buzele lui Andrei.

Mircea se aşeză la cetit.

PARTEA A DOUA
MEMORIILE LUI GENEPIN

M-am născut în anul 1769, în cătunul *Entre-deux-Eaux* care ţine de comuna *Fraize,* în *Vosgi,* (Franţa).

Tatăl meu, contele Gerard-Marie de Genepin, era urmaşiul unei vechi familii nobile din Champagne.

N-aş putea spune prin ce urâte destrăbălări, sau proaste socoteli, averea Genepinilor se împuţinase într-atâta, în cât tatălui meu îi venise, la împărţeală, câteva peticele de pământ de bucate, precum şi un fel de pavilion, aşezat, în pădure, la o bătaie de puşcă de cătun şi pe care sătenii îl numeau *gentilomiem* (la gentilhommiere).

Contele de Genepin avea o fire ciudată: hotărât hoinăritor al pădurilor, vânător fără pereche; cu vorba pe şleau, era un tovarăş de ispravă, omenos, gălăgios şi cam încurcă-toate, dar bun la suflet, ca un soare cald de primăvară.

Mama era fata lui Jacques Colin şi a jupânesei Caterina, burghezi din târgul Fraize.

Într-o zi, tata care tocmai împlinise treizeci de ani, se dusese la Fraize, să cumpere praf de puşcă; aci, în piaţa mare întâlnise pe Silvia Colin. Era frumoasă, albă şi plăpândă ca o rochiţă a rândunelei.

Pe loc, tata se îndrăgosti de fată şi ca un om neştiutor de codeală la fapte, se şi porni să ceară pe Silvia părinţilor ei.

Colinii, deşi cam uluiţi de vorba pripită a contelui fură foarte măguliţi de cererea lui.

Cât despre Silvia, ea avea obiceiul a se supune orbeşte poruncilor părinteşti şi apoi fu încântată de logodnicul său, băiat frumos, isteţ, cu maniere de boer, pe care viaţa-i de pădure nu le putuse bădărani; nunta se şi făcu.

O lună întreagă tatăl meu stele pe lângă tânăra lui soţie, răsfăţând-o, neştiind cum să-i intre mai bine în toate voile. Amorul lui zgomotos cam speria pe mama fiinţă sfiicioasă, cu o fire liniştită, visătoare. Dar înflăcărarea contelui se domoli repede şi el se îndrumă iar spre pădure.

Îmbătat de plăcerile vânătorei, el uita, zile şi nopţi de-a rândul, drumul locaşului său, unde o nevastă iubitoare îl aştepta. Când, amintindu-şi că avea şi el o casă cu rost, dedea pe la gentilomieră, să fi auzit trăsnete împotriva prietenilor, care nu-l lăsaseră să-şi vadă de datoria de *om printre oameni!*

Mama mea îl prima totdeauna cu zâmbetul pe buze.

— Ce păreche ciudată, dar şi plăcută erau stăpânii mei, îmi destăinui Firmin, bătrânul nostru servilor, când îi cerui amănunte asupra mamei. Domnul conte un uriaş, doamna contesă o păsărică; şi

se iubiau, fiecare după cum se pricepea…

Ca şi moştenitorul unei împărăţii faimoase am fost primit la naşterea mea; mama nu mai avu altă grijă decât să păstreze sănătatea copilaşului iubit; curând apoi însă Dumnezeu o luă de pe pământ.

Biata mama! De la tata am moştenit firea-mi neastâmpărată, iar de la această nobilă femeie dragostea de Natură şi mila de semenii mei suferitori, milă care m-a îndemnat uneori a-mi primejdui viaţa. Fără mamă, care m-ar fi răsfăţat, crescui ca o plantă sălbatică, între Firmin prea puţin priceput în ale dădăciei şi tatăl meu care, când se ivia pe acasă, atâta ştia: să mă pupe pe obrăjiori şi să-mi împrumute, în chip de cai nărăvaşi, genunchii lui. Dar, de îndată ce împlinii şapte ani, tata îmi împovăra umărul cu o puşcă şi mă trase cu el în păduri, spre a mă învăţa meşteşugul vânătoresc.

— Să vezi. Firmin, ce mai vânător iscusit o să fac din el, ş-apoi un căţărător pe stânci renumit!

Îşi ajunse scopul, dar ce viaţă neastâmpărată am dus!

Eram într-un ţinut păduratic şi muntos în care, slavă Domnului, puteai să umbli fără opreală şi neîncetat. Cunoscui curând, în toate amănuntele sale, lanţul munţilor Vosgi: mă urcam cu uşurinţă pe *Baloanele* lor, cocoaşe asemănându-se cu *clăbuceturile* Bucegilor noştri; o tuliam iepureşte pe câinele lor; învăţai numele deosebitelor lor *gouttes,* (pârâiaşe) *feignes* (izvoare) *rupts* (râuri) şi *sauts* (săritori).

Dormeam, prea adesea, sub acoperământul bolţii cereşti, în locul unde amurgul ne sosia, sau în vreun ferăstrău, în care *sagarii* (ferăstrăerii) ne primiau cu drag. Alte ori, ne culcam pe pământul bătut din bordeele cărbunarilor, în adâncimile pădurilor. Când străbăteam plaiurile înalte, ne plăcea mult să ne oprim pe la *marcairerii* (stâne), pentru a sta de vorbă cu *marcairii,* oameni de omenie, dar cu vorbă aspră.

Adesea ori ne era masul pe la diferitele mănăstiri şi schituri de prin Vosgi, în care tata afla mulţi prieteni, monahi, smeriţi la rugăciune, dar isteţi în ale vânătoarei. Din când în când dam şi pe acasă, unde găsiam pe Firmin amărât şi bombănitor.

Numai în toiul iernii ne mai astâmpăram; eu îmi făceam vacul la unchiul meu, fratele mai mic al tatii, călugăr în schitul *Tartaiux* aşezat în pădurea, cu acelaşi nume, în vecinătatea cătunului Entre-deux-eaux.

Unchiul meu, părintele Anselme, semăna foarte cu frate-său contele, dar minţile lor se deosebiau cu totul; pe când tatăl meu nu

vrea să ştie de carte, părintele Anselme i se închina. Contele de Genepin nu ştia ceti decât în cartea Naturii şi în chip uimitor, este adevărat; unchiul meu nu apreţuia decât gândirea scrisă.

Se priviau cam cu dispreţ, dar se iubiau, căci erau amândoi buni şi cinstiţi.

Părintele Anselme, cu o răbdare călugărească, îmi dete învăţătura ce n-aş fi căpătat-o. aminteri; şi pe când viscolul îşi dezlănţuia afară grozăviile, eu, cu o carte în mână, în preajma vetrei, mă părpăleam, ascultând vorba cu tâlcuri cuprinzătoare ale unchiului.

Anii copilăriei mele se depanară între aceşti două bărbaţi atât de deosebiţi, cari însă, în sufletul meu, primitor de pecete bună, se înfrăţiau şi se întregiau.

În ziua de l Septembrie a anului 1791 împlinii 22 de ani; eram un băiat frumos şi voinic, după cum spunea părintele Anselme şi simţeam viaţa clocotind în vinele mele.

În dimineaţa acelei zile. care îmi hotărî soarta, visam, adâncit într-un somn temeinic; tata intră cu zgomot în odaia mea şi mă deşteptă.

— Bună dimineaţa, fătul meu, îmi zise, cu glasul lui trâmbiţător.

— Bună, ziua, tată, răspunsei cam molfăitor, cu genele îngreuiate încă de somn.

— Deşi mă vezi cu tot dichisul vânătoresc, să nu crezi că am năvălit în dormitorul tău, ca să te târesc prin stufişuri. Nu, altă vorbă am a-ţi spune: o veste bună.

— Te ascult, tată, zisei, deşteptat de-a binelea.

— Moştenim.

— Veste bună!

— Vezi bine! Dar să te întreb: auzit-ai vreodată vorbindu-se de o domnişoară Eufrazia?

— Mătuşă-mea, mi se pare; vorbeai de dânsa zilele trecute, cu unchiul meu, dar nu cu vorbe…

— De laudă? Aşa e; strepezitoare şi scorţoasă a fost soră-mea mai mare Eufrazia.

Când părinţii mei au plecat, bieţii, la rai, am fost lăsaţi, frate-meu şi cu mine, în îngrijirea Eufroziei. Dar vai! nu ne potriviam nici cât la fire, aşa că ea ne părăsi, lăsându-ne în seama lui Firmin.

— Şi ce s-a făcut mătuşă-mea?

— S-a aciuat în mănăstirea Ursulinelor la Paris, unde s-a

zaharisit în evlavie, acum patruzeci de ani şi de atunci n-am mai văzut-o, după cum n-am văzut mierloi alb. În sfârşit, acum s-a dus să se ia la harţă cu Sf. Petru, portarul raiului…

— A! Vasăzică a murit?

— Chiar aşa. Poştaşul mi-a adus o scrisoare din partea notarului Crochard din Paris; notarul îmi vesteşte moartea scumpei mele surori şi, minunea minunilor, mai aflu de la el că nobila domnişoară Euphrasia de Genepin s-a încăpăţânat a nu face un testament, care să răsplătească îngrijirile Ursulinelor, aşa încât suntem moştenitorii ei.

— Iată-ne dar bogaţi?

— Nu, băiete, nu e rost de aşa ceva; Eufrazia stăpânia numai o cureluşe de moşie în Poitou.

— Ei, atunci?

— Atunci, flăcăule, să-ţi spui: o s-o porneşti spre capitală, unde vei găsi pe amicul Crochard la numărul 6, al stradei Pavee-Saint-Andre-des-Ares şi te vei înţelege cu el pentru regularea moştenirei.

Să mai ştii un lucru: nici eu, nici unchiul tău, nu vom lua o centimă din această moştenire.

— Dar, tată dragă…

— Aşa să ştii… Părintele Anselme n-are ce face cu partea ce i s-ar cuveni şi ţi-o dăruieşte, iar eu, ce vrei să fac cu banii Eufraziei? Să mă duc la Curte, să fac pe curcanul bâlbâitor împrejurul cucoanelor?

Nu, nu, mi-am făcut cuibul de ciof în singurătatea de aci şi doresc de aci să mă îndrumez spre plaiurile cereşti, după cum ar tâlcui unchiul tău. Despre tine stă vorba altfel: a sosit vremea să-ţi faci un rost în lumea asta mare şi socotesc că n-ai de gând să încalţi cizmele mele de vânător înverşunat, nici să le îngropi în bârlogul meu de urs? Nu, banii aceştia îi vei întrebuinţa tu cum vei crede.

Plecai la Paris. Notarul se zori şi în scurt timp mă puse în stăpânirea moştenirei: câteva mii de livre (franci).

Tata, căruia îi scrisesem, cerându-i un sfat pentru întrebuinţarea acestei sume, îmi răspunse că de oare ce mă înăbuşeam prin stradele Parisului, n-aveam decât să părăsesc Capitala. Părintele Anselme mă povăţuia adăuga tata, să fac o călătorie prin Europa, să vizitez Orientul, Grecia, Italia.

Să călătoresc? Aceasta se potrivia de minune cu firea mea drumeaţă.

II.

Plecai din Paris în 5 Octombrie 1701.

Pe la începutul lui Aprilie, mă aflam la Buda, cel dintâi oraş din lume, după spusa Ungurilor, aşa cum cel mai frumos castel al Westphaliei era cel al domnului baron de Thunder-ten-trunk, după o glumă prusacă.

În 15 Aprilie ajunsei, pe drumuri foarte stricate, la Orşova. Generalul austriac *Daun,* comandantul acestui oraş, îmi dete o ordonanţă, un ungur, care vorbea nemţeşte şi româneşte, să mă călăuzească şi să mă îndestuleze din ale mâncărei, în ţara necunoscută ce voiam să străbat.

A doua zi eram la Cerneţi, cel dintâi târguşor românesc. Caporalul meu maghiar, purta la piept o medalie nu tocmai bună sfetnică, căci nu-l împiedica să îndrăgostească, peste măsură, rachiul; el mă duse la curtea unui boernaş, pe care-l osândise să mă găzduiască.

Toate slugile se făcuseră nevăzute; feciorul boieresc care se ivi, primi pe spate câteva mângâieli cu gârbaciul ce-l avea în mână caporalul.

Robul nu păru mirat de chipul acesta prea stăruitor de a cere găzduire; şi de i-aş fi destăinuit-o, n-ar fi priceput de loc răscoala sufletului meu, când am văzut cum se purtau, cu cei mai mici, cei care porunciau; câte d-astea am văzut mai târziu, în ţara românească!

A doua zi m-am grăbit să cer scuze gazdei mele că i-am făcut supărare.

Sosi pe dată în odaia mea şi, cu ajutorul tâlmaciului ungur, îşi arătă părerea de rău că nu mă primeşte mai bine.

— Excelenţia voastră este ofiţer austriac? mă întrebă.

— Ba de loc.

— După năvala slugilor excelenţei voastre în curtea mea, aşa socoliam că sunteţi de la Beciu (Viena).

— Nu, sunt Franţuz.

Boierul rămase neluminat. Ştia că dascălul băiatului mai mare al banului Craiovei era Franţuz, atâta tot.

Mă pofti în cerdac, unde-mi dete să beau tutun, să iau dulceaţă şi cafea. Porunci să mi se facă rost de ceva păsări pentru drum.

Intrai în vorbă cu el; îl întrebai cum se învoia cu ocupaţia

austriacă şi dacă nu i-ar fi fost mai pe plac o ocupaţie rusească sau turcească.

Îmi răspunse că ţara românească s-ar lipsi grozav de toţi stăpânii aceştia, dar se vede că aşa era scris că neamul românesc să fie veşnic supus streinilor!

Apoi mă întrebă: spune-mi Excelenţie, ce ţi-ar plăcea mai mult: să te sugă o lipitoare care, după ce s-a săturat, te lasă în pace, sau să-ţi vie la taifas un lup, cu chip de câine, care să le ademenească mai întâi cu vorbe dulci şi să te linguşească şi apoi să-şi înfigă *prieteneşte, spre binele dumitale,* colţii în trupul tău, în urmă să-ţi rupă fâşii de carne şi, după ce ţi-ai dat sfârşitul, să-ţi sfâşie cu înverşunare leşul?

Boierul adaugă, clipind din ochi, că doftorii turci erau foarte meşteri la punerea lipitorilor şi că lupii erau foarte răspândiţi în ţara muscălească.

Am priceput de minune unde vrea s-o aducă; dar părerea sa asupra Austriecilor n-a vrut să mi-o destăinuiască, ori că se feria de caporalul tâlmaciu?

O slugă veni să-mi dea de ştire că m-aştepta *căruţa poştei* Am luat rămas bun de la boierul cu tâlcuri; el îmi prinse mâna, o puse la peptu-i, în dreptul inimii, gest care îmi păru mult mai frumos ca strângerea de mână, prea adesea făţarnică.

M-am scoborât în curte, să iau în stăpânire locul meu în trăsură. Dar, spre mirarea mea, în loc de trăsură am găsit un fel de cutie de lemn fără capac, înaltă de 30 degete, largă de 3 palme, lungă de 4 palme, băgată între 4 roţi dintr-o singură bucată, cioplite din gros, aşezată pe două osii de lemn; toate îmbinate fără niciun cuiu de fier. Ceva mai mult ca o roabă… un fel de treucă scurtă. Iată ce era faimoasa căruţă a poştei românească!

Cinci perechi de cai erau înhămaţi la cutie, nişte cai scunzi şi costelivi; trei surugii, nişte voinici, aşteptau cu căciula în mână, să binevoiască excelenţia mea să se aşeze în căruţă. M-am strecurat şi eu cum am putut în treucă şi m-am ghemuit pe fânul încins de pe fundul căruţei; cei trei surugii încălecară pe deşălale trei cai din stânga, vislavoiul meu tot astfel; surugiii scoaseră din gâtlejurile lor nişte răcnete grozave, învârtiră bicele lor ca nişte praştii şi plecarăm. Jgheabul meu făcea nişte salturi nebune pe bolovanii stradei mari din Cerneţi; mă grăpănai cu deznădejde de marginile căruţei. Să mă fi văzut damele cele frumoase din Paris şi Viena, obişnuite cu elegante

carete şi leftice aurite (chaises a porteur) ce haz ar fi făcut de halul în care mă aflam! Drumul era cât se poate de ticălos şi totuşi căruţa nu se opria din goană, căci surugiii înfierbânţiau caii fără încetare.

Sub soarele călduţ de sfârşit de Aprilie, zburam, zburam ca un Făt-frumos de poveşti; sorbiam aerul cel curat al câmpiilor, vântul îmi biciuia faţa; eram beat dr lumină şi de spaţiu…

Treuca mea, cele mai de multe ori, era târâtă, pe câmp pe unde o luau razna surugiii.

Uneori, urmam dâra făgaşelor, care, dragă doamne, închipuiau *drumul mare;* hurducăturile erau grozave, dar surugiii ţipau şi mai straşnic. După două ore de goană nemaipomenită, deodată ne-am oprit. Înaintea noastră se lăţia cel mai frumos noroiu ce mi-au văzut ochii vreodată. Pământ galben, aci clisos, aci mai subţiat, în care le scufundai până la coapse. De trecut pe la dreapta, sau pe la stânga, nici vorbă, prin păduricea mlăştinoasă.

Caporalul şi cu surugiii plecară, care încotro, să ceară ajutor. Zărisem, cu câteva clipe înainte, nişte ţărani; dar, cât ne văzură fugiră prin pădure. Cu chiu cu vai, călăuza mea aduse câţiva din ei; iar alţii, cât băgară de seamă că nu mă purtam rău cu cei prinşi, ba chiar, împingeam şi eu la roată, se apropiară şi se făcură, vreo cincisprezece, cari ridicau căruţa pe umeri, îndemnându-se prin strigăte. Bieţii oameni! ne dădeau mână de ajutor creştinească nouă, de cari se feriseră mai întâi. Parcă şi acum văd pe un moşneag împingând şi el cu un toiag.

Atunci, pentru întâia oară, am preţuit firea bună a ţăranilor români… Copiez aci rândurile ce ani scris pe caietul meu de note:

— „Un caporal, purtând o uniformă austriacă, pune pe fugă sau adună, ca pe nişte turme fricoase, nişte oameni, cari ar părea voinici ca nişte fii ai libertăţii, dacă în ochii lor nu s-ar ceti robia în care zac… Cât nu se potriveşte frica lor cu chipul lor bărbat şi cu portul lor: barda la chimir, minteanul aruncat pe umărul stâng adeverind origina lor romană… Iar opincile sunt mărture ale măreţei lor viţe vechi, deşi amintind pe departe sandalele curtenilor lui August…”

În sfârşit, am străbătut marea de noroi şi ne-am pus iarăşi pe goană.

Mai merserăm ce merserăm şi, la o cotitură, căruţa se împiedică de un bolovan şi se frânse. Atunci să fi văzut deşteptăciune şi îndemânare pe oamenii mei, cum se cuvine unor ţărani latini de viţă:

scoase unul o custură de la brâu, tăe câteva crăci dintr-un copac vecin, le legară cu capete de frânghii găsite în fundul căruţei şi, cât clipeşti din ochi căruţa se drese. Să fi fost în Franţa ar fi adus un fierar, un rotar, un caretaş un… numai ştiu şi eu pe cine…

Dar era scris, vorba Românului fatalist, ca în ziua aceea să se mai întâmple câte ceva; eu am făcut haz de toate neajunsurile, căci eram tânăr şi dedat la d-aldeastea.

Sosirăm pe marginea Oltului pe înnoptate; nici de gândit nu era să trecem Oltul pe podul umblător. O burniţă rece ne pătrundea până la oase.

Eram gata să petrec noaptea în căruţă, sub cerul liber, cer negru, catran, dar tâlmaciul meu mă pofti, după ce vorbi cu surugiii să-l urmez; îmi arăta rotocoalele unui fum ce parcă ieşia din pământ.

Descoperirăm, pitit la spatele unor mărăcini înalţi, un bordeiu îngropat în pământ; ne-am târât ca să intrăm.

Cât ne văzu, o biată ţărancă zdrenţăroasă, se sculă de pe nişte scânduri, foarte speriată. Caporalul o linişti, iar pe mine mă îndemnă să stau jos. Dar unde? M-am aşezut pe vine, cât mai departe de focul din care ţâşnia o fumărie orbitoare. Ordonanţa mea se făcuse nevăzută, dar curând se ivi iar, ţinând într-o mână un opaeţ şi în cealaltă un puiu ce mai rămăsese dintre păsările ce-mi dăruise boiernaşul român din Cerneţi; aruncă puiul, gata jumulit, în ceaunul plin cu apă, singura mobilă din bordei, şi agăţă ceaunul de crăcane, deasupra focului aţâţat.

Că era prost gătit puiul, nici vorbă, dar l-am mâncat cu pofta unui flăcău de douăzeci şi doi de ani, poftă întărâtată de goana nebună din ziua aceea.

La lumina slabă a opaeţului, am băgat de seamă, cum, pe când mâncăm, mă privia cu ochi cerşetori stăpâna bordeiului şi, în acelaşi timp, mângâia cu o mână ţoalele aşternute pe pat; i-am dat şi ei un picior de puiu; pe dată femeia ridică ţoalele sub care nu se afla vreo pisicuţă, după cum îmi închipuisem mai întâi, ci un copilaş, gol puşcă; să fi văzut cum se aruncă ţâncul, cu lăcomie, asupra bucăţii de carne!

Amintirea aceasta mă amărăşte şi acum, după o trecere de timp de mai bine ca o jumătate de veac. Nenorociţi locuitori ai unei ţări bântuite de toate grozăviile care făceau alaiu războaielor; până şi copilaşii nevinovaţi erau chinuiţi de foame!

Am lăsat femeei la plecare câţiva sfanţi, mâhnit că nu puteam aduce o alinare mai temeinică la aşa suferinţe.

Două zile mi-au mai trebuit, ca să străbat nesfârşitul pustiu ce mă despărţia de Bucureşti.

Am sosit în capitală pe seară şi am fost primit în gazdă la un căpitan austriac, căruia i se scrisese din vreme de la Viena.

A doua zi m-am prezentat la generalul *Ensemberg,* comandantul trupelor austriece de ocupaţiune. Mă primi binevoitor, căci aveam scrisori de recomandaţie din partea prinţului de Ligne şi a contelui de Cobentzel, pe care îi cunoscusem la Viena.

Iarăşi am luat parte la serbări: ofiţerii austrieci petreceau de minune, pe socoteala vistieriei ţării.

Am cunoscut la aceste petreceri pe un compatriot negustor; acest Francez învârtia un negoţ întins, între Răsăritul şi Apusul Europei. De mulţi ani se statornicise în Principate. Om cu carte, avea şi o inimă largă; prinsese dragoste de neamul românesc. De la el învăţai întâmplările de căpetenie ale istoriei Românilor; îi era mare milă de ei, dar avea încredere în viitorul lor.

Văzând că-l ascultam cu luare aminte, mă rugă să nu dau uitării acest neam, frate al Francezilor, şi la întoarcerea în Franţa să-l fac cunoscut, căci de el nu vorbeau decât diplomaţii, îmi dete şi nişte cărţi, spre a-mi întregi cunoştinţele mele asupra Românilor.

Bucureştii m-au fermecat prin înfăţişarea lor. Clădită foarte neregulat pe malurile Dâmboviţei, capitala Ţării româneşti îşi revărsa casele pe o întindere mare. Cel mai adesea casele boiereşti se perdeau în nişte curţi fără sfârşit, înconjurate de livezi adânci, despărţite între ele prin maidane ce se ţineau şir.

Primăvara sulemenise oraşul cu trandafiriul şi albul florilor de pe nenumăraţi arbori. roditori; salcâmii, foarte numeroşi şi ei, stăteau gala să înflorească; îmi închipuiesc ce frumuseţe se va fi desfăşurat câteva zile mai târziu în Bucureştii împodobiţi cu florile albe ale salcâmilor, îmbătător mirositoare!

Strada de căpetenie, Podul Mogoşoaei, pe care treceam în caretă, ducându-mă la vizite, era podită, nu cu piatră, ci cu bârne; într-o zi, ce gând rău mi-a venit să o iau pe jos, îndreptându-mă spre locuinţa compatriotului meu, negustorul. Am păţit-o cât de bună! Plouase noaptea şi, tot săltând printre bârnele putrezite şi şovăitoare, am căzut drept în şanţul din mijlocul podului, într-un băltoc de ape murdare!

Am ieşit, cât mai repede, din şanţ, scârbit şi ruşinat, sub privirile

batjocoritoare ale boierilor, cari treceau, duşi în caretele lor poleite, *de Viana.* Nu ştiusem că numai prostimea mergea pe jos prin uliţile Bucureştilor!…

Am plecat, după vreo zece zile, iar cu căruţa poştei, spre Dunăre. Sosind la Zimnicea, am fost primit, de maiorul regimentului prinţului Eugen de Savoia. Maiorul acesta purta cea mai frumoasă coadă ce am văzut-o vreodată la Nemţii cu coadă.

M-a bătut la o partidă de şah şi m-a ospătat împărăteşte. Am zărit pe masă o sticluţă cu muştar de Maille din rue des Ares, ceea ce mi-a amintit chipul încruntat al notarului Crochard… Dar nu trebuia să uit că mai aveam de colindat prin ţări streine.

A doua zi am trecut Dunărea, am intrat în Şişlov. Eram în ţara turcească. Părăsiam o ţară, pe care cu adevărat o compătimisem; nici prin gând nu mi-a trecut atunci că în curând această ţară, acest popor, îmi vor fi dragi… Nu e nevoie să mai înşir aci cele ce am văzul în călătoria mea prin Turcia, Grecia şi Italia, ţi-am descris, cu graiu viu. minunile artei şi ale Naturii ce am admirat la Constantinopole, în Archipelag, la Neapole. la Pompei.

III.

Am debarcat la Marsilia în ziua de 15 August a anului 1792, după o călătorie de aproape un an, călătorie mai scurtă decât aş fi dorit.

Mi se păru că păşesc pe un vulcan; revoluţia izbucnise în Franţa. Vestea detronării regelui Ludovic XVI sosise la Marsilia. În mare grabă, plecai spre Vosgi, foarte neliniştit.

Temerea mea era vai! întemeiată.

Nu aflai acasă decât pe bătrânul Firmin, care îmi înmâna o scrisoare din partea tatii.

Contele de Genepin mă înştiinţa de plecarea sa la Paris, unde vrea să dea ajutorul spadei sale regelui. Mă îndemna să-i iau urma şi îmi dedea adresa unui hangiu în *rue du Bac.*

Firmin îmi povesti că tatăl meu plecase, după o consfătuire tainică, ce avusese cu nişte oameni sosiţi din Paris. Aşa dar, tata părăsise pacea şi liniştea căsuţei noastre mult dragi, ca să se arunce în vălmăşagul capitalei răsculate.

Nu mă dusei la mănăstirea Tarlainx, să iau lămuriri de la unchiul

meu, căci Firmin îmi spuse că monahii se risipiseră, ca puii de potârnichie, iar părintele Anselme plecase în Germania.

La Paris, altă veste urâtă: tata nu mai dedese, de trei zile, pe la hanul unde trăsei. Nu mai aflai nici pe notarul, om de omenie, care mă pusese repede în stăpânirea moştenirei mătuşii Euphrasia, precum nici pe cei câţiva prieteni ai familiei noastre, călăuzele mele atunci prin Paris.

Trecuseră peste graniţă ori fuseseră arestaţi… Rătăcii, suflet îndurerat, prin stradele Parisului, căutând pe tata…

În 2 Septembrie, spre seară, hangiul, un compatriot din *St. Die,* îmi povesti, tremurând, că nu departe de strada noastră, la închisoarea *Abbaye,* poporul măcelărise, în timpul zilei, pe prizonierii cari, după o prefăcută judecată, erau daţi afară, în stradă. Sosirea nopţii curmase îngrozitorul meşteşug al acestor ucigaşi porecliţi „muncitori".

Mă gândii la tata… poate, şi el închis întruna din acele groaznice temniţi, aştepta moartea; ce noapte fără de somn petrecui…

A doua zi, cu toată împotrivirea hangiului, mă îndreptai spre Abbaye, mai mult târât de valul poporului, care se ducea să privească măcelul; şi astăzi mi se îngheaţă sângele în vine, când îmi amintesc groaznica privelişte.

Din când în când, prin uşa cea mare căscată a închisorii, trecea, împins de la spate, câte un nenorocit…

Într-o clipă, era apucat, tăiat, sfâşiat, strivit de „muncitori". Gârbace, săbii, topoare, suliţe, toate le folosiau, ca arme, fiarele sălbatice. Capete se rostogoliau, braţe se desghiocau, sângele ţâşnia în valuri…

Împietrit de spaimă, pe pragul unei prăvălii, priviam fără de voie; aş fi vrut să fug, dar mă împresurau descreeraţii, cari îndemnau pe omorâtori.

De odată poarta se căscă mai mult, dând drumul unui şir de prizonieri. Cunoscui, printre aceşti martiri, pe tata… Da, el era… Fiinţa acea bună, trebuia să cadă sub loviturile fără de cruţare ale ucigaşilor! Vrusei să strig, gâtul mi se strânse, şi, într-un hohot de plâns, de abia şoptii: tată! auzii atunci un glas înăbuşil zicându-mi la ureche: nenorocitule, taci! şi apoi leşinai… Când mi-am venit în simţiri eram întins în fundul prăvăliei, dinaintea căreia fusesem martor neputincios şi înspăimântat al blestematelor nelegiuiri ale „Septembriserilor".

O femeie tânără (îi zărisem chipul, printr-o perdea de lacrămi,

înainte de a leşina), sta aplecată asupra mea.

— Cum îţi merge? întrebă ea, cu glas prietenos.

— O, doamnă, încredinţează-mă că ceea ce am văzut a fost un vis urât; nu se poate, tatăl meu nu se afla printre nefericiţii tăiaţi mişeleşte…

— Bietul băiat! suspină femeia… Te-am scăpat, împingându-te în prăvălia de fructe, pe al cărei prag erai ţintuit… Să n-ai nicio teamă, eşti în casa mea… Despre tatăl dumitale, la ce să le mai mângâi în deşert? Dacă l-ai văzut predat în braţele cetăţenilor muncitori, nu-i vei mai găsi nici măcar trupul…

IV.

Cu multă greutate putui trece peste graniţă. Mai bine de un an, rătăcii prin Germania, în căutarea unchiului meu, ducând o viaţă de lipsuri. În primăvara anului 1794 sosii la Viena, într-un hal de sărăcie cumplită. Lăsai mândrie şi ruşine la o parte şi bătui la uşa unuia din tinerii vienezi cu care trei ani mai înainte, petrecusem în Viena. Prin mijlocirea lui, căpătai un loc de preceptor într-o familie de nemeşi unguri, prin împrejurimile Făgăraşului; mi se încredinţa educaţia fiului celui mai mic. Pe dată ce intrai în casa aceea, purtarea grosolană a familiei mă supără; dar n-aveam încotro, trebuia să le sufăr toanele, cu deosebire să mă stăpânesc faţă cu băiatul mai mare.

Trei luni de vară am trăit în casa nemeşilor; prietenia ce legai cu bătrânul preot român din sat, om venerabil, îmi dete puteri să îndur mojiciile ungureşti. De la cuviosul preot aflai cum se purtaseră vitejeşte ţăranii români din Ardeal, răsculându-se, cu câţiva ani mai înainte, spre a scutura jugul iobăgiei; fiori îmi treceau prin tot trupul la povestirea cruzimilor guvernului ardelenesc care, la îndemnul nobililor unguri, vrusese să sugrume revolta românească. Prietenia mea cu preotul român nu fu nebăgată în seamă la curtea nemeşească; căutau să mă supere cu vorbe răutăcioase, ponegrind pe Români şi dându-le porecle urâte.

Furtuna ce se înlănţuise în inima mea se dezlegă într-o zi de August, când mă întorceam de la casa preoţească.

Tocmai când dasem portiţa casei delături, băiatul mai mare al nemeşilor se îndreptă spre mine cu paşi repezi şi mă întrebă, cu glas poruncitor:

— Unde-ai fost?

Aş fi putut răspunde că asta nu-l privia câtuşi de puţin; dar îmi ţinui firea şi-i răspunsei cu glas liniştit:

— Gătisem lecţia de franţuzeşte, şcolarul meu îmi ceruse voie să se joace, iar eu am plecat la plimbare.

— Nu-i adevărat! Te-ai dus iar la popa naibii, care-ţi împuie capul cu tot felul de prostii.

— În clipele mele de libertate, am dreptul, mi se pare, să mă duc la cine-mi place şi să ascult pe cine îmi place.

— Te opresc de a mai călca pragul casei blestematului de popă valach…

— Mă opreşti, dumneata? cu ce drept?

— Şi să ştii că Valahii pe care i-ai îndrăgit atâta nu-s decât nişte vite…

Căuta pricina cu lumânarea.

— De! Nu ne potrivim la gânduri şi atâta tot, şoptii eu batjocoritor.

— Iar căpetenia lor, Horia, a fost cel mai scârbos tâlhar ce s-a pomenit vreodată.

— Minţi! Minţi! strigai, scos din fire; Horia a fost un erou şi tu nu eşti alt decât un mişel bârfitor!

Se făcu alb ca varul de mânie, ochii i se bulbucara, iar eu mă gătii de apărare, gândind că se va arunca asupra mea. Ungurul însă stete pironit pe loc şi ţipă rânjind:

— Pentru o astfel de înfruntare aş putea să pui slugile mele să te bată la tălpi…

— Fă-o, dacă-ţi dă mâna… Dar dacă e adevărat că în vinele tale curg picături de sânge nobil, vei dori mai bine să curmăm cearta noastră în alt chip, după cum se cuvine între gentilomi; nu uita că sunt un emigrat francez de viţă şi că spada mea e gata a se măsura cu a ta.

Ne băturăm în duel, într-un loc singuratic din pădurica vecină; cât încrucişarăm spedele, duşmanul meu mă răni la braţul stâng. Nu vrusei lotuşi să curm lupta; după mai multe atacuri, tânărul nemeş căzu; îi străpunsesem pântecele.

Când văzui pe ungur la pământ, neînsufleţit, nebunia ce făptuisem mi se înfăţişă limpede în minte.

Ce era să mă fac de acu? Dacă va fi murit, cine va putea mărturisi că duelul, deşi fără martori, şi dar fără regulă, fusese cinstit? Munca

silnică era gata să mă sugrume cu braţele-i neîndurătoare.

Pradă a celor mai negre gânduri, aruncai cât colo spada, intrai în odaia mea, unde-mi legai rana cum putui; băgai în buzunar două chifle ce-mi rămăsese de la prânz şi, fără să mai stau la socoteli, părăsii casa aceea haină; apucai drumul ce se ivi mai întâi şi umblai toată noaptea, fără încetare ca un nebun.

În dimineaţa următoare mă aflam în vecinătatea târguşorului Râşnov, prin care mă plimbasem, câteva zile mai înainte, cu elevul meu. Ştiam că munţii cari ascundeau zarea la miazăzi erau Carpaţii; dincolo de ei dedeai de ţara românească. Într-acolo trebuia să-mi fie scăparea! Ocolii Râşnovul şi intrai într-o vale care se îndrepta spre lanţul de munţi româneşti.

Cincisorezece ore se împliniseră de când mergeam, fără oprire; mă simţeam prea obosit, cu puterile sleite. A trebuit să mă opresc, spre a mă odihni cât de puţin; eram topit de foame; înghiţii lacom, una din chiflele ce luasem drept merinde.

Dar nu-mi era iertat să-mi reîntregesc temeinic puterile, căci, cine ştie, jandarmii unguri aţâţaţi de părinţii tânărului nemeş, mă urmăriau înverşunaţi. Luai pe o potecuţă priporoasă, ce se încolăcia pe după un clin al muntelui.

După amiazi, fără a întâlni suflet de om, mă pomenii pe coama unui munte, de unde se zăria Râşnovul, şesul transilvan, şi, într-o depărtare neguroasă, munţii Făgăraşului. Un şanţ larg la gură şerpuia pe coasta muntelui Dihamul, pe care umblam fără să ştiu. De bună seamă şanţul de graniţă; sării peste ei… mă aflam pe pământ românesc. Mă lungii pe iarbă, istovit, zdrobit de osteneală. Cu amărăciune cugetai asupra nestatorniciei sorţii: acum pribeag şi fugărit, muritor de foame şi de oboseală, călcam pământul ţării româneşti, acest pământ străbătut de mine, trei ani mai înainte, călător fără de griji, curtenit şi ascultat ca o „excelenţie", cheltuind fără socoteală.

Ce flori de bucurie, ce neghină de întristare mi-era dată culeg în ţara aceasta de ale cărei suferinţe mi se strânsese inima şi pentru care dorisem o soartă mai îndurătoare.

Mă depărtai de şanţul de graniţă, căci la sosirea jandarmilor unguri, nu m-ar fi ocrotit un simplu şanţ.

Îmi astâmpărai puţin foamea ce mă chinuia, mâncând din belşug, dimpreună cu pâinişoara ce-mi rămăsese, zmeură şi afine ce

găsii, scoborând clinul despre miazăzi al muntelui. Afinul! De câte ori, în goanele mele nebuneşti prin pădurile Vosgilor, mă oprisem dinaintea acestui copăcel cu fructe albăstrii învăluite de promoroacă vânătă… Toată copilăria mea fericită se desfăşură în faţa ochilor mei, din care picurară lacrimi!

Rana de la braţ mă înjunghia; o spălai cu apă rece de la un izvoraş, apoi, aşternându-mă pe iarbă, am adormit. Somn scurt şi netihnit, nedătător de puteri; un vis îngrozitor îmi scutură tot trupul, de mă deşteptai tremurând. Soarele se scobora spre Bucegii, ale căror coaste le vedeam întâia oară.

Trebuia să mă hotărăsc într-un fel; nu mă puteam lipsi de ajutorul semenilor mei; mă îndreptai spre valea mare ce zăriam spre miazăzi.

Slăbit de nemâncare şi de goană, nu o tuliam repede; mă simţeam şi luat de friguri.

După un ceas de scoborâş, se ivi fumul unui coş, apoi o împrejmuire şi o casă. Mă aflam în faţa porţii unei locuinţi. În clipa aceia mi se păru că tot sângele îmi ţâşneşte din vine şi căzui la pământ, fără simţire. Când m-am deşteptat, m-am pomenit întins pe un pat. La căpătâiul meu stătea un moşneag cu barba lungă, albă, albă şi mă privia cu ochi prietenoşi. Era moş Andrei, pustnicul Dihamului. Într-o limbă românească, încă şovăitoare, îi povestit pe scurt ce mi se întâmplase. Pustnicul milos mă încredinţa că n-aveam să mă tem de nimeni, cât timp voi sta sub acoperemântul căscioarei sale.

Trebuia să stau, adăuga el, câtva timp la dânsul, până ce rana se va vindeca.

Rana se închise după câteva zile, dar eu nu plecai. Am stat pe lângă omul lui Dumnezeu, cât mai trăi dânsul şi i-am închis ochii, când Cel de sus l-a chemat în Rai…

V.

Toamna anului 1794 şi iarna anului următor le petrecui închis în coliba lui moş Andrei pustnicul. Nu fui cercetat de nimeni; câţiva ani mai târziu am aflat, la Braşov, că rana ce căpătase tânărul nemeş, în duelul său cu un învăţător francez, se vindecase, iar Francezul se făcuse nevăzut.

În desprimăvărat plecai în recunoaştere, prin ţinutul Bucegilor.

Mersei mai întâi la Predeal; sosind pe pajiştile din *întreprahove,* crezui că visez: eram chiar în luncile cătunului, în care mă născusem, în *Entre-deux-eaux!*

Mare era asemănarea între aceste două locuri: în Intre-Prahove lipseau numai cele câteva case ale cătunului vosgian.

Natura îşi desfăşura mândreţele, întocmai ca în Vosgi; pe ce înaintam spre Predeal, deosebiam *Clăbuceturi* asemănătoare cu *Ballons* din Vosgi.

Rămăsei apoi uimit, când mi se adeveri că Flora părţii acesteia a văii Prahovei era aceeaşi ca în Vosgi. Locuitori aproape nu erau în acest cuprins: la poalele muntelui Furnica se aciuia mănăstirea Sinaia, în jurul căreia câteva case ale scutelnicilor alcătuiau cătunul Izvor; rari sihaştri îşi petreceau viaţa în rugăciuni, prin codrii înconjurători.

De-a lungul drumului de ţară, ducând la graniţă, nu se afla nicio casă, fără numai hanul întărit de pe Zamura numit „la Slonul de piatră" pe care Austriecii, luptându-se cu oastea lui Mavrogheni-Vodă, îl dărâmaseră în parte, cu şase ani mai înainte. De aci până la schitul Predeal nici măcar o colibă; dincolo de Prahoviţa, în faţa schitului Predeal, mai era *hanul din gura Răşnoavei.*

La hanurile acestea poposiau chirigiii zărneşteni, cari transportau mărfuri braşoveneşti pe cai până la Câmpina, de unde se încărcau în chervane; vama se afla în Breaza. Păduri seculare şi neumblate îmbrăcau. câinele munţilor; cerbii, căprioarele şi caprele negre trăiau în aceste păduri în pace netulburală; nesfârşite pustietăţi adăpostiau tăcerea veşniciei atot stăpânitoare.

Ce ţinut minunat pentru un vânător înverşunat cum eram eu! Ce vânători neîntrecute am făcut!

O altă desfătare pe care nu o putusem avea pe munţii Vosgi cei scunzi: pe Bucegi m-am urcat la înălţimi necunoscute în locul meu de naştere. Curând, mă împrietenii cu ciobanii, cari petreceau verile pe plaiurile înalte, păzind berbecii şi cârlanii.

Erau aceşti ciobani, cei mai mulţi de dincolo: Ţuţueni, Brăneni, Săceleni, oameni buni la suflet, îndemânateci şi netemători, isteţi, ca nişte fii ai unui neam deştept. La trebuinţă le dam mână de ajutor la muncile lor şi nu le precupeţiam sfaturile, când era la pregătirea brânzeturilor. De unul dintre ei, Vasile Secelariu, prinsei dragoste, din clipa în care ne cunoscurăm. Urmaş al unei vechi familii mocăneşti, Secelariu era un om chipeş, bine legat la trup. Veşnic vesel, foarte

hazliu, era totdeauna gata să povestească vreo snoavă, batjocorind, cu subţirenie, pe Unguri. Şi aşa de bine îmi împărţiam viaţa, mai cu vânatul, mai cu pescuitul, mai vedeam de cuviosul pustnic care, cu atâta bunătate, îmi dăduse adăpost în căscioara lui; mă suiam şi pe munţi, ori, de steteam acasă, mă îndeletniceam cu tot felul de lucrări de lemn ce învăţasem de la moş Andrei, şi în urmă le vindeam bacilor sau şi la Braşov, de căpătăm câteva parale pe ele.

Petrecui astfel doisprezece ani în locurile acestea încântătoare, pot zice, cu drept cuvânt, cei mai fericiţi ani ai vieţii mele.

Inima sângerându-mi, când îmi amintiam omorârea mişelească a tatii, sufletul înveninat de amărăciunile celor doi ani de pribegie, altă dorinţă n-aveam decât de a stinge în marea uitării ura ce căpătasem împotriva semenilor mei din *lumea civilizată.*

Şi aci, în sânul acestei Firi, neîntrecut de frumoasă, ani cunoscut pacea…

În cei dintâi ani ai şederei mele în valea Cerbului, vătaşii[3] plaiului Prahova nu avură cunoştinţă de fiinţa mea. Dar şi dacă de la un timp nu putui să mă mai strecor neluat în seamă, vătaşii nu mă supărară nici într-un chip; mai întâi că n-ar fi îndrăznit să necăjească, „un sudit franţuz" şi apoi eram un om de preţ faţă de ei, căci luasem o însărcinare foarte însemnată (!). Face să o povestesc aci:

În fiecare an, Sublima Poartă prima de la cele două ţări române, afară de haraciul cu ale lui dichisuri, şi un număr de şoimi, de care marele cap al vânătorilor Padişahului avea trebuinţă.

La fiecare sosire a verii, vătaşii plaiurilor făceau venin de moarte, pentru că erau îndatoraţi de Vodă să predea câteva din păsările acestea de pradă, sub ameninţarea că li se trimite „mumbaşir cu greu treapăd", de nu sunt următori poruncii.

Plaiul Prahova trebuia să dea doi şoimi. Ce-mi veni într-un rând? Prinsesem de vii două şoimoaice frumoase; le dusei la Câmpina vătafului plaiului nostru. Să-i fi dus comorile lui Iov, nu mă prima mai bine; nenorocitul de slujbaş tocmai se bătea cu capul de pereţi, căci *potecaşii* pe care îi însărcinase cu prinderea şoimilor se întorseseră cu mâinile goale.

Din ziua aceia, am fost „şoimarul" curţii otomane, în plaiul

---

[3] Subprefecţii de pe vremuri.

Prahova. În chipul acesta eu mi-am plătit birurile.

Nu e vorbă, mi-ar fi dat de furcă „negustoria" asta dacă, în copilăria mea, n-aş fi cunoscut, în Vosgi, un „fauconnier" de mâna întâia care mă învăţă meşteşugul lui.

Prindeam şoimuleţii în cuib, după ce cercetasem, din iarnă locurile unde şoimoaicele clociau, totdeauna pitulate în scorburi de pereţi prăpăstioşi; să mă fi văzut cum mă căţăram până la ei, cu îndemânare şi fără ameţeală…

Meşteşugul acesta periculos îmi era plăcut, că nu degeaba aveam o fire zvânturatecă.

Ba, uneori, chiar, învăţam şoimii ce prindeam în curse; vătaful, căruia îi duceam, nu ştia cum să mă mulţumească: se gândia el la bacşişul gras ce avea să primească de la stăpânire!

În luna Ianuarie a anului 1807, pustnicul Dihamului, care era să împlinească suta de ani, se îmbolnăvi greu şi nu se mai sculă.

Înainte de a-şi da sfârşitul, îmi destăinui că făcuse rost ca să-mi urmez, netulburat, viaţa în căscioara lui. Îmi povesti că strămoşii săi, fraţii *Udrişti,* dăruiseră, prin secolul al 16-lea bisericii româneşti din Râşnov, muntele *Dihamul* zis şi *Baiul,* cu îndatorirea să îngăduie urmaşilor lor să se folosească, nesupăraţi, de clinul despre valea Cerbului, pe întinderea ce vor putea cuprinde.

Dreptul acesta l-am căpătat de la pustnicul Andrei şi, la rândul tău, fiule, te vei folosi de el, când voi înceta din viaţă.

Am închis, cu pietate, ochii bunului bătrân şi l-am plâns, căci ca un părinte îmi fusese şi pe lângă el aflasem două nestemate haruri: pacea şi liniştea. După moartea lui pieri şi liniştea aceasta deplină.

Ruşii intraseră în ţările române; în zadar, în vara anului 1807, am aşteptat sosirea oilor; nicio turmă nu se arătă. Câţiva Cazaci se iviră, dând o raită până în Predeal.

Într-un târziu, mă pomenii cu prietenul Secelariu; venia să se adăpostească în casa mea. Îmi povesti toate cele ce văzuse: holdele pustiile, satele jefuite, locuitorii trecuţi prin sabie şi foc; pretutindenea ruini, cadavre, sânge, holera şi ciuma împărţindu-şi victimele printre cei ce scăpaseră de Cazaci, de sărăcie, de foamete; spaima învăluind întreaga ţară într-un giulgiu pătat de sânge…

Pe bietul Vasile, îl puseseră Muscalii de două ori la plata oferitului şi apoi îi luaseră turma pentru *proviantul* lor. Fugise Secelariu de la câmp, ca să scape cu viaţă şi se îndreptase spre munte,

umblând ca într-un vis urât, fără de turma lui cea dragă, pe care de atâtea ori o mânase, cu inimă veselă…

Anul acesta 1807 l-am poreclit „anul comorii să vezi din ce pricină:

Pe la sfârşitul lui Mai, Valea Prahovei se umplu de fugari de toată mâna, care se zoriau să treacă peste graniţă, fugind de groaza Turcilor şi a Muscalilor.

Într-un după prânz, mă aflam în valea *Urlătoarei,* sub *Jepii mici,* stând la pânda caprelor-negre. Pitulat în firida tainică, numită mai târziu de tine „cuptorul lui Răducu" –, după numele prietenului tău, stăm îngândurat, aşteptând ora la care caprele veniau, de obicei, să se adape la izvoraşul de dedesubt; deodată aud glasuri omeneşti şi, printre ramurile aninaşilor cari mă ascundeau, văd, ieşind de după nişte târşari de fagi, doi oameni scoborând malul din faţă.

Unul se cunoşteiai a fi un boer, celălalt era un arnăut. Sosind în şleaul izvorului, boierul zise slugii:

— Uite un loc bun.

— Da, chiar aci, sub mălinii ăştia, ascunzătoarea o să fie minunată.

Boierul, dând arnăutului o bisectea, mai şopti:

— Degrabă!

Arnăutul, scoţând un cuţit din seleaf şi dând la o parte ramurile tufişului, făcu o gaură în pământ, unde aşeză bisecteaua, turnă pământul la loc, mai puse şi un bolovan pe deasupra; apoi stăpânul dete drumul crengilor, care se încurcară ca mai înainte.

— Două mii de galbeni. Manaf! zise boierul, cu părere de rău… Dar dacă o vrea Dumnezeu să se facă vremuri mai bune în ţară, ne-om întoarce din pribegie şi vom află aurul aci, iar partea ta va fi de una sută galbeni.

— Sărut tălpile luminăţiei tale, răspunse, cu umilinţă, Arnăutul.

— Vorba este, o să găseşti locul?

— Cum să nu! Iată mălinii aceştia în răscruce, izvorul dedesubt, în faţă stânca asta vânătă, care parcă are chip omenesc.

— De acu, să ne întoarcem la ospătărie; cred că nu ne-a văzut nimeni… Deseară pe drumul Braşovului, cu ajutorul lui Dumnezeu!

Cum aş putea să-ţi descriu, fiule, simţirile protivnice unele altora, care-mi frământară, în clipa aceea, sufletul?

O avere sta ascunsă în pământ, ştiam s-o găsesc, putea fi a mea;

dar oare aveam eu dreptul să mi-o însuşesc?

La întoarcerea acasă, găsii pe Secelariu şi mai amărât, şi mai mâhnit. Iarăşi îmi istorisi grozăviile ce trecuseră pe dinaintea ochilor săi; îmi proroci toate relele ce vor bântui ţara, dacă războiul şi ocupaţiunea străină vor dăinui. Şi am văzut pe ţăran batjocorit, bătut, despuiat, chinuit, omorât, pe acest ţăran român canonit, a cărui bunătate o preţuisem de atâtea ori.

Nu, nu aveam dreptul să las să zacă în pământ atâţia bani degeaba… Aceşti bani, fără îndoială, nu erau răsplata unei munci cinstite, ci erau luaţi, de boierul împilător, după munca trupurilor ţăranilor mult răbdători şi veşnic şerbiţi.

În ziua următoare, m-am repezit până sub cuptorul Răducului, am dezgropat bisecteaua şi am luat dintr-însa un pumnuleţ de galbeni, pe care i-am şi dat lui Secelariu înmărmurit; a trebuit să-l mint că am căpătat o moştenire, aminteri n-ar fi priceput de unde îmi venise atâta aur. Cu chipul acesta, prietenul meu şi-a cumpărat un cioporaş de oi şi a început din nou negoţul său.

Din comoara aceea am tot scos la galbeni, cu care am alinat multe suferinţe, iar pentru mine n-am păstrat nicio para.

Şi astăzi încă cred că bine am făcut ce am făcut.

VI.

Într-o dumnezeiască dimineaţă de zântăi Mai a anului 1808, plecasem de acasă, îndreptându-mă, prin Valea Cerbului, spre Buşteni; apropiindu-mă de poiana *Stâneica.* aud, deodată, un glas femeesc cântând, a pustiu, o doină.

Cine îndrăznise să tulbure pacea văii aceştia, a văii mele?

Gata, gata să gonesc pe nesocotită fiinţă… Era o fetişcană; rezemată de fagul bătrân din mijlociipoienii, cu braţele pe după ceafă, cânta de zor.

— Ce cauţi pe aci, fetiţo?

Ţărăncuţa se opri din cântat şi măsurându-mă cu privirea, îmi răspunse, fără sfială:

— Ce să fac, nu vezi? Păzesc vacile.

— A cui eşti?

— N-ai părinţi?

— Sunt nepoata bunichii Salomia.

— Am avut, au murit. Tata, puşcaş la mănăstirea Sinaia, a fost omorât de hoţi; mama a murit şi ea de supărare şi pe mine m-a luat mama-mare Salomia.

— Unde e mama Salomia?

— Îşi clădeşte o casă la gura văii Cerbului.

— Dar tu cine eşti? întrebă fata.

— Eu? N-ai auzit tu de Iancu Jnepeanu, vânătorul care stă în fundul văii aceştia, pe coasta Dihamului?

Astfel am cunoscut pe Ilinca, nepoata babii Salomia.

O găsii pe babă, aflându-se foarte în treabă, cu clăditul căscioarei, la care era ajutată de doi dulgheri ai mănăstirii Sinaia.

Trecută de şaizeci de ani, dar voinică şi vrednică, de parcă ar fi fost nevastă tânără.

Aşa femeie mai rar! Foarte îndemânatecă, ştia să lucreze, cu mâini netremurătoare, la tot felul de lucruri de lipsă într-o gospodărie.

Se pricepea la căutarea frânturilor şi scrântiturilor, punea de minune la locul lor oasele. Cunoştea virtuţile lecuitoare ale buruenilor; faima ştiinţei sale doftoriceşti ajunsese până la Breaza. Că era vrăjitoare, de! n-aş îndrăzni s-o spui cu tărie, dar, ce e dreptul, ştia o mulţime de descântece de deochiu şi de vânt şi de dragoste. Multe lucruri şi meşteşuguri bune am învăţat eu de la femeia asta, care se purtă cu mine prietenește şi, un an mai târziu, prinse dragoste de mine, ca de un fiu. Iată cum: într-o zi de August cutreieram pădurea Dihamului despre muntele *Morarul,* pădure rămasă sălbatică şi acum. Hoinăriam cu puşca pe umăr; deodată, la un luminiş, rămăsei pironit pe loc… Ce privelişte înfiorătoare!

Mama Salomia trântită cu faţa la pământ, parcă neînsufleţită; un ditai ursul aplecat asupra babei, smiorcăind şi scuipând-o. La câţiva paşi, Ilinca împietrită.

Am ochit ursul drept în cap şi fiara căzu grămadă.

Ca prin farmec, Salomia se însufleţi şi se scula în picioare.

— Dumnezeu să-ţi dea sănătate cu carul! zise cu glas tremurător. Ai sosit tocmai bine.

Nesocotite, adăugă, zărind pe Ilinca, de ce ai stat, nu ţi-am ţipat să fugi?

— Dar dumneata, mamă Salomio, ce făceai trântită la pământ?

— Ei, să-ţi spun: culegeam zmeură, când blestemata asta de fiară a dat peste noi. Nu m-am zăpăcit; m-am lăsat turtă pe jos, în

drumul ursului. Socotiam că Ilinca o să aibă timpul să fugă, iar eu m-am prefăcut că eram moartă; aşa mă învăţase mama, că urşii nu se ating de morţi. Şi gândiam că nepoţica, scăpând de primejdie, poate o da norocul să nu poftească ursul la carnea mea.

— Păi, aşa s-a şi întâmplat, că n-ai fost pe placul fiarei, dar te-a albit din creştet în tălpi cu balele lui.

— Ce să poftească el la oase bătrâne şi carne veştedă.

— O mai fi fost şi ghiftuit de zmeură!…

— Vorba este că ne-ai dăruit viaţa!

Din ziua aceea am avut o mamă sfătoasă şi iubitoare.

Ilinca creştea. Ciudată fată! Când veselă, când întunecată, nu-i puteam lămuri firea. Uneori îmi răspundea fără sfială, alteori nu puteam căpăta o vorbă din gura ei.

Odată, o aflai pe pajişte, foarte îngândurată; ţinea într-o mână un popoiog de păpădie împodobit cu ghemuleţul său, pufos, iar în podul palmei celeilalte mâini o furnică se plimba şi Ilinca urmăria umbletul ei zorii.

— Ştii, nene Iancule, de ce ghemuleţul păpădiei se numeşte *felinarul furnicii?* mă întrebă Ilinca, cât mă văzu.

— Aşa se cheamă rodul păpădiei?

— Ia priveşte! E de o mie de ori mai mare ca o biată furnică… Nu felinar, ci soarele furnicilor… Gâzo, du-te de te ascunde în iarbă; soarele tău n-o să te orbească, c-am să-i împrăştii fulguţii, suflându-i; le cruţ fiindcă surioarele tale mi-au prorocit norocul.

— Cum aşa? întrebai.

— Uite-aşa. Astăzi dimineaţă vatra ne era neagră de furnici…

Într-o zi de vară a anului următor, intrai în curtea Salomiei; Ilinca torcea pe iarbă. Pe neaşteptate, dintr-o tufă de aluni, se repede la mine un şarpe, se încolăceşte pe după picior, mă muşcă la gleznă, se descolăceşte, sare cât colo, şuierând, şi piere într-o gaură de la marginea tufişului. Fata aleargă în casă, ia o doniţă, fuge cu ea la un pârâiaş vecin, umple cofa cu apă neîncepută, în care aruncă muguri de aluni. Apoi, cu o smicea din aceeaşi aluni în mână, boscorodeşte cuvinte descântătoare şi, în sfârşit, mă spală, cu apa aceea, la locul muşcat.

Şarpele era un biet şerpişor neveninos.

Dar de ce să-i fac Ilincăi inimă rea, mărturisindu-i că în primejdie nu fusesem nici cât şi să-i dispreţuiesc descântecul? Ochii îi

sticleau de bucurie, că mă vindecase într-o clipă.

— N-ai de ce să te temi, nene Iancule. O să se umfle puţin, dar o să treacă. Cât zâmbea de dulce!

— Ş-apoi să ştii că alunul e leac bun la multe. Uite, cu o smicea de alun, crescută într-un an, pot să alung norii, dacă cu smiceaua am atins un şarpe care sugea o broască, fără numai ca şi şarpele şi broasca va să scape teferi amândoi.

— Ai încercat?

— Ba zău nu, că n-am găsit şarpe sugând broască.

A doua zi, Ilinca împlinise şaisprezece ani; o zării alergând, de colo până colo, prin iarba necosită.

Se opria din când în când şi se uita, cu încordare, la nişte plante înalte, care răsăriau mai desluşit din firele de iarbă.

— Dar ce faci tu acolo?

— Am treabă.

— Zău?

— Da, mă uit la toate *lumânâncile Domnului* şi le întreb de or şti să-şi facă datoria, în ziua cea luminată.

— Care zi?

— Aceea în care am să mă mărit, şopti Ilinca, cu ochii ţintă la pământ…

— Nu mai spune, şi cu cine, feliţo?

— Ei, cu cine? Cu Caraimanul, nene Iancule, răspunse şi pufnind de râs, o croi la fugă.

Ciudată fală, sau, mai la dreptul vorbind, femeie, că ora acum de-a binelea femeie şi frumuşică…

În iarna următoare o învăţai carte. Ce plăcute au fost serile petrecute în căscioara babei Salomia; fugiau orele în care învăţam pe Ilinca să citească, să scrie şi să socotească. Ce elevă ascultătoare şi harnică; mă ţintuia cu privirile ochilor săi negri, adânci; sorbia, cu nesaţ, cuvintele mele de învăţătură.

Ne înţelegeam de minune când era vorba de flori, căci amândoi aveam dragoste de ele; dar pe când eu raţionam asupra farmecelor acestor zâmbete ale pământului, dânsa le iubia fără socoteli filozoficeşti: se gătia cu ele, le înzestra cu mii de virtuţi, şi în mintea ei se întruchipau în fel de fel de zâne şi fiinţe dintr-alte lumi.

Într-o zi, îmi aduse, într-o sticluţă, apă ce prinsese, picătură cu picătură, din lighenuţele ce închipuiesc foile scailor, în locurile unde se

desprind de cotor.

— Uite, zise dânsa, ce ţi-am adus: am golit de băutură *cârciumile-păsărilor;* apa asta e bună de dureri de ochi şi are darul de a-l face şi mai frumos pe cel ce se spală cu ea pe obraz.

— Spală-ţi ochişorii cu ea, să se facă şi mai frumoşi.

— La ce? răspunse Ilinca, suspinând adânc.

Cine mă vede

Nu mă crede!

— Ehei, nu zi vorbă mare! Am auzit că prin Valea Azugei ar fi un ciobănaş căruia îi cam plac ochii tăi…

— Îţi baţi joc de mine, urât şi răutăcios ce eşti! strigă fala, cuprinzându-mă cu o privire mânioasă; îmi întoarse spatele şi plecă.

Câteva zile nu se mai află în drumul meu; se vede că fugia de mine.

În sfârşit, o întâlnii pe cărarea care duce de pe *Trestie* în *Valea Fetei.* Purta o crozna grea de lemne uscate. O oprii şi o silii să se odihnească pe marginea potecei şi o întrebai:

— Dar ce, eşti supărată?

— Eu supărată? Doamne fereşte!

— Ce e scaiul acela ce stă înfipt în părul tău?

— Ce să fie, o floare frumoasă.

— De unde, floare frumoasă, un scaiu!

— E frumoasă, stărui ea; pare răutăcioasă, dar şi oameni sunt care par buni şi mâhnesc.

— Mâhnesc pe fetiţe, asta vrei să spui? Ce, te mai gândeşti la gluma mea de-acum câteva zile? la lasă copilăriile şi nu mai fi mânioasă de flori de cuc.

— Nu mai sunt, de!

— Cum se cheamă floarea asta?

— *Sita-zânelor.* Fig 01

— Frumos nume, de unde îi vine?

— Eu ştiu, dar nu îndrăznesc să-ţi povestesc, că dacă iei povestea în batjocoră se supără zâna zânelor…

— Vai de mine, cum aş îndrăzni eu aşa ceva?

— Iaca povestea: zânele ţării noastre se adunau pe vremuri, în toate toamnele, într-un loc pe care nu-l cunosc tocmai bine, dar care era, poate, Poiana-la-anini din Valea Cerbului. Acolo, după porunca zânei zânelor, cerneau, prin sita scaiului ăsta, gândurile oamenilor.

Erau gânduri şi bune şi rele. Numai cele bune treceau prin scai.

— Şi ce se mai întâmpla?

— Din gândurile bune se făceau purcoiaşe mici, mici iar cele rele se îngrămădiau şi se făceau clăi şi apoi munţişori şi în urmă munţi. Vezi piscurile acelea ale Bucegilor, care se înfig în cer? Numai din gândurile rele ale oamenilor s-au alcătuit.

— Dar gândurile bune cum rămâneau?

— Gândurile bune s-au războit cu cele rele şi au biruit, fiindcă bunătatea totdeauna e mai puternică decât răutatea, şi ele au acoperit pe vrăjmaşe…

— În ce chip?

— Gândurile bune le vezi pretutindeni, în jurul nostru: copacii, florile, şi sus de tot, iarba plaiurilor.

— Mai spune-mi un lucru, Ilinco; gândurile mele cele bune unde-s?

— Nu le ştii? Cine ne-a scăpat de fiară, pe bunica şi pe mine? Cine m-a învăţat carte? Cine este prietenul milos al ciobanilor şi ţăranilor?

Glasul îi tremura.

— Dar am şi gânduri rele?

— Ei îi având, dar nu cunosc decât unul…

— Care?

— Gândul să necăjeşti pe cei ce-ţi vor binele…

Şi, niciuna, nici două, Ilinca se scoală şi aşa încroznată cum era, o rupse de fugă. Am rămas locului cugetând: ce se petrecea în inima fetei? Dar în inima mea aş fi îndrăznit oare să cercetez mai adânc?

Mă îndreptai spre locuinţa mea; ajuns în gura Văii Cerbului auzii că mă strigă cineva pe nume. Era mama Salomia; îmi făcea semn să mă abat pe la casa ei.

— Iancule, vai! ce nenorocire!

— Ce se întâmplă, mamă, întrebai foarte neliniştit, Ilinca?

— Nu este vorba de Ilinca, dar de nepotu-meu Nică, băiatul soru-mii Bălaşa, din Breaza.

— Ce e cu el?

— Constantin Chirigiul a trecut adineaori pe aci şi mi-a spus că a văzut, sosind la Breaza, oamenii cu *căzănitul;* eu ştiu că prunii au fost tot mânaţi de doi ani încoace şi n-au dat rod. Nu s-a făcut pic de ţuică! Cum o să plătească ţuicarii birul căzănitului? Arendaşul căzănitului

este un grec putred de bogat, hrăpitor şi fără suflet. A cerut ajutorul ispravnicului, să silească pe Brezeni la plata birului ţuicii. Mi se cutremură carnea pe mine, când mă gândesc la grozăviile care o să se petreacă la Breaza; bietul Nică, bietul Nică…

— Mamă Salomio, îţi sărut mâna şi mă reped chiar acum la Breaza. Nică o să plătească.

— Cum, dacă n-o fi având de unde?

— Asta mă priveşte; să ştii că nu se vor atinge nici de un fir de păr din capul lui Nică.

— Să le audă Dumnezeu, fiule; mare pomană o să faci!

M-am dus drept la comoara de sub *Jepii mici* îşi am împuţinat galbenii din bisectea. Aur, făcător de minuni, tu ai împiedicat făptuirea de groaznice cazne, căci te-am dat lui Nică al Bălaşei şi celor câţiva vecini lipsiţi şi cu toţii au îndopat pe grecul hrăpăreţ şi lacom. La înapoere acasă, am găsit cărarea, care se opreşte în poartă, acoperită cu sulcină. Era ceva simbolic. Am rugat pe mama Salomia să-mi tălmăcească lucrul acesta şi mi-a răspuns:

— Dacă găseşti pe drumul lăcaşului tău sulcină răspândită, înseamnă că este o inimă, care ar vrea să trăiască din bătăile inimii tale.

Tâlcuirea era cu înţeles ascuns, dar mi se părea limpede…

În vara următoare, într-o zi de zăduf, mă scoborâşem la poalele Dihamului şi, topit de căldură, mă lungisem la spatele unui hăţiş de soci cu ciorchine roşii.

Iată şi Ilinca; săria, săria, din bolovan în bolovan, trecând apa Cerbului. Se opreşte, dusă de gânduri; cuprinde, cu lungi priviri, coasta Dihamului pe care odihneşte coliba mea, apoi culege păpădii; suflă în fulguleţii albi şi cântă:

Aripate sufletele
Duceţi gândurile mele.
Mergeţi multe şi mai multe
Bădişorul să v-asculte…
Mergeţi sute, mergeţi mii
Fluturaşi de păpădii…
Dorul fetei să-l purtaţi
Prin molifţii cei înalţi
Să afle şi ăst Diham
Că hodină nu mai am!

De trei ori Ilinca îşi cântă cântecul, apoi, încă odată privind cu dragoste muntele, se întoarse şi pleca, cu părere de rău parcă.

Nu mai încăpea îndoială: Ilinca mă iubia. Dar eu, eu ce rost aveam?

— Nu ştii ce s-a întâmplat astă noapte la hanul „Slonul de piatră? mă întrebă, a doua zi, Salomia.

— Nu ştiu.

— Nişte hoţi au spart poarta hanului, au intrat şi au jefuit pe călători. Trebuie să fi luat pradă bogată, că tocmai poposise la han boierul vistier care se ducea înăuntru urmat de douăzeci de cai încărcaţi.

— O! marele vistier scuturat de hoţi, asta nu e glumă. Potera n-o să întârzie să se ivească.

— Ce păcate pe locurile astea aşa de liniştite până acum, să fie acum adăpost de tâlhari…

— Mamă Salomio, eu îmi dau cu socoteala că nu sunt tâlhari, ci niscareva haiduci şi dumneata ştii că prostimea, adică noi, n-avem a ne teme de ei, ci boierimea.

Vorbisem, pesemne, într-un ceas rău, căci haiducii curând mi s-au arătat şi în chip hoţesc, iar nicidecum haiducesc.

În după amiaza aceleaşi zile, mă aflam în atelier, aşezând în cutiuţe florile ce culesesem şi din care făceam la trebuinţă ciaiuri şi alte leacuri, când, deodată, uşa tindei se deschise cu zgomot şi o ceată de oameni dete năvală. Aveau chipuri încruntate şi purtau arme de tot soiul.

Vrusei să sar, să-mi iau puşca din cui dar doi din ei mă ţintuiră pe loc.

— Ce vreţi? strigai, furios.

— Să ne dai bani, răspunse cel care le poruncia, un vlăjgan fioros la înfăţişare.

— Care bani?

— Aurul ce ai strâns.

— Ori sunteţi nebuni? Nu vedeţi cu cine vorbiţi? Ce aur să aibă un biet ţăran?

— Minţi, nu eşti ţăran, ştim noi, unde ţi-ai ascuns banii?

— Căutaţi şi dacă găsiţi să-mi daţi şi mie, că-mi vor prinde bine.

— Lasă gluma şi arată-ne ascunzătoarea, ori de nu te împuşc cu

pistolul ăsta…

Ce să fac? Nu era deloc la largul meu.

— Ascultă, zisei…

Dar, pe neașteptate, se repede în odaie un bărbat urmat de Ilinca; fata se aruncă înaintea mea, în chip să mă apere.

În învălmășeală, pistolul, ţintit asupra mea, ia foc şi răneşte pe fală, care cade în braţele mele. Bărbatul l-am cunoscut pe dală: era Nică al Bălăşii. Aprins, clocotind de mânie, strigă la năvălitori: – în lături, mişeilor, netrebnicilor! Cum aţi îndrăznit să vă năpustiţi asupra omului lui Dumnezeu, fără de ştirea mea? Ori fiindcă aţi ascultat de Pârvu, Sârbul? Aşa este când primeşti în spicele tale de grâu bun şi neghină rea. Ori aţi uitat că suntem haiduci, iar nu tâlhari şi că avem să luăm la socoteli numai pe lipitorile boiereşti, iar nu şi pe creştini, fraţii noştri? Ştiţi voi, neghiobilor, pe cine era să măcelăriţi mişeleşte? Omul ăsta ne-a făcut, nouă Brezenilor şi mie, cel mai mare bine şi îmi e drag…

Nene Iancule, iartă-i, iartă-mă…

În timpul ce Nică îşi ocăra oamenii, inima zvâcnindu-mi cu putere în piept, cercetasem rana Ilincăi şi se adeverise că glonţul străpunsese numai la suprafaţă un braţ.

— Biata Ilincă, ce a fost vinovată ea! jeli Nică.

— Dumnezeu a ocrotit-o; rana nu e rea, am s-o leg şi-i voi pune un în (balsam) care s-o vindece repede.

— Vai! ce spaimă am avut! şopti fata deschizând ochii.

— Ai văzut moartea trecând?

— Mi s-a făcut negru înaintea ochilor, când le-am văzut în primejdie de moarte, zise, privindu-mă galeş şi leşină din nou…

— Ia te rog, dă-mi o lămurire, zisei lui Nică, după ce se depărtase ceata lui: cum se face că din ţuicar te-ai făcut haiduc?

— Iaca bine! Anul trecut ne-ai venit în ajutor, de am putut plăti căzănitul. Anul ăsta, tocmai când începuse să lege prunele a dat un ger nemaipomenit; de unde să mai scoţi ţuică? Când am văzut aşa, m-am gândit: decât să mă căznească călăii căzănitului, mai bine îmi iau lumea în cap; am dat foc livedei şi, întovărăşit de câţiva vecini, m-am aruncat în codru, hotărât să răpun toate fiarele cu chip omenesc, care ne sug măduva din oase…

A doua zi un pâlc de puşcaşi mănăstireşti şi un altul de poteraşi sosiră la Buşteni, cu un căpitan de plăeşi în frunte, să prindă pe

haiduci. Dar Nică şi cu ai lui. după rugăminţile mele, părăsiseră ţinutul Bucegilor, trecând în judeţul Dâmboviţa.

Am îngrijit pe Ilinca; fala a zăcut în atelier, sub supravegherea bunicăi sale.

După câteva zile rana se închise, frigurile părăsiră pe rănită.

— Ilinca e vindecată pe deplin, puteţi să vă vedeţi de casă, zisei mamei Salomia.

— O fi! îmi răspunse, zâmbind, bătrâna; dar vezi că Ilinca nici gând n-are să iasă din casa dumitale…

— Să mai rămâie; poate să se deschidă rana.

— Copil ce eşti, care nu vrei să înţelegi, nici să vezi, nici s-auzi; trebuie să-ţi vorbesc pe şleau; nepoţica mea se topeşte după tine!

— Glumeşti, mamă…

— Ba nu glumesc de loc; ce, parcă astăzi am băgat eu de seamă! Odată măcar n-a vrut să se ducă la *Izvor,* să se prindă în hora cu flăcăii; îţi aţinea calea. Şi s-o fi auzit: Nenea Iancu şi Nenea Iancu. Unde e, ce-o fi făcând, doamne! să nu întâlnească vreun urs la vânătoare…

Lasă, nu mai bolovăni ochii, vrăjitorule!

— Bine, mamă Salomio, îţi jur că nici ochi galeşi nu l-am făcut, nici vorbe dulci nu i-am spus…

— Las-o încurcată! Să vedem de nuntă de acu.

În zadar i-am mai spus că nu eram potriviţi la vârstă: n-a vrut să m-asculte. Băgase de seamă!, de! nu mi-e ruşine s-o mărturisesc: mi-era dragă, foarte dragă Ilinca…

VII.

În toiul verii anului 1816 mă căsătorii cu Ilinca. Un preot de la schitul *Lespezi,* din Comarnic, veni să ne citească cununia. Taina se săvârşi în grădina noastră, printre maci şi săbiuţe[4] în timpul slujbei am înălţat o rugăciune fierbinte către cer şi inima-mi cântă un cântec de mulţumire Bucegilor; în sânul acestor falnici munţi cunoscusem pacea şi ei. Îmi făgăduiau o viaţă fericită şi de acum înainte.

Petrecui, într-adevăr, câţiva ani senini în tovărăşia mamei tale, care era înzestrată cu toate însuşirile bune şi rele ale neamului

---

[4] Gladiolus: pe franţuzeşte Glaieul

românesc, păstrate neştirbite în firea sătenilor: o deşteptăciune foarte vie, gata oricând să înţeleagă orice noţiune, dar şi supusă, uneori, unui „lasă-mă, să te las" oriental, o pornire spre fapte eroice, împuţinată prin un fel de fatalism dăunător; mândrie, îndurare, blândeţe, însuşiri frumoase, care pieriau în clipe de mânie straşnică. Latura artistică a acestei firi bogate se ivia în cusăturile sale româneşti atât de minunate ca desen şi ca gust armonios, precum şi în poeziile ce rostia şi basmele ce povestia, comori de icoane luminoase, pline de simboluri ale unei filosofii străvechi, ori împodobite cu tâlcuri şi vorbe hazlii.

Cinci ani după ce ne-am luat, în 1821, Ilinca îmi dărui un băiat, pe care, în amintirea sihastrului Dihamului, l-am numit Andrei; băiatul acela ai fost tu.

Am pierdut pe mama ta câtva timp după ce te-ai născut; atâta mângâiere am avut în nenorocirea ce mă lovise, că bunica Salomia mai trăia; dânsa a îngrijit de tine.

Dar şi vrednica bătrâna părăsi lumea aceasta şi am rămas iarăşi singur.

Aveam însă o datorie sfântă de împlinit, de la care nu m-am dat în laturi: aceea de a te creşte şi educa.

Te-am învăţat câte le ştiam şi eu: să-ţi rosteşti gândurile în franţuzeşte, tot aşa de bine ca în româneşte; te-am luminat asupra câtorva pagini ale istoriei iubitului meu neam românesc; ţi-am dat elemente de ştiinţele naturale atât de trebuincioase vieţii de toate zilele şi ţi-am tălmăcit principiile moralei eterne; le-am îndemnat să preţuieşti frumuseţile comorilor pe care Natura, cu mărinimie, le dăruieşte oamenilor. Cred că am făcut din tine *un om*... În 1828, iarăşi ocupaţiune rusească, iarăşi chinuri şi suferinţe pe ţările româneşti şi pe nenorociţii lor locuitori. Ciuma, încuibată din vremea lui Caragea, se dezlănţui cu furie; apoi încă molimă în vite, bucalele prăpădite de vremea rea şi de prădăciunile lăcustelor, fărădelegile slujbaşilor, împilările şi cruzimile armatei năvălitoare, toate grozăviile se adunaseră, să ducă ţara la peire.

Holera, adusă de Muscali, se întinse, de se ivi până chiar la poalele Carpaţilor.

Am plecat la Comarnic, să îngrijesc pe holerici.

M-am dedat, trup şi suflet, la alinarea suferinţelor bieţilor bolnavi, şi, în acest scop, am cheltuit cei din urmă galbeni ai comorii de sub Jepi. De câteva ori m-am dus la Ploeşti.

Pe drum, mi-au trecut, pe dinaintea ochilor, privelişti înfiorătoare.

Cât voi mai trăi îmi voi aminti nişte ţărani luaţi cu sila de Cazaci, la cărături; se culcaseră pe zăpada îngheţată, lângă vilele lor prăpădite, aşteptând moartea să-i scape de o viaţă ticăloasă, în care n avuseseră parte de cât de foame şi de knut.

Mi-am amintit atunci câteva rânduri din „Caractere" ale lui La Bruyère: „Se văd unele dobitoace sălbatice, de partea bărbătească şi femeiască, răspândite prin ţarine, negre şi arse de soare, aplecate asupra pământului, pe care-l scormonesc cu înverşunare; au glas omenesc şi când se scoală în picioare, arată chip omenesc: şi adevărat este că sunt oameni. Noaptea se ascund în vizuini, unde mănâncă pâine neagră şi rădăcini şi beau apă; ei muncesc pentru ceilalţi oameni, cari nu au a se strădui cu semănatul, aratul şi culesul bucatelor şi aşa li se îngăduie să nu ducă lipsa pâinii ce au scos din pământ.

Mare moralist francez, tu care le-ai înduioşat asupra suferinţelor fraţilor tăi, ţăranii francezi, cu ce cuvinte straşnice ai fi descris starea de robie ticăloasă a ţăranului român la începutul veacului al 19-lea? Da, munciau la pământ cu înverşunare, dar rodul nu era al lor, nici n-aveau dreptul să se adăpostească, în tihnă, în bordeele lor şi să mănânce pâine neagră, ci rătăciau prin codri, ei, femeile şi copii lor şi mestecau coaja copacilor, ca să-şi astâmpere cumplita foame…

Mult mi-a sângerat inima la grozăviile ce am văzut!

În sfârşit, în 1834, Muscalii părăsiră ţara românească şi lumea începu să răsufle, deşteptându-se dintr-un vis groaznic.

Am putut iarăşi să trăiesc ani liniştiţi şi să mă dedau, cu tot sufletul, la educaţiunea ta.

Ai fost părtaşul lucrărilor mele de muntean şi te-ai făcut un dibaciu şi îndrăzneţ tovarăş de vânătoare. Îţi aminteşti exploatarea de păduri din munţii Predealului, a cărei direcţiune îmi fusese încredinţată de proprietarul lor?

Mi-am adunat amintirile mele de Vosgian, spre a întocmi o instalaţie, după chipul şi asemănarea celor din Vosgi. Cu ce dragoste am lucrat la ea!

Am pus de au construit un *jilip* şi un drum de *schlittage.*

Pentru deosebitele lucrări ale exploalaţiei, s-au adus Ardeleni, de prin satele megieşe ale graniţei. Timp de mai bine de un an,

pripoarele şi văile Predealului vuiră de strigătele vesele ale lucrătorilor pădurii!

Pe râuleţul Prahoviţa aşezasem un ferăstrău mare, care nu contenia din umblet. Adesea, pe când lemnul gemea dureros, iar ferăstrăul scârţâia ciudos, prindeam a cânta, în dialect vosgian, cântecul *segarului.*

Cântecului meu răspundeau strigătele prelung poruncitoare: oo! rup! ooo! rup! ale logofătului care, de pe deal, îndemna oamenii săi, cu răngile în mână, la împingerea, în mişcări ritmice, a buştenilor spre jilip; se auzea apoi câteva bufnituri şi buşteanul, scuipat de lingura aşezată mai jos, se trântia la piciorul dealului, în dreptul ferăstrăului.

Iar fetele hrănence „cojitoare", cu razurile lor scoteau feliile de scoarţă de pe trunchiurile căzute şi, cu glasuri tinerele, cântau în cor de auzeau vâlcelele:

Răzui-te-aş răzui
Bradule, pante-oi coji.
Scârţa, scoarţa.
Scârţa, scoarţa.
Bradu-i mare.
Scoarţa-i tare.
Badea-l meu la Bran aşteaptă.
Cojitul până se gală!
Scârţă a…

Vai, căci lucrarea n-a ţinut decât optsprezece luni, fiindcă nu se arăta a fi o negustorie bună, pentru stăpânul munţilor Predealului; despre mine, nu se află om mai la locul lui, priceput şi îndrăgostit de munca aceea…

VIII.

În vara anului 1839 mă întâlnii cu un compatriot.

Dimineaţa acelei frumoase zile o petrecusem rătăcind prin cărăruşele hăţişurilor din păduricea de aluni, care înconjura schitul *Lespezi,* agăţat pe coasta de răsărit a muntelui Pleşuva, lângă Comarnic; tulii apoi la vale. Trecui Prahova şi luai drumul ce îşi desfăşură încovoeiurile pe un clin al *Floriului,* îndreptându-se spre cătunul *Posada* adunătură de câteva căscioare strânse împrejurul

vămii şi ospătăriei.

Numirea de Posada, pe care n-o băgasem de seamă până atunci mă puse pe gânduri.

Vorba aceasta, cu chip spaniolesc, ajunsă de la poalele Pirineilor la piciorul Bucegilor, îmi aminti Spania şi vecina sa Franţa. Franţa, ţara mea, ale cărei zări nu le mai privisem de mai bine ca patruzeci de ani. Fiinţa în apus o ţară bogată şi frumoasă…; de soarta acestei ţări eu nu vrusesem să mai ştiu nimic, o părăsisem, fără gând de reîntoarcere, şi nu mai vorbeam, decât cu băiatul meu, limba franceză, această limbă cea mai ştiinţifică, cea mai artistică, cea mai spirituală printre limbile universului, căci împodobită este cu trei frumoase însuşiri: claritate latină, eleganţă atică, spirit galic.

Sosisem în Posada şi, din adâncul inimii mele îndurerate, şoptii: Franţa, Franţa! şi pleoapele mi se umeziră…

La stânga mea se căscau prăpăstiile, în fundul cărora Prahova îşi rostogolia valurile, curgând aci pânză, aci zdrenţuite de stânci; la dreapta mea pajiştile Floriului dormitau, încărcate cu purpură, argint şi aur.

În fund, la miazănoapte, cei din urmă colţi ai lanţului Bucegilor stăviliau spintecătura Prahovei. Întorcându-mă, văzui, alergând spre sud, dealurile desprinse din şirul Carpaţilor, descrescând în zare. La dreapta, odihnia, sub fierbinţeala de amiazi, podişul *Brezelor,* pajişti şi livezi zâmbitoare: dedesubt, Prahova, smucindu-se în sfârşit din chei întunecate, se revărsa într-o albie largă, Dunăre, udând insule de verdeaţă, unde salcea şi plopul argintiu se înfrăţiau cu călina roşie. Ce de mândreţe răspândită pe acest pământ românesc!

Nu, nu aveam nicio părere de rău. Găsisem în aceste locuri sălbatice şi măreţe o omenire puţină, dar blândă, o primire prietenoasă, o semnalare a minţii fără seamăn, o viaţă fără zvârcoliri deşarte, în care inima-mi zvâcnia mai tare numai când veniam în ajutorarea acestor oameni îndurători, cumpătaţi şi fără pic de hainie în sufletul lor.

Toate, toate, mă îndemnau să iubesc munţii aceştia şi ţara românească şi neamul românesc.

— Bună ziua, domnule Iancu, ce vânt bun le aduce pe la noi?

Anca, stăpâna ospătăriei din Posada mă prima cu bun sosit şi-mi curmase visarea.

Ce drăgălaşă făptură a lui Dumnezeu! Îmi amintia doamnele

nobile ce cunoscusem prin saloane, în timpul şederei mele la Paris şi care, spre a petrece, se deghizau în sătence; numai că portul acesta pe Parizianele mele nu le prindea de loc, atât se fandosiau, pe când Anca, hangioaica cea frumoasă din Posada, ştia să te farmece prin vioiciunea ei isteaţă, printr-un vino încoa, pe care numai muntencele noastre îl au; veselă şi prietenoasă cu musafirii, cumpătată la vorbă şi purtare, punea frumuşel la locul lui pe cel ce ar fi încercat să fie necuviincios.

Ţărancă era, dar îşi purta costumul ca o domniţă mândră.

Tocmai eram gata a-i da mulţumită la întâmpinarea ei, când, deodată, o fanfară izbucni de pe coasta Floriului.

Crezui că aiurez.

Auzeam sunetele de goarnă ale unei vânători de cerbi cu copoi (chasse a courre): deşteptarea vânătorilor hallali şi „les honneurs du pied".

Mă făcusem stană de piatră… Eram acum martorul unei vânători de cerb cu copoi, după chipul celor întocmite de stareţul mănăstirii vosgiane Tarlainx, al căror înverşunat părtaş eram în copilăria mea; întineriam cu o jumătate de veac!

Mi-am venit în fire, când Anca mă desluşi:

— Un boier strein, care a sosit ieri la Comarnic, s-a suit pe Floriu. De bună seamă, el zice din bucium.

În aceiaşi clipă se ivi, la cotitura cărării de pe *Floriu,* trei oameni: cel din frunte era îmbrăcat nemţeşte ceilalţi, doi ţărani, unul purtând o traistă, celălalt ţinând pe umăr un bucium, ce nu se mai sfârşia.

Strigai din răsputeri: *Tayauf! Tayaut! ou voit le cerf par corps!*

Boierul străin se opri, ţintuit pe loc, foarte mirat de a auzi, grăite în franţuzeşte, vorbe de vânătoare, din gura unui om îmbrăcat ţărăneşte.

Mă apropiai şi-l întrebai, tot pe franţuzeşte:

— Monsieur est Français? îmi răspunse:

— Da… domnule. Nu-i venia să zică „domnule" unui ţăran!

— Şi eu sunt Francez.

— Minunată întâmplare! Nici cu gândul nu în i-ar fi trecut prin minte vreodată că voi întâlni, la poalele Bucegilor, pe un Francez, sub înfăţişarea unui ţăran român!

Astfel cunoscui pe *Vaillant,* pe Francezul care şi-a pus luminile ştiinţei sale şi bătăile inimii sale în serviciul renaşterea Principatelor dunărene.

Cât fui de tulburat, când auzii vorbă franţuzească din gura unui compatriot mi se părea un cântec duios ce mă pătrundea în adâncul inimii!

Aşezaţi în pridvorul ospătăriei, pe când gustam din felurile de bucate ale Ancăi, vorbeam împreună, cu multă însufleţire.

Povestit lui Vaillant întâmplările vieţii mele; mult îl uimiră.

Îi spusei că veniam de la schitul Lespezi, pe care-l cercetasem în dimineaţa aceea; mă rugă să-l duc într-acolo. Sosind în vadul Prahovei, Vaillant stete în loc, să privească spre miazăzi.

— Cum se numesc dealurile acelea sterpe? mă întrebă.

— *Doamnele, Cernica,* dealul Comarnicului.

— Iată o privelişte simbolică.

Cât de jalnice sunt coastele acelea crăpate!

Ce de viroage săpate de puhoaie, vărgând câinele cu zbârcituri şerpuitoare, crăpături haine; nicio iarbă, niciun copac, de abia câţiva mărăcini uscaţi…

Vezi, coastele acestea goale şi scorboroşile, înfăţişează pământul românesc pustiit de barbarii ruşi, turci, tătari, unguri, poloni, cari pe rând l-au cotropit şi bântuit

— Nenorocită ţară! nenorocit neam!

— Dar să ştii, prietene, cartea cea mare a sorţii vesteşte pentru ţara şi neamul acesta zile mai bune, zile frumoase. Vezi, în vecinătatea acestor dealuri secătuite, pajiştile înflorite ale *Floriului,* care destăinuiesc belşug şi. mai sus, nepătrunşii codri de fagi şi brazi închipuind bogăţie? Pământul românesc este un pământ binecuvântat! Zăreşti, la marginea pădurii, copăceii aceia plăpânzi, dar plini de sevă? Ei parcă înaintează în trâmbă, spre a lua în stăpânire pripoarele acestea pleşuve şi crăpate, să le acopere cu iarbă şi arbori, să le înţepenească şi să sfarme străşnicia şivoaelor! Da, da, se ridică în ţara aceasta o generaţie nouă care-şi va îndeplini măreaţa chemare: deşteptarea unui neam. Şi peste mai puţin ca o jumătate de veac ţara aceasta neatârnată va fi respectată de barbarii din Moscova, Buda şi Constantinopol… Ascultam cu pietate glasul profetic al tovarăşului meu: îmi creştea inima, o nespusă mulţumire se scobora în sufletul meu, căci şi eu aveam încredere deplină în puterea de viaţă a neamului românesc.

Ceva mai târziu, pe când ne plimbam printre stufişurile de aluni ai *Lespezilor,* povestit lui Vaillant visul ce avusesem în noaptea trecută.

— Se făcea că mă aflam în valea Prahovei, pe care aproape nu o mai cunoşteam… Undele sale nu mai dădeau viaţă câtorva ferăstrae mititele, ci învârtiau maşini uriaşe, dătătoare de putere şi lumină; pe malurile sale nu se mai răsfirau sărăcăcioase colibe tupitate în adâncituri sau ghemuite fricos, pe după desişuri de arbori, ci se împodobiau cu castele minunate; în codrii săi nu se mai găseau tâlhari, ci în ei răsunau loviturile de bardă ale lemnărilor harnici.

— Domnia muncii într-o ţară liniştită şi înfloritoare! zise Vaillaht; prorocie scumpă mie…

Şi fiindcă amândoi gândim la fel, amândoi vom înfige, pe piscul cel mai înalt al Bucegilor, pe *Omul,* steagul tricolor al viitoarelor Principale-unite.

— Te voi călăuzi eu, strigai cu aprindere şi cu mândrie voi fi părtaş al faptului simbolic…

A doua zi plecarăm călare la mănăstirea Sinaia; am mas la „cârciuma de la Colţi" şi în ziua următoare urcam muşuroaele *Furnicii.* De la *Vârful cu dor* o tuliam până la *schitul Peşterei,* la obârşia Ialomiţei, ne suiam la *Babe* umblam pe *Caraiman* şi ajungeam pe *Omul.*

Era pe la jumătatea lui Iulie şi totuşi o ceaţă rece ne înconjura; tovarăşul meu, neobişnuit cu toanele munţilor, clănţăuia din dinţi.

Apoi, timp de un sfert de oră, se înşiruiră, pe tplaiurile înalte, toate vremile: zăpadă, ploaie, soare, grindină…

Suntem pe *Omul;* cerul s-a înseninat. Ţăranul care ne-a întovărăşit săpă cu târnăcopul, o gaură, în care să înfigem băţul lung al steagului.

Dar, deodată, izbucneşte un vânt straşnic, cerul se întunecă, negura ne împresoară, îngroşându-se repede, norii se suie din văgăuni, ameninţători.

— Prietene, îmi zice Vaillant, inimile noastre au bătut prea de vreme pentru întâmplarea cea mare. Nu s-a împlinit încă timpul acesta, cerul nu dă voie ca chiar de acum tricolorul român să fâlfie mândru pe vârful Carpaţilor! Aşa încât, fără de a ne fi ajuns scopul, ne întoarcem, de-a lungul prăpăstiilor, pe marginea cărora norii, ce atingem cu mâna, aleargă, se reped, se îngrămădesc cu o iuţeală de necrezut şi urmează încovoeturile abisului, neînălţându-se, deasupra lui mai mult decât cu cinei stânjeni.

Erau parcă zidurile unei cetăţi cari se înălţau ca prin farmec, ziduri mincinoase, pe care ne ferim de a ne rezema5.

Noroc că ştiam să descurc drumul, chiar în negură, pe plaiurile de sus; ajunserăm cu bine la mănăstirea Sinaia. A doua zi Vaillant luă calea îndărăt spre Comarnic; nu l-am mai văzut de atunci.

La întoarcere acasă, te aflai, sosit de la Braşov, unde te trimisesem, să vinzi spiţerilor *qinţura* (genţiana) cea înaltă galbenă, bună de friguri, ce culesesem în timpul verii.

Ce aş mai adaugă la aceste numeroase pagini? S-au scurs zece ani de când l-am întâlnit pe Vaillant; crai atunci flăcău frumos de optsprezece ani, acum le apropii de treizeci. Cu deosebire în aceşti din urmă ani m-am străduit ca să-ţi întăresc corpul şi să-ţi înalţ sufletul.

Şi cred că te-am făcut *om…*

Scumpe fiule. Încă o vorbă numai.

Nu părăsi niciodată locurile acestea; aci am aflat eu fericirea, în singurătatea Văii Cerbului, unde am trăit în tihnă, fără grija zilei de mâine. Iubeşte ţara aceasta şi poporul românesc; ţi este dat ţie să fii martorul deşteptării sale desăvârşite şi, poate, a celor dintâi izbânzi ale unei soarte strălucite.

Îţi încredinţez, sfârşind scrisul meu, taina unei vieţi bine rostite: Fii bun cu oamenii cari te înconjoară.

Pe strâmta, dar zvârcolita pânză de pământ unde trăieşti şi pe cât te vor ajuta puterile, vei uşura multe suferinţe, vei vindeca multe răni sufleteşti, vei îmbărbăta inimi obidite, vei pune pe drumul cel bun conştiinţe şovăitoare.

Rămâi cu bine, scumpe odor al meu.

Spre a nu trăi o viaţă nemernică, nu uita că trebuie să-ţi împodobeşti sufletul cu trei virtuţi, pe care să le foloseşti, întru ajutorinţa făpturilor din jurul tău:

Bunătatea, bunătatea şi iarăşi bunătatea.

PARTEA A TREIA
IARNA PRIMĂVARA

---

[5] Citat din lucrarea „La Roumanie" de Vaillant

Andrei Jnepeanu lui Mircea Trestianu
35, Rue Gay-Lussac Paris
Buşteni (Valea Cerbului) în 15 Februarie 1874.

Ai vrea să ştii, dragă Mircea, cum am petrecut iarna în Bucegi? Să-ţi povestesc:

La începutul lui Septembrie, în verdele, şters pe alocurea, al coastelor se înfipseră nişte puncte roşcate.

Câteva zile înainte şi după sfântă Maria mică, pe calea naţională, se ridicară nori deşi de praf: turmele de oi scoborâte de pe plaiurile Bucegilor luau drumul spre câmpie şi baltă, la iernat.

La jumătatea lunii Septembrie căzu bruma şi atunci cântecul colorilor izbucni din pădure; toată gama roşului şi galbenului se resfiră în doina toamnei.

Fagii, luând-o mai înainte, se îmbrăcară cu aramă, care iute se rugini. Pe verdeaţa închisă şi aspră a brazilor se împeliceau fete, feţe, frunzişurile zărnite.

De-a lungul apelor, aninii, neînvinşi încă, ţesau marame albăstrii.

În a doua jumătate a lui Octombrie, lupta colorilor se curmă, frunzele se aşternură, covor troscăitor pe pământul pădurilor.

Fulgi subţiri de zăpadă se cernură din înălţime şi, fără întârziere, fluturi albi acoperiră tot cuprinsul nostru cu un aşternut gros.

Gerul sosi, împietrind apele în vâlcele şi spărgând stâncile pe creste.

M-am bârlogit în coliba mea de pe Diham, din cele d-antâiu zile ale lunii Noiembrie, hotărât să nu es din casă cât timp va dăinui mânia cerească.

Pentru trai n-aveam de dus nicio grijă: în tron mălai din belşug; puţina cu lapte şi burduful cu brânză pe lângă vatră; în fundul beciului, îngropate în bună rânduială, în nisip subţire, legume din grădina mea; acăţate de o grindă a tavanului două şunci dolofane, aşteptând să le fac de petrecanie. Drept băutură, apă, cu un singur ochiu', vorba prietenului meu Neguţoi vânătorul, dar limpede, rece, sănătoasă, mirosind a pădure, apă de la izvorul necurmat, ce cunoşti.

Apoi încă, pe o poliţă, un butoiaş cu *rachiu de afine (cau-de-vie de brimbelles,* după cum se numeşte în Vosgi) făcut de mine, după

poveţele tatălui meu; câteva picături de rachiu de afine îmi învârtoşesc trupul şi-mi încălzesc inima, în clipele de oboseală.

Într-un săltăraş, fire aurii de tutun, pe care-l fumez între pipă scurtă de lemn de cireş. Ca întregire a gospodăriei, tot tacâmul unui vânător înverşunat, cum sunt eu şi, în sfârşit, o cutie cât toate zilele, în care păstrez tot felul de leacuri, sub chipul florilor culese prin văi şi munţi: *mierea ursului,* bună de tuse şi durere de piept; *ciuboţica-cucului, micşunele* şi *lumânărica domnului „d*in care fac ceaiuri minunate pentru răceală, gi*nţura ce*a mare galbenă, bună de friguri, po*dbalul de munte (a*rnica) de pus la răni şi multe alte plante, cu care tata şi cu mine am lecuit mulţi oameni de pe aci.

Două nepreţuite ajutoare am avut în astă lungă iarnă, care m-au îmbărbătat: munca cu braţele şi tovărăşia amintirilor.

În toiul verei, după pilda anilor trecuţi, am tăiat şi doborât câţiva paltini, molifţi şi brazi; i-am făcut buşteni mai mici şi mai mari şi i-am rostogolit până în curte; aci i-am cioplit şi despicat cu barda, de am scos felii. Am la îndemână lemnul şi uneltele cu care mă dedau la meşteşugul *şindrilarului* şi mai fac şi puţinele, bote, hârdae, pe care mi le ia baciul Udrea, prietenul meu de vară şi-mi dă în schimb lapte, brânză, şi lână.

Şi apoi… trebuie să ţi-o mărturisesc, mai am eu şi alte meşteşuguri… Ai să râzi… da, sunt fabricant de instrumente de muzică, după învăţătura ce mi-a dat tata.

Să nu-ţi închipui că m-am luat vreodată la întrecere, cu unul din acei faimoşi „luthieri" ai apusului Europei; eu mă mulţumesc a alcătui şuierătoare naiuri şi tânguitoare cobze; instrumente fără trufie, cu suflet blajin ca şi sufletul ţăranului român, dar din care lăutarii noştri scot sunete duioase, să plângă pietrele, ori răpitoare, să se iee la joc copacii.

Ca şi în alte ierni, în această iarnă n-am desfătat cu lucrul acestor instrumente: din bucăţele subţiate de paltin am format doagele trupului, iar din foi de brad tabla de rezonanţă a cobzelor.

Ţevile naiurilor le-am tăiat din cotoare de soci, din care cresc destui, de cei cu boabe roşii, prin împrejurimile casei; le-am pus la uscat, deasupra vetrei, înainte de a le scobi.

Astfel îmi deşirai zilele în atelierul meu, lucrând lemnul. Două luni aproape, cât stelei închis, n-am avut o clipă de osteneală, sau de urât.

Dragă Mircea, dumneata care nu eşti dedat decât la lucrările minţii, nu ştiu de ai putea apreţui simţământul de mândrie ce-mi copleşeşte firea când, amurgul învăluindu-mă, munca din zi gătită, pun la o parte rindeaua şi pila, mă aşez pe un scăunaş şi îndes tutun în pipa de cireş.

Nu aţâţ mulţimea prin vorbe meşteşugite; prin lume nu sunt răspândite cărţi, în care gândurile mele scrise ar putea servi ca podoabe ale deşteptăciunii semenilor mei. Soarta îşi rostogoleşte roata şi Istoria îşi întoarce filele, habar neavând, şi una şi alta, de fiinţa mea.

Şi totuşi, aspra mea muncă fiind împlinită, simt cum îmi zvâcneşte inima de voioşie şi din ea se revarsă o nemărginită dragoste pentru acela care m-a făcut un biet muncitor muntean.

Gătisem mai zilele trecute, o cobză pe care, cu o migăloasă dragoste, o întocmisem. Am aşezat-o pe un strat de talaji, unde urma să se usuce şi i-am şoptit:

— Te du, suflete de lemn, şi îndeplineşte-ţi menirea cu inimă curată, eu m-am străduit să le înfiinţez; mâinile mele vârtoase de muncitor te-au lucrat şi duioase urări am făurit pentru tine, inspiratoare de poezie şi veselie… Îţi spuneam adineaori, tinere prieten, că în căscioara mea nu sunt singur, că am ca tovarăşe amintirile mele, care flutură împrejuru-mi, mă împresoară. Nu-s amintiri de *zile* trecute, ci mai mult de ore pierite… Un luminiş prin pădure, freamătul brazilor la biciuirea vântului, mirosul dumbrăvii jilave, lipiciul reşinei înţepenind degetele, gustul acrişor al unei afine, atâtea şi atâtea senzaţii, care aduc cu ele amintirea unor ore încântătoare ale trecutului…

* * *

Prea arare ori înseninată, vremea a fost păcătoasă până în Crăciun. Zile întregi a nins şi *munteanul* a viforât turbat.

Ce muzică aiurită! Scârţâituri, gemete jalnice, urlaturi groaznice, toate Ielele şi Iezmele basmelor se certau şi se hărţuiau prin văile şi prăpăstiile Bucegilor. Uneori, linişte nemăsurată, dar înfăşurare deasă a ţinutului, sub un capac de nouri mânjiţi; munţii mei iubiţi topiţi dincolo de o perdea nepătrunsă de ceaţă desfăşurată din văzduh.

Hoaţă de munţi, cât te urăsc ceaţă fără suflet!

Şi noaptea cuprinzându-ne, deodată, aproape fără amurg.

În sfârşit, o vreme proastă… şi pentru câini. Dar, fiindcă veni vorba de câini, să-ţi prezint pe al meu, pe Lăbuş.

Lăbuş n-are o fire cu iţe încurcate: el este un câine ciobănesc, un biet orfan părăsit de ciobani cari s-au scoborât la câmp; pe Lăbuş l-am luat de suflet, într-o zi de toamnă.

El are în sângele lui dragostea spaţiului şi a luminii, faţa părului său ţepos nu e ademenitoare şi Lăbuş nu cunoaşte schimbările modei câineşti.

El este mândru, cumpătat şi credincios. Suntem nedespărţiţi; ne înţelegem ca doi fraţi. Tot timpul cât închişi am fost, el a urmării, cu o privire ce mi s-a părut cam batjocoritoare, alunecarea rindelei sau pilei pe feliile de lemn ce lucram.

— De! frăţioare, îi ziceam, n-ai fi pricepând cum mă canonesc la aşa muncă, pe când munţii şi pădurile ne stau în faţă, cu tainele şi desfătările lor…

Ai vrea să sorbi din aerul neînceput al Văii Cerbului; să respiri aromele umede ale poienilor, să lipăeşti apa care ţâşneşte de sub vreun ciolpan de fag.

Bine, nesocotitule, aruncă o privire pe fereastră; e vremea acum de zbeguit prin vâlcele sau de zburdal pe culmi? Te încumeţi tu a lupta cu firea năprasnic dezlănţuită?

Lăbuş se zgudura, căci asta ştie el mai bine să facă şi i-am mai zis:

— Priveşte pe tovarăşul tău Ţigănuş, cotoiul, cu care în ciuda lumii cu gura rea, te-ai bine; ia te uită la el cum, învârtit ghem, doarme dus pe colţ de vatră.

Îl chem: Ţigănuş! El deschide alene un ochiu' şi îndată îl închide şi nu se mai vede nimic, decât o grămăjioară neagră, căci negru este ca verişorii lui, cei cu două picioare.

Şi de ce atâta dispreţ pentru lucrurile de afară, o, Ţigănuş, caldă plăpumioară a nopţilor mele? Ei, tu ştii prea bine, şiretule, că nu e nicio treabă de înjghebat pe afară: motan eşti, barometru ai putea să fii. Şi până la sosirea zilelor blânde, Ţigănuş doarme şi iar doarme şi visează visuri, de ale căror minunate întâmplări nu vom avea ştiinţă nici când. nici Lăbuş, darămite eu…

Şi astfel, neavând a mă ciorovăi cu semenii mei, plăcut filosofam cu animalele mele domestice. Crăciunul sosi. O rază de soare, care se furişase pe fereastră şi se juca pe pleoapele mele, mă deştepta.

Soarele, Soarele!! Cu inima voioasă, ieşii pe prispă; frigul pişcă.

Mă uitai spre Bucegi: zăpadă în spintecături şi aurul soarelui pe

deasupra.

Pe jos, milioane de diamante străluceau pe covorul alb găurit pe alocurea de capetele acease ale unor bolovani semănaţi pe vale.

Zăpada e tare, iute pușca la umăr, *vărzobii* în picioare. Haide, Lăbuşel dragă, să dăm o raită prin împrejurimi, să sorbim aer îngheţat, să facem o ba e de lumină, care să ne însenineze sufletele.

Gerul s-o mai fi domolit azi-noapte, nourii s-au lăsat pe pădure, frigul i-a prins şi iată toţii arborii înglugiţi cu gheaţă. Nenumăraţi cercei sunt atârnaţi de crengile fagilor, mii de teculeţe albe împresoară acele molifţilor.

Iată-ne la piciorul Dihamului.

Nici vorbă, zăpada e vârtoasă, mă scufund foarte puţin cu vârzobii.

Lăbuş nu-şi mai ştie capului de bucurie.

El aleargă înainte, se întoarce, dă târcoale împrejuru-mi, se zbeguieşte nebunatic, el atât de aşezat şi în ochii căruia s-a întipărit asprimea plaiurilor înalte străbătute de străbunii săi.

Uite! Urme multe se încrucişează, pe zăpada cea îndurătoare, care nu păstrează nicio taină; vulpi au trecut pe aci şi parcă au ţopăit o chindie… O să purced la bătălie împotriva lor. Dar iată încă urme de iepuri, de vidra, de jder. Ce zici, Lăbuş, aşa e că o să avem de lucru?

Poiana Stăncică… de aci se vede bine Caraimanul. Tot acelaşi este, acest antic sacerdot, ceva cam cărunţit? Ce desfătare, să auzi pârâind zăpada sub vârzobi; mă strecor prin aniniş, pe malul apei Cerbului.

D-abia, ici şi colo, găsesc o panglicuţă de apă prin vreo crăpătură a stratului de zăpadă îngheţată acoperind matca râului. Fiecare din bolovanii, care se îmbulzesc în patul apei, poartă pe cap un coif alb. – Stâncile, ca nişte namile, au forme de animale fantastice a vreunui pol nord sau sud.

Niciun ţipăt de pasăre, nicio adiere de vânt. Ce tăcere! *Ascult tăcerea,* care-mi copleşeşte gândirea; tăcerea timpurilor vechi mă înfăşoară aci. Pace adâncă, bătrână cât lumea, pace a acestei văi din Bucegi, pe tine nu te cunoaşte cei de la şes, de colo departe, cei care îşi deşiră zilele şi-şi seacă puterile, pentru răsturnarea ministerelor!

Încă o fuguliţă, sunt pe *poiana la anini.* De aci văd bine lanţul Bucegilor.

Claia mare ţâşneşte ca un con uriaş cu scrijilurile albe ale

zăpezii, care s-a putut statornici prin zbârciturile stâncilor. Mă scobor iarăşi în patul râului şi zăresc, pe celălalt ţărm, urma-albie, pe zăpadă, a buştenilor traşi cu tânjala de vreun sătean, pentru o viitoare casă.

În *poiana cu bolovani,* ţuşt un iepure dintr-un lăstăriş; poc, poc, este al meu). Ce mai friptură la frigare, ce mai oase pentru Lăbuş şi Ţigănuş…

Sosesc acasă; am căpătat o poftă de mâncare înfiorătoare!

M-am ospătat domneşte şi din fărâmiturile ospăţului meu s-au bucurat şi cei doi prieteni cu patru labe.

Un păhăruţ de licoare de afine a încheiat plăcut prânzul; pe tăciuni am aruncat câteva boabe de ienupere, ale căror miros acru şi înecăcios mă îmbată… Mă dau învins unei dulci aromeli… O armată defilează, în marş de paradă, în faţa mea: în cap, brazi şi molifţi moşnegi, colonade de fagi cu trunchiurile argintii, câteva tise îndesate şi zade cu frunzişul ceţos. Urmează batalionul copăceilor îmbufnaţi şi arţăgoşi: bujorii de munte (rododendrii), ienuperii, jnepenii, în urmă de tot copilul de trupă, Daphne drăguţ, (Cleiţa), copăcelul gingaş, cu flori ca de liliac, răspândind un parfum ales.

În sfârşit, manutanţa cu aprovizionarea: muri, fragi, zmeuri, afini. Doamne, ce onoruri primesc de la această lume vegetală! Oare sunt regele Bucegilor?

Ori că primăvara s-a ivit, cu frunzişurile sale tinere şi florile sale fecioreşti?

Dar adineaori am însemnat pe zăpadă cercurile vârzobilor! Tresar… Ţigănuş, a sărit pe genunchii mei şi m-a deşteptat…

De acu pe lucru, vânătorule… Am omorât opt, auzi Mircea, opt vulpi. Ce mulţumire pe mine că am putut, prin stăruinţă, să înving pe cele mai şirete şi bănuitoare din dobitoace şi unde mai pui că pe blănile lor frumoase de iarnă, vândute la Braşov, voi căpăta ceva lei. Nu e vorbă, tupilat în bordeiul ce clădisem din ramuri şi glii de zăpadă, la pânda vulpilor, mai multe nopţi de-a rândul, am suferit nişte geruri de Kamciatka; dar le-am măcelărit, pe hoţomane, să mă pomenească şi urmaşii urmaşilor lor şi-am răzbunat pe moş Simion, cârciumarul de pe Trestie, căruia într-o noapte un vulpoi i-a furat un cârd de găini; surorile acestui borfaş au plătit cu pielea faptele lui rele…

În iarna asta, zăpada, „carte a nepricepuţilor", cum se zice pe limba vânătorească, mi-a arătat urmele a tot felul de animale din pădurile noastre şi aşa am putut prinde, la culcuşul său, un dobitoc

foarte sălbatic şi dăunător vânătorului: vrei să vorbesc despre *jder.*

Ca să nu mai lungesc vorba, i-am cunoscut urmele, cari m-au tras sub un fag bătrân; într-o scorbură se aciua jderul.

Am luat un pumn de foi uscate l-am vârât în gaură şi i-am dat foc; jderul înecându-se a căutat scăpare, prin deschizătura de deasupra; cât şi-a arătat guşa pătată cu gafibenuş de ou, l-am ochit şi l-am răpus.

Am scos de pe el o blană minunată, pe care am păstrat-o pentru amicul meu Mircea…

Astăzi, în 20 Februarie, urmez cu scrisul întrerupt. Mi-ai cerut, dragă Mircea, să-ţi povestesc, înşiră-te-mărgărite, şirul faptelor şi întâmplărilor mele.

Cât de şterse-s faptele şi întâmplările umilei mele fiinţe…

Un lucru ştiu numai: să iubesc muntele. Nu văd, nu aud, nu pricep decât Bucegii, cari, după ce au ocrotit pe copil şi pe flăcău, astăzi primesc, cu bunătate, cuvintele omului matur ce sunt.

Căci am trecut de cincizeci de ani, Mirceo, dar mă simţ în puteri, ager, cu mintea întreagă. Vezi că am băut, zilnic, câteva picături dintr-un „philtru magic –, necunoscut oamenilor: philtrul Bucegilor.

Nu e zi lăsată de la Dumnezeu să nu-mi deschid Bucegilor inima şi ei varsă într-însa, din belşug, minunatul lor philtru, balsam, care nu dă pas rănilor să se înrăiască. Deschid ochii, privesc Bucegii şi sunt un om cuminte.

Deschid urechile, ascult Bucegii şi o armonie dumnezeiască se scoboară în sufletul meu. Da, e adevărat, sunt un necărturar; n-am învăţat în cărţi victoriile şubrede ale ştiinţei, nici încheierile şovăitoare ale certurilor filosofilor.

N-am putut luă învăţătură decât de la o singură carte, aceea ce mi-a prezentat Valea Cerbului, deschisă; am scos din ea învăţăminte nemeşteşugite şi sănătoase. Dar te văd zâmbind a râde; prietenul Andrei, gândeşti, a luat-o iar razna prin munţi…

A cui e vine, dacă sufletul dumitale tânăr, în stare a simţi duios, dă bold inimii mele, să se destăinuiască şi nu mă mai pot opri din spovedanie?

Dar să ne întoarcem la povestea noastră de adineaori.

Zilele trecute, gerul se înteţise; mă aşezasem pe treptele scării prispei, să sorb puţin din lumina ce revărsa soarele de Februarie. De odată aud un trosnet de frunze, uscate, dinspre izvor. Ca vânător, care

cunoaşte rostul cel bun al tăcerei, nu mă mişc din loc şi-mi întorc privirile spre vâlceaua în care curge Şipoţelul, al cărui cântec subţiratic îl ascult adesea.

Nu mă înşel, nu… două căprioare se adapă la izvor. Cât de îngheţate trebuie să fie pustiurile plaiurilor înalte, aşa încât aceste sărmane dobitoace să fie silite a se scoborî, la adăpat, atât de jos. Ce drăguţe sunt şi cât de nemilos aş fi, dacă le-aş doborî cu un glonţ omorâtor. Vânătorule, lasă-te de sângeroşia ta, îngăduie acestor căprioare să-şi stâmpere setea şi nu batjocori încrederea ce ţi-au arătat, apropiindu-se de lăcaşul tău.

M-am sculat, piatra a scârţâit sub picioare, una din căprioare a rădicat capul, m-a zărit; o străfulgerare… au pierit.

* * *

Numai o vorbă încă, ce-ţi scriu din Predeal.

Astăzi, dezgheţ. M-am scoborât în Buşteni şi de aci m-am dus la Predeal, ca să predau această scrisoare oficiului poştal.

Prin văile Cerbului şi Prahovei apa pişteşte de pretutindeni… punţi trădătoare de zăpadă; nu mai ştii unde să calci…

Anevoios mi-a fost drumul; în sfârşit, iată-mă în Predeal, peste o clipă închid scrisoarea.

Fire-ar ca poliloghia mea să nu-ţi pară anostă, dumitale care trăieşti în larma Parisului, creier al lumii.

Vorba mea nu e înflorită, dar crede-mă că ea zugrăveşte ceea ce am văzut cu ochii trupului şi simţit cu iţele inimii.

Acum, dă-mi voie să te sărut.

Mi se pare că sărut, pe obrazul dumitale îmbujorat de flăcău voinic, primăvara… şi veselia îmi cuprinde toată firea.

Al dumitale cu dragoste
ANDREI JNEPEANU

II.

De la acelaşi aceluiaşi.

Primit-ai, Mircea, scrisoarea, în care, acum câteva zile, îţi descriam traiul meu la poalele Bucegilor, în această timpurie şi urâcioasă iarnă?

Nu mă rabdă inima să aştept răspunsul dumitale; trebuie să-ţi trimit vestea cea bună.

Da, prietene, soseşte primăvara.

Dezgheţul şi-a început meşteşugul.

Domnia apei s-a înfiinţat: făgaş, crăpătură, şoava, vâlcea, vale, toate lăsăturile muncesc la mânarea apei ieşită din topirea zăpezei. Muncă zorită!… Apa a cântat cântecul primăverii, sunete de fluiere, ale dungilor tremurătoare din vâlcele, îngânându-se cu cavalul văii Cerbului.

Alaltăieri, în 25 Martie, mi-am încălţat cişmele No. 1 şi mi-am luat drumul spre *Trestie,* în cercetarea cărui lucru, mă întrebi?

La curmătura *Clăbucetului Baiului,* într-un anumit loc, de-a lungul unui stufiş de aluni, răsar cei dintâi ghiocei.

Inima mi-a săltat de bucurie, când am văzut un ghiocel; sfiicios, gingaşa floricică albă străpunsese o tăblie de zăpadă. Zgribulită, nu îndrăznia să-şi desfăşoare cele trei petale drăguţe.

A doua zi, altă descoperire, la spatele casei: înghesuindu-se, înfrigurate, câteva *brânduşe* de primăvară, vineţii.

Trebuie să mă grăbesc să sfârşesc lucrările mele în lemn, ori de nu, înschituit în atelier, n-o să văd deşteptarea Firei. Despic, tai, scobesc, pilesc, îmbin, fără încetare. Primăvară, zână încântătoare, nu-ţi deschide aripile, fără a mă înştiinţa.

Ieri dimineaţa am avut vizita unui musafir drăguţ. Pe creştetul celui mai înalt din paltinii vecini ai casei se legăna un cocoşar, cea dintâi pasăre care soseşte, ca sol prevestitor al primăverii:

Culc! Culc! Nu se încurca la ciripeală pasărea.

Fig. Brânduşa

Ce cânţi tu acăţat acolo sus? Cântecul învierei pământului?

Dă-te jos, prietene… Parcă te-aş cunoaşte; n-ai fost tu în cârdăşia celor ce mă înconjurau vara trecută? Apropie-te, să te răsplătesc, să ştii că n-ai semănat în zadar mărgăritare din guşa ta; uite, am păstrat din toamnă, pentru tine pentru verişoarele şi pentru fraţii tăi, merinde pe placu-ţi, boabe de scoruşi… Şi firimiturile de mămăligă iar îţi vor prii.

Acum, Lăbuş, haide spre cătun, să ne încredinţăm că pasărea aceasta n-a sosit singură.

Valea Cerbului rostogoleşte valuri noroioase. Flici! Flici! La fiecare pas băltoacele mă împroşcă necuviincios.

Feliţo, cu haina verde, care, cu suflarea ta venită, din câmpie, schimbi în adiere caldă boarea îngheţată a iernii, tu care umfli mugurii şi dezmorţeşti arborii, zână înzestrată cu haruri şi armonii cereşti, vrăjitoare a inimelor, cu deviza: speranţă, bucurie, voluptate, ţi-ai bătut joc prea frumos de nerodul de Jnepeanu, care se încumeta a da gata lucrul său, pe când tu soseai în fugă, pe neaşteptate. Lăutarii tăi, sturzii, îi văd pe fagii ceia încă adormiţi, iar şuieratul acesta luator în râs este al mierlei.

Ajung la poiana cintezelor; iată sălcii purtătoare de mâţişori, au şi anini, mâţişori lungi şi roşcaţi, agăţaţi frăţeşte pe lângă perişoarele toamnei trecute.

Pe marginile Trestiei găsesc pâlcuri, pâlcuri de prietene-flori ghioceii au crescut, s-au înmulţit; ei îşi apleacă frumos cele trei al lor petale şi cupa din mijloc parcă-s nişte clopoţei înaripaţi.

Pe lângă ei elegantul *crylhronium (măseaua ciulei);* admir, şi de data asta, petele marmurii bătând în roşu ale frunzelor sale suliţoase şi forma corolei sale, ale cărei petale trandafirii se ridică spre cer, pe când staminele privesc pământul, cu ochii lor albaştrii; nălticele, măselele-ciutei se leagănă la adierea primăvăratică.

Mă sui pe *Poiana-hoţilor* deasupra, să îndepărtez zarea. Ce împestriţare de culori! Albul neîndurat al zăpezei nu mai e singur stăpânilor, aci. Jos de tot: negrul pământului gol, cenuşiul noroios al drumului, verdele spălăcii al pajiştilor, tulbureala galbenă a Prahovei, roşcatul mugurilor aninilor, argintiul întunecat al trunchiurilor de fagi; mai sus: vineţiul stâncilor scorboroşite de ape şi vijelii, verdeaţa fără greş a molifţilor; mai sus încă: mantaua de gheaţă a culmilor.

Toate culorile acestea se topesc într-o marama cânepie, ele sunt neutre, ai zice că sunt ostenite.

Fata despre care vorbeam adineaori, pictoriţă măiastră, când îi vine rândul, încă nu şi-a înmuiat penelul în tinereţe şi viaţă, spre a reînsufleţi aceste tonuri istovite de aprigă iarnă. Dar peste cinci sau şase săptămâni fanfara colorilor va izbucni deodată. Mare păcat că n-o să fii aci, să vezi această minunăţie…

Scumpe Mircea, răspunde-mi îndată, tăcerea dumitale m-a pus pe gânduri.

Cu dragoste
ANDREI

III.

— Dumneata, dumneata, Mircea! Vino, să te îmbrăţişez… Dar vorbeşte-mi despre sănătatea dumitale, înainte de toate…

— Sunt sănătos tun! răspunse Mircea, râzând.

— Închipuieşte-ţi că, neprimind niciun răspuns la cele două scrisori ale mele, eram foarte neliniştit… Tot felul de bănuieli urâte îmi treceau prin cap; iată că mi s-a înmânat telegrama-ţi încunoştinţându-mă că ai să soseşti la Predeal… Am alergat…

Dar lasă-mă să te privesc; ştii că ai crescut, de doi ani de când nu ne-am văzut? Flăcău frumos… Cam palid, cu trăsăturile feţei subţiate… Ia, spune-mi ce te-a adus pe aci, nimic supărător?

— Doamne fereşte! Mi-era dor de ţara atâta tot, şi m-am pornit din Paris, ca să petrec vacanţa Paştelui, printre ai mei.

— Aşa mai vii de acasă, adică de la Paris…

…Şi fiindcă te primesc aci, în – munţii noştri, nu-ţi dau drumul…

— Aşa gândeşti? Uiţi că mi-e de grabă să-mi îmbrăţişez părinţii şi să calc malurile Dâmboviţei bucureştene?

— Aşa-i, murmură Andrei mâhnit. Dar în sfârşit, două, trei zile de vei rămâne în Valea Cerbului, n-o să se facă gaura în cerul Bucureştilor. Hai, nu mai sta la gânduri; are să-ţi priască aerul Bucegilor şi o să faci provizie de sănătate trupească şi sufletească, pentru un nou an studenţesc la Paris.

— Dragă Andrei, nu-ţi poţi închipui cât de mulţămit mă simt aci; uite, inima mi-e caldă, de aşi topi toate zăpezile, ce peticăresc livezile Predealului.

— Şi bagă de seamă că aci iarna încă domneşte, pe când la Buşteni boarea primăverii adie…

O oră mai târziu, cei doi prieteni intrau în cârciuma de pe Trestie, la Buşteni.

— Bună vremea, vere Simioane! strigă Andrei cârciumarului, care umplea ţoiuri de ţuică şi le împărţia cărăuşilor presăraţi în sală.

— Bine aţi venit! răspunse voios stăpânul ospătăriei.

— Ce mai veste, poveste?

— Ce să fie, nimic, domnule Andrei. Atâta numai că ne aflăm în săptămâna patimilor.

— Ţi-am adus un prieten.

— Domnul soseşte de dincolo, cu bună seamă?

— Ba mai de departe, tocmai de la Paris.

— Aşa? zise cârciumarul, privind prietenos la Mircea. Domnul cunoaşte poate pe băiatul meu, Ion Simionescu, care studiază ingineria la Paris? Stă în Strada Bonaparte.

— Cum să nu-l cunosc pe Simionescu? Iancu îmi este bun prieten, şi am o scrisoare din partea lui către tatăl său.

— A! e sănătos?

— Sănătos şi voios… Iată scrisoarea.

Lui Simion ochii sticleau. Luă scrisoarea şi zise:

— Să-mi daţi voie să vă cinstesc.

— Bucuros, zise Andrei, dar cu ceva temeinic, că ni s-au lungit urechile de foame.

— Păcat, zău, că nu prea am ce să vă servesc în postul ăsta mare.

— Nu cerem cine ştie ce…

— Apoi, mă duc la bucătărie să dibuesc ceva…

— Aşa, aşa şi dă bună ziua, din parte-mi, nevestei dumitale, Veluria.

— Citeşte-ţi scrisoarea, că parcă eşti pe ghimpi… v

Simion se întoarse după câteva minute.

— O să vă dau ceva măsline, şi fasole, iar Veluria a pregătit nişte bureţi de fag culeşi proaspeţi: ca băutură un vinuleţ alb de Ţintea, să vă înveselească.

— Îl vom bea în sănătatea lui Iancu al dumitale şi a lui Mircea, prietenul său.

Pe când mânca, Mircea urmăria cu privirea pe cârciumar, care alerga de la un muşteriu la altul, căutând a mulţumi repede, pe fiecare.

— Câtă străduinţă pe el! şopti studentul.

— A! te încredinţez că nu-şi petrece zilele în trândăvie, aşa pântecoş cum se înfăţişează. Vezi că ţoiurile de ţuică şi păhărelele de vin ce împarte la cărăuşi şi negustori se fac purcoaie de gologani şi în urmă piese de aur, din care o parte se grămădesc într-o tainiţă din pimniţă, iar altă parte trece peste graniţă, pentru plata întreţinerei fiului său la Paris. Fiul său! Va fi unul din muncitorii cu suflet cărturar al civilizaţiunii române. Iată adevărata democraţie!

Bunicul lui Ion Simionescu a fost un iobag purtător de jug, hulit şi canonit, şi a ştiut să scoată din pământ belşugul ţarei româneşti; tatăl său dă de băutură sătenilor însetoşaţi; el, Iancu, va porunci mulţimei de salahori, spintecători ai pământului, ca şi bunicul său, dar

spre a statornici pe el şine şi poduri, spre a scobi tuneluri şi a aşeza drumuri. Iancu va fi muncitorul cu sufletul cinstit, curat, care va mâna România înfiorații încă de grozăviile unui trecut înspăimântător pe o cale de putere şi armonie.

Dar a venit vremea, mi se pare să luăm calea spre Diham…

Frate Simioane, socoteala, te rog.

— Ia lasă, domnule. Andrei, pentru atâta lucru, ce Dumnezeu! îmi pare aşa de bine că am avut ca oaspele pe un prieten al băiatului meu.

— Aşa să fie! Şi-apoi o să-ți aduc eu ceva vânat zilele asta…

— Primesc bucuros! Să vă fie de bine şi drum bun; vă rog să mai daţi pe aci, dacă vă este plăcerea…

— Să ne vedem cu bine…

— Uite, strigă voios Andrei, moş Ilie Neguţoiu…

Zărise un ţăran umblând cu pas socotit, pe calea naţională, pe care cei doi prieteni o tăiau curmeziş.

Neguţoiu era un om înalt, chipeş, rumen la faţă, cu ochii albaştri privind blajin.

De sub ţurcană, cădeau plete cărunte; prin triunghiul deschis al cămeşei înflorite, se vedea un piept de bărbat vânjos, învârtoşat sub muşcăturile iernilor, arămit de fierbintele verelor. Ce amestec tainic de sânge dac şi latin curgea în vinele acestui zăplan cu privirea catifelată?

— Bună ziua, moş Ilie.

— Mulţămim dumitale, Andrei.

— Cunoşti pe Mircea Trestiamr?

— Trestianu?

— Băiatul lui Răducu, tovarăşul meu de munte, care s-a făcut negustor în Bucureşti.

— Da, da, mi-aduc aminte; o fi douăzeci de ani de atunci… Răducu care a pierit din Buşteni, după ce muscalii au omorât pe părinţii săi. Şi domnişorul e băiatul lui Răducu?

— Aşa-i că trece vremea? Dar, ia ascultă Neguţoi, o vorbă; n-ar fi tocmai timpul priincios să facem o vânătoare de cocoşi de munte?

— De! ştiu şi eu…

— Acum e bătaia lor şi i-am putea vâna foarte uşor…

— Nu zic ba, dar vezi că suntem în săptămână mare şi nu se cuvine să-mi părăsesc casă, nevastă şi copii, ca să hoinăresc prin pădure şi să lipsesc de la înviere.

— Ascultă, moş Ilie, dumitale, cel mai dibaciu vânător din Bucegi, nu se cade să vorbeşti astfel; gândeşte-le, e vorba de cocoşi.

Neguţoi se scărpina în cap nehotărât.

— Hai, nu mai sta la gânduri, să ştii că ne-am înţeles; mâine Vineri fă-te într-acoace pe Valea Cerbului, la ameazi, la poalele Dihamului. Cât despre înviere, adaugă Andrei, făcând din ochi, pe furiş, lui Mircea, nu-ţi fie teamă: am luat eu astă noapte paşti la mănăstirea din Predeal.

— Aşa? Ei, atunci vin. Să ne vedem cu bine, Andrei. Sluga dumitale, domnule…

Părăsind calea naţională, cei doi tovarăşi luară poteca între trestii; sub coasta *Clăbucetului Baiului* o ciripitură veselă îi întâmpină.

— Auzi, Mirceo, cintezoiul le salută şi colo pe tăpşan, codobatura dă vesel din coadă.

Acum călcăm pe covoarele primăverii…

Priveşte: micşunele de Carpaţi, fete smerite, ca şi surioarele lor de la şes, viorele şi măselele-ciulei; atâtea colori care se îmbină armonios.

— Mult trebuie să iubeşti florile, Andrei, şi de sigur fii ai o colecţie de flori minunată.

— Un ierbar? Nu, n-am ierbar şi nu voi avea niciodată. Las botaniştilor grija de a strivi, printre file de hârtie, mumii de plante uscate, sub care se zvârcolesc numiri barbare şi întortocheate. Nu, eu iubesc planta, căci viaţa fără de sfârşit o simbolizează, la toate vârstele ei; bulb sau sămânţă, făgăduinţă de viaţă; cotor, care creşte, avânt spre viaţă; floare în voaită, nuri ai vieţii; rod, slăvire a vieţii şi din nou, sămânţă, făgăduială de reîncepere. Naşterea plantei este o revelaţie fără pată, viaţa ei este un cântec de veselie, moartea ei, vremelnică mai adesea, nu e întovărăşită de tragica groază care învăluie moartea oamenilor… O seninătate fără de seamăn îţi pătrunde în inimă, când urmăreşti cu privirea, prin pajişte, petele galbene ale ciuboţicăi-cucului sau mărgeanul brebeneilor…

Să ne suim, Mirceo, pe Clăbucet şi să străbatem pădurea…

Păşiau pe straturile de foi uscate, printre care pişlea apa zăpezei topite…

Trecând peste viroage strâmte, rostogoliră pietrei pe clinuri repezi şi goale; de odată nemeriră în *Poiana-la-anini.* Un covor alb de *floarea Paştelor,* gingaşă floricică cu petale delicate, tivia marginea

făgetului.

Se afundară iarăşi în pădure; se scoborau sau se urcau de-a lungul crăpăturilor şi viroagelor săpale de apele des-gheţului, ori şerpuiau printre fagi.

Pădurea neînfrunzită era încropită de razele călduţe ale soarelui ce puteau mângâia muşchii şi feregele.

Mircea, neobişnuit cu mersul prin pădure de munte, aluneca adesea pe rădăcinile, care ca nişte vine ale pământului, se încolăciau sub paşii lui; umbletul era şi mai greu la piepturi semănate cu ace uscate de brazi.

— Am sosit la băltoace, trebuie să ne scoborâm în vale.

— O! o! se mira Mircea, am străbătut valea asta toamna şi parcă nu aş cunoaşte-o acum…

Apa Cerbului umflată de viiturile a sute de pârâiaşe, curgea zorită, ducând spre Dunăre valurile de gânduri tainice ale Bucegilor; ea rosese din malul despre Clăbucet, lăsând, pe ici, pe colo, câteva insule pietroase, sau nisipoase; pe alocurea, se răzleţia în multe ramuri.

Unde se unde, puterea apei desghiocase hartane mari din pământul malurilor, tărând cu ele anini frumoşi, cari îşi scăldau creştetele lor în apă şi-şi uscau rădăcinile la aer.

— Iată pustiirile apei; cu ea nu le poţi lupta în ţinutul acesta, unde numai puhoaie curg!

Cei doi drumeţi erau nevoiţi a face tot felul de figuri de gimnastică, ca să înainteze.

— Una din plăcerile mele cele mai deosebite este să fac pe acrobatul primăvara, zise râzând, Andrei.

— Un drum bine împietrit n-ar fi mai bun? întrebă Mircea.

— Ferească Dumnezeu! Ce aşi mai avea atunci de născocit şi descoperit? Ce e mai desfătător, decât să rătăceşti într-o vale ca asta, după o viitură mare de apă? Totul e nou, necunoscut. Ramurile peste care treceai apa au fost mânate departe; ostroavele de verdeaţă, unde făceai cale un popas sunt înecate în vâltorile râului… Ce e de făcut atunci?

Sări şi tu, ca o căprioară, pe bolovanii aduşi în matca cea nouă şi le strecori printre încrengilurile amestecate ale copăceilor căzuţi.

Andrei zâmbea cu bunătate, zicând acestea. Mircea asculta, sorbind aerul sănătos şi pătrunzător al Văii Cerbului şi se simţea parcă într-o lume blajină şi mângâioasă. A! cât de departe era Cartierul Latin

şi marile Bulevarde ale Parisului!

Stele în loc să privească zbeguirile *prundarului;* păsărică se făcea nevăzută pe după un bolovan, de unde se iţăia şi se scufunda în apă. apoi iar se aşează pe o piatră, scuturându-se.

Ajunseră la poalele Dihamului şi începură urcuşul.

— Ce frumuseţe, zise Mircea, când puse piciorul pe cel dintâi podiş.

Tânărul student admira priveliştea ce înfăţişa uriaşa spintecătură dintre *Morarul* şi *Coştila.,* prin care apa Cerbului, izvorâtă sub *Omul,* îşi rostogolia undele.

Se zăria în fund pâlnia înzăpezită a obârşiei torentului, încoronată cu o geană de nouri albi, bumbăcoşi. Razele soarelui străpungând, ici colo, bumbacul mişcător, acoperiau zăpada feciorească a culmei cu tăblii de argint trandafiriu.

Ascultă, strigă Andrei.

— Tilolit! Tilolit! Tilolit!

— *Ciocârlia de pădure;* a sosit şi dânsa, vara bate la uşă.

— Cât de drăguţă este căscioara dumitale, prietene Andrei!

— Nu-i aşa? Închipuieşte-ţi că mi se pare că ne surâde!

— Fiindcă din bunătatea sufletului dumitale curat se împărtăşeşte şi toată firea care le înconjoară, dragă Andrei.

IV.

— Vai! ce vreme urâcioasă! suspină Mircea în dimineaţa Vinerei Mari, privind pe fereastră.

— De! Aşa-i prin Aprilie, în munţii noştri, răspunse Andrei.

Era un viscol nemaipomenit de puternic. Fulgii de zăpadă, sub biciuirile vântului, jucau nebuneşte în aer, O lumină searbădă, se scobora din văzduhul ca bumbacul; pământul se albia.

— Iată-ne întemniţaţi, şopti, cu necaz, tânărul student.

— Ştii ce, dragă Mircea? O să ne aşezăm şi noi pe lângă focul din vatră şi o să omorâm ceasurile, stând de vorbă; amar de dumneata, dacă dezleg sacul ce-l am plin cu poveşti…

— Ba te rog chiar să-l dezlegi, că numai aşa o să-mi treacă de urât.

— Să-ţi povestesc ce s-a mai întâmplat din ziua când tata îmi încredinţa memoriile sale, în luna Decembrie a anului 1848.

Petrecusem în Ajunul Crăciunului acasă; veniseră, să stea de vorba şi să bea câteva duşti de ţuică, cei trei locuitori ai Buştenilor: moş Lazăr Ghionoiu, moş Valeria Pinţă şi băiatul lui Răducu, tatăl dumitale.

În ziua Crăciunului, de dimineaţă, găsii pe tata mort în pat. Bietul tata! Plecase din lumea aceasta, fără zgomot, fără ştiinţa nimănui. Să-l fi văzut ce frumos era, ce seninătate sta răspândită pe chipul lui blând…

La ce să-ţi mai descriu mâhnirea mea nemărginită?

Tuturor celor ce alergară, să mă ajute în nenorocirea ce mă lovise, mărturisii dorinţa ce-mi arătase tata, în mai multe rânduri, de a fi îngropat pe creasta muntelui Dinamul, pentru care avusese o neţărmurită dragoste.

Răducu şi Neguţoi se suiră pe coama Dihamului să sape groapa.

A treia zi de Crăciun, toţi, cu vârzobi în picioare, urcarăm dealul.

În fruntea celor ce petreceau pe tata la locaşul veşnic mergeau tatăl dumitale şi Neguţoi cari, în ajun, de dragul nostru, se făcuseră gropari. Purtau o lopată şi un târnăcop, cu care potriviau o pârtie, în zăpada aşezată, coajă groasă, pe Diham. Venia apoi preotul mănăstirii Predeal, vechi prieten al tatii, apoi patul pe care zăcea trupul ne-nsufleţit, rezemat pe umerii a patru oameni care se schimbau, din când în când, prin alţii, din şirul de prieteni ce mă înconjurau. Alergaseră bieţii oameni de departe, din Predeal şi din Breaza; săteni din Izvor, călugări şi puşcaşi de la mănăstirea Sinaia, plăeşi şi vameşi din Posada, chirigiii prahoveni, toţi oameni săraci la pungă, dar bogaţi în simţiri alese.

Tata era înconjurat de recunoştinţă, prietenie şi cinste.

Soarele străluminos acoperia cu ape, ape aurii pustiurile albe ale înălţimilor Dihamului. Zăpada la faţă se înmuiase; urcuşul fu foarte obositor; şase ceasuri până să ajungem la vârf!

Pe când preotul cânta veşnica pomenire, bulgării de pământ îngheţat răsunară, ciocnind coşciugul lăsat în fundul gropii; apoi Răducu întinse pe deasupra hermina iernii. N-aveam flori, presărai cetină.

Nimeni nu plângea; soarele se întunecase, tăcerea firii, era îngheţată, dar cât de calde erau inimile!

Un singur glas rosti: Dumnezeu să-l ierte, că bun suflet de Român a fost!

Ce cuvântare mai frumoasă s-ar fi putut ţine, spre lauda mortului? Bun suflet de Român…

Aşa dar, acest strein, sosit din apusul depărtat, de mult se înfrăţise cu cei ce-l înconjurau, în aşa fel, în cât îl priveau ca fiind unul de ai lor… Suflet bun! Da, bunătatea fusese mărgăritarul ales din şiragul însuşirilor frumoase ale lui Jnepeanu, ale Francezului nobil de viţă, nobil de inimă.

Noaptea se lăsa tot mai mult, ne scoborârăm în grabă. Au vrut să mă iee cu ei dar n-am primit… Eram nerăbdător să-i aflu sufletul în coliba noastră tăinuitoare a cugetelor sale curate.

Cu câtă pietate aşezai la locurile lor toate lucruşoarele ce lucrase cu mâinele-i îndemânatice! Dădui peste caietul cu memoriile sale, ce-mi încredinţase cu câteva zile mai înainte şi începui citirea.

Toată Firea de afară nu mai avu fiinţă faţă de mine; cu numai vocea lui o auzeam. Câte zile am petrecut în tovărăşia aceasta tainică? N-aş putea spune. Îmi amintesc numai că într-o dimineaţă, a bătut cineva la uşa tindei. Am deschis, era Răducu.

— Dragă Andrei, îmi spuse el, strângându-mi mâna cu putere, s-a sfârşit cu tatăl tău, dar s-a sfârşit şi cu noi…

— Ce s-a întâmplat, Răducule?

— Au intrat Muscalii în ţară şi au sosit la mănăstirea Sinaia.

— Ce caută ei tocmai în ţinutul nostru?

— Mi-a tălmăcit sosirea Muscalilor pe aci un mocan venit din Săcele: cică i-a chemat împăratul de la Viena, să-i dea ajutor împotriva Ungurilor răsculaţi…

Am urmat pe Răducu până la casa lui, unde am ţinut sfat mare, fiind de faţă Ghionoiu, Pinţă şi Moise Cofarul, vânătorul de păstrăvi de pe Zamura.

Bieţii oameni erau îngroziţi de sosirea Ruşilor. Deşi îngrijat eu-însumi, am căutat să-i liniştesc şi aşa am hotărât să nu părăsim locaşurile noastre.

— Dumnezeu să ne păzească! ziseră bătrânii, închinându-se. Dar muierile şi lucruşoarele noastre?

Nevestele se şi puseră pe drum, îndreptându-se, pe poteci ciobăneşti, peste munte, spre satul *Teşila,* din valea Doftanei, unde Muscalii n-aveau ce căuta.

Cele câteva ţoale şi scule mai de preţ precum şi unele lucruri rămase de la tata şi care-mi erau dragi, le-am cărat, cu ajutorul lui

Răducu, într-o ascunzătoare de sub piscul *Claia-Mare.*

Muncă grea să porţi în spinare, prin zăpadă şi pe gheaţă, de-a lungul prăpăstiilor, atâtea lucruri!

Două zile după ce pusesem aceasta la cale, s-au ivit iscoadele muscăleşti. Au şi pus stăpânire pe stogurile de fân ale lui Pinţă şi Ghionoiu, ba, şi-au mai şi bătut joc de dânşii, silindu-i să le care, cu căruţele lor, până la mănăstirea Sinaia, unde generalul rus Engelhardt îşi stabilise cartierul său general.

Nu voiam să am, nici în clin, nici în mânecă cu Muscalii hoţi şi neomenoşi; de aceea, nu m-am mişcat din căscioara mea din fundul văii Cerbului.

Dar merindele îmi lipsiră curând şi mi se făcu dor de prietenii mei; am plecat spre Buşteni.

Cam pe la poiana Stâneică, o straşnică vijelie se puse de-a curmezişul drumului meu, parcă vrând să mă oprească din mers; am înfruntat-o, deşi mă orbia.

Sosind în gura văii, furtuna se potolise puţin. Aud sunete de goarnă; ca să nu dea peste mine vreo solnie de Cazaci, am vrut să mă întorc. Era însă prea târziu, căci cei d-intâiu soldaţi mă zăriseră.

— Moldovan, Moldovan, strigară ei.

M-am făcut că n-aud; atunci doi Cazaci din frunte au dat goană cailor, m-au înconjurat şi, înjurându-mă pe ruseşte, m-au silit să merg în întâmpinarea oştii.

Am străbătut mai multe sotnii de Cazaci, apoi piotă şi un regiment de ulani.

M-au adus lângă o sanie, în care, încotoşmat în blănuri, stetea un ofiţer bătrân, cu favoriţi lungi, albi.

— Moldovan, ţipă el, *daroga na graniţu?* Am înţeles că mă cerceta despre drumul la graniţă, la Predeal; i-am arătat cu mâna spre miazănoapte; mi-a mai spus ceva generalul şi n-am deosebit în vorbirea lui decât cuvântul „călăuză". Avea nevoie de o călăuză până la Predeal şi aceia trebuia să fiu eu… Am dat din umeri şi m-am prefăcut că-mi văd de drum; Cazacii care mă aduseseră au şi ridicat uagaicele asupra capului meu, aşteptând porunca generalului.

N-aveam încotro, trebuia să mă supun; mi-au dat un cal şi am luat-o în capul oştii.

Ce calvar! Viscolul era turbat…

Fiu al munţilor, obişnuit cu vremurile cele mai ticăloase, totuşi

am suferit grozav; zece ore am luptat cu vijelia, până să sosim la Predeal, distanţă de 12 kilometri abia.

Atunci mi-a îngheţat sfârcul unei urechi, pe care mi l-a tăiat un chirurg austriac.

Înaintam mereu, cocoşaţi sub biciuirile vijeliei. Caii se scufundau, uneori, până la piept, în nămeţi.

Am sosit noaptea la mănăstirea Predeal, de unde, de la cotitura drumului, am văzut flăcări împresurând cerul negru; Ungurii daseră foc cârciumei „de la Ruja", care se află lângă bariera graniţei.

Ne-am oprit la mănăstire; cât am apreţuit atunci minunatul ceai rusesc, băutură binefăcătoare!

A doua zi, de dimineaţă, trupele ruseşti porniră înainte. Ungurii se aşezară pe înălţimile Predealului, de unde trăgeau după plac în Muscali, de-i nimiciau. A mai sosit şi nişte companii de grenadiri austrieci, care se strecuraseră prin pădurea *Vlădeţului,* dar degeaba…

După trei ceasuri de luptă crâncenă, comandantul rus a pus să sune retragerea.

Ungurii nu ne-au urmărit şi totuşi, ce retragere învălmăşită!… Ruşii erau amestecaţi cu fugarii, cari părăsiseră pripiţi, Braşovul, în căruţe, în care îngrămădiseră tot avutul lor; cântecului Cazacilor răspundeau vaietele răniţilor, înjurăturile cărăuşilor, planşetele fugarilor.

De-a lungul drumului, la întoarcere, am dat peste cadavrele Muscalilor căzuţi în marşul din ajun. Cârciumele „la Cerb" din *Intre-Prahove* şi „la Crucea Ciobanului" din *Gura Pădurii* se înţesară de mocani fugiţi, de soldaţi ruşi şi austrieci, de răniţi. Eram rupt de oboseală, d-abia m-am putut târî până acasă.

Iarna se petrecu în hărţueli, în care biruinţa era, când a Ungurilor, când a Ruşilor şi Austriecilor.

Oştile acestea străine se războiau între ele cu înverşunare, dar, şi unele şi altele, se pricepeau minunat să sugă şi să prade pământul românesc.

De-a lungul căii, de la Izvor la Predeal, nu era decât jaf, foc, prăpăd.

Mândrele podişuri ale Zamurei erau cernite; sotniile de Cazaci, care tăbărâseră pe ele se încălziseră, dând foc aninilor şi fagilor. Erau fagi pe jumătate arşi, care înălţau la cer bietele lor ramuri sucite; alţii zăceau negri, la pământ. Prin poieni, pete mari de iarbă pârlită

întunecau pajiştile.

Puţinii locuitori ai văii suferiseră mult: uni omorâţi fără vină, fără milă, de *Cazaci,* alţii, petrecând zile amare la căratul proviantului Muscalilor. Vara, neştiutoare de grozăviile astea, sosi. Timp de trei zile am văzut, trecând prin Buşteni, valul necurmat al oştirii muscăleşti, un corp de armată întreg, care fusese concentrat la mănăstirea Sinaia, sub comanda generalului feldmareşal Luders, mai mult ca două zeci de mii de oameni.

De bună seamă că stâncile Bucegilor şi pădurile seculare ale acestui ţinut nu văzuseră încă trecând atâţia oşteni pregătiţi să măcelărească mii de semeni de ai lor! Un regiment de Cazaci de Don. Se opri în gura Văii Cerbului şi tăbărî la poalele Clăbucetului-Baiului.

Mă aflam tocmai în curtea lui Ghionoiu; mă uităm cu jale la casa bietului moş dărăpănată, căci o lăsase pradă jafurilor milităreşti, de când îl luaseră cu deasila Ruşii, la căratul proviantului.

Trece un ofiţer muscal; se opreşte, mă priveşte şi mă întreabă:

— Ascultă, bade, nu cunoşti, prin apropiere, vreun izvor cu apă rece şi limpede care să-ţi meargă, colea, la inimă?

Vorbea cu glas blajin, pe moldoveneşte.

— Este, domnule colonel, îi răspunsei cu grabă; avea vino-ncoa' ofiţerul acesta rus, care vorbea aşa de bine româneşte.

Îl dusei la izvorul din poiana-la-anini; sprijinit pe mâini, bău din cursul izvorului, şi apoi;

— Eşti de prin locurile aistea? mă întrebă.

— Chiar de aci.

— E ţară frumoasă! ia spune-mi, ce gândesc locuitorii despre Muscali?

Cum să răspund fără a jigni pe Rus?

— De! Ce să zic? Muscalii sunt creştini, ca şi noi Românii…

— Da şi ortodocşi ca şi Românii…

— Numai că…

Am tăiat vorbirea, nu-mi venia să dau înainte.

— Spune-mi, te rog, adevărul, fără teamă; nu ne aude nimeni.

— Păi, sunt creştini Muscalii, *dar au sabie atârnată de brâu şi nagaika în mână, iar crucea în sân…*

Polcovnicul mă privi lung, oftă şi zise:

— Da, adivarat! Sabia şi nagaika tovarăşi ai crucei; măcelăririle în numele Domnului Christos, cruzimele spre slava lui Dumnezeu şi

toate grozăviile aiste făptuite sub ocrotirea steagului Rusiei!

— Dar ce, nu eşti Muscal? strigai eu mirat.

— Nu, sunt Moldovan din Basarabia, pe care Ruşii au răşluit-o din trupul Moldovei, acum treizeci şi şapte de ani; ca oştean, am jurat credinţă ţarului şi nu-mi voi călca jurământul. Dar cum să nu-mi sângereze inima, când văd suferinţele fraţilor mei?

Astfel am cunoscut pe colonelul Ion Costin, comandantul regimentului No. l al Cazacilor Donţi.

Fire veselă, blândă şi îndurătoare, era foarte iubit de soldaţii săi. Vorbea frumos cu ţăranii care veniau să i se plângă şi îi asculta cu răbdare.

Câteva zile în urmă, regimentul No. l al Cazacilor de Don, porni cu colonelul în frunte, spre Predeal.

Colonelul basarabean mă îndemnă să-l însoţesc; deşi mă împrietenisem cu dânsul, n-am primit, căci nu vream să mă amestec în lupta unor neamuri nesuferite Românilor.

— Atunci, Andrei… rămâi cu bine, că de văzut nu ne-om mai vedea decât colo, sus.

— Pentru ce vorba asta deznădăjduilă?

— Căci am presimţirea că o să găsesc moartea la Predeal, oftă ofiţerul.

Bietul colonel Costin, într-adevăr, nu l-am mai văzut; a căzut la Predeal, dar nu când s-a luptat vitejeşte, ci în urmă, omorât mişeleşte.

Printre Ungurii pe care Ruşii îi făcuseră prizonieri, în lupta de sub *cetăţuia* de la vamă, se afla şi un tânăr Săcuiu, care mai înainte fusese vizitiu la vama austriacă.

Sacuiul se aruncă, plângând, în genunchi, înaintea colonelului Costin, cerându-i iertare. Mişelul parcă a simţit cum putea să înduioşeze pe colonel… i-a vorbit româneşte. Costin a poruncit Cazacilor să-i dea drumul.

Cât fu liber, folosindu-se de o clipă când nobilul ofiţer îşi îndreptase privirile într-altă parte, scoase Sacuiul, din sân, un pistol şi-l descarcă asupra binefăcătorului său.

Colonelul, lovit chiar în inimă, căzu mort de pe cal, iar Sacuiul l-au tăiat în bucăţi Cazacii.

Ce batjocură a sorţii! încă un Român, şi acesta de seamă, a căzut jertfa certurilor dintre popoare vrăjmaşe Românului, neamuri cari nu puteau preţui noblеţea neamului românesc, cari urau însuşirile sale

frumoase şi alt gând n-aveau decât să-l robească, rând pe rând!

Biruinţa au căpătat-o Ruşii; ei s-au dedat la tot soiul de cruzimi şi jafuri; au dat foc la puţinele cârciumi şi case de pe valea Prahovei; moş Valeriu şi nevastă-sa care se ascunseseră în cârciuma de la *Crucea Ciobanului,* au fost tăiaţi de nişte ulani beţi; Răducu, băiatul lor, tatăl dumitale, apărându-i, turbat, a omorât şi el nişte ulani; a trebuit să fugă, să se facă nevăzut.

Cu greu, în trei ani următori, viaţa paşnică s-a reînfiinţat în locurile acestea.

Ocupaţia austriacă din 1853 n-a îndrăznit să fie prea împilătoare; se schimbase vremurile!

De atunci am trăit în căscioara mea, văzându-mi de treburi, înconjurat de amintirile scumpe ale tatii…

— Ce timpuri grozave, nene Andrei; zise Mircea, când povestirea lui Jnepeanu se sfârşi.

— Bine că Dumnezeu te-a ocrotit, Mirceo, de n-a vrut să trăieşti prin timpurile acelea; cine ştie de ce muncă de rob ai fi avut parte şi ce moarte ai fi aflat sub cnutul căzăcesc, iataganul turcesc sau bâta taxildarilor! Ei, acum te părăsesc puţin; mă duc să pregătesc pentru mâine şi să vestesc pe Neguţoi.

— Ai să ieşi pe viscolul ăsta?

— Am mai înfruntat eu d-al d-astea…

Rămas singur, Mircea se aşeză într-un unghiu adăpostit al prispei, de unde putea privi afară.

Fulgii de zăpadă cădeau neîncetat; vântul îi învâltoria ca pe nişte fluturaşi albi, zăpăciţi.

Tânărul student îşi aducea aminte de cele cetite în memoriile contelui de Genepin şi povestirea lui Jnepeana i se întipărise în minte.

Viscolul ce se dezlănţuia afară era simbolul vremurilor de restrişte, pe care tatăl lui Andrei şi Andrei el însuşi le văzuse desfăşurându-se pe acest pământ românesc, pentru care aveau ei o dragoste nemărginită.

Dar vijelia prinse a se depărta şi încetul cu încetul, se potoli; soarele, un soare blând, călduţ, se ivi pe cer. Pământul sorbia lacrimile cerului şi Mircea zări pe bolta cerească, în raze de aur, gloria României.

V.

Sâmbăta, ajunul Paştelui, era o zi frumoasă. Cei doi prieteni, tocmai se sculaseră de la masă, când Neguţoi se ivi.

— Bună ziua, Andrei, bună ziua, domnule Mircea. Sunt gata să vă întovărăşesc.

— Ce zici, Ilie, priincioasă vreme o să avem?

— Vezi bine că da, uite, ce soare de vară.

— Dar zăpada?

— Nu mai are putere. În gura văii Cerbului m-am oprit, să privesc Dihamul, care până mai zilele trecute era alb de tot; acum s-a ochit şi nu arată decât câteva ostrovuleţe albe.

— Pe drum dar, strigă Andrei, aşezându-şi raniţa pe după umeri.

— Şi să ne păzească sfântul de întâlnire cu vreun netot, cobe rea, care să ne ureze „noroc bun", c-apoi nu facem nicio ispravă vânătorească, adaugă Neguţoi.

Luară la dreapta, o potecuţă de-a lungul coastei; era poteca băltoacelor; o mulţime de pârâiaşe curgeau de pe înălţimile Dihamului, şi întâlnind podişul potecei, se revărsau, schimbându-l într-o mocirlă, în care se odihneau trunchiuri în putreziciune şi despicături de fag viermănoase.

— Ce mocirlă urâtă! zise Mircea.

— Parcă-s sufletele politicienilor răspândite aci! zise râzând Andrei.

După o oră de mers, la capătul potecei, sosiră pe şaua care leagă Clăbucetul-Baiului cu Dihamul, o pajişte frumoasă şi întinsă, tăiată de şanţul de graniţă, petecită cu tăblii de zăpadă.

Sub undele ierbei roşcate şi ţepoase, *păr-de-porc,* ghiocal colcăiala vieţii primăvăratice.

— Peste cincisprezece zile o să culegem, colo pe clinişorul acela, cele d-antâi coprine, aşa e, Neguţoi?

— Aşa e, pe coasta poreclită de dumneata a coprinelor.

— Ce este asta? întrebă Mircea, arătând, lângă un pâlc singuratec de molifţi, în mijlocul poienei, un fel de foişor statornicit pe patru stâlpi de lemn.

— Ce să fie? Patului, de unde, pitulat, aştept pe domnii mistreţi cari, în nopţi senine, sosesc aci ciurde, ciurde, căutând de mâncare. Vezi lăsătură aceea, unde pământul parcă e arat? Mistreţii şi-au făcut acolo de cap: ei râmă cu putere pământul, ca să găsească rădăcini şi viermi.

De câte ori, în nopţile de primăvară, sau toamnă, i-am pândit de pe cucurigul ăsta… Acum patru ani, am văzut alergând într-acoa o ciurdă de patruzeci, pe neminţite erau şi mistreţe cu mistreciorii lor. Să-i fi văzut cum râmau cu o râvnă neîntrecută şi cum se muşcau şi se trântiau! Noroc că nu m-au simţit, fiindcă vântul sufla de la dânşii spre mine; am doborât doi, însă zilele următoare nu au mai venit aci… Dar iată-ne la *izvorul Iadului…*

— Izvorul Iadului?…

— Te miri de aşa poreclă fioroasă dată unei vâlcele? Nici eu nu mi-am putut da seama de rostul numirii acesteia.

— Cine ştie, o fi născocit-o vreun vânător păţit, lămuri Neguţoi.

— Ce cald e soarele!

— Ascultă, Mircea, în timp ce Neguţoi şi cu mine facem o recunoaştere în împrejurimi, întinde-te cu spinarea la pământ, fereşte-ţi ochii de soare cu pălăria şi încredinţează primăverii trupul şi sufletul dumitule; soarele acesta darnic te va pătrunde pe de-a-ntregul.

Când cei doi vânători se întoarseră, după un sfert de ceas, studentul se deşteptă din somnul ce-l cuprinsese.

— Adevăr grăişi, Andrei, zise Mircea. Cât m-am lungit pe iarbă, am şi aţipit, sub înfăşarea căldicică a razelor soarelui; visam că eram într-o lume desfătată; ce păcat că aşa clipe nu se fac ani de viaţă…

Ei, dar ce aţi descoperit?

— Am cercetat mai întâi bordeiul, ce am clădit anul trecut într-o cută de coastă şi am aflat, pe zăpadă, urme de cocoşi-de-munte; stăm bine… Acum, n-ar fi rău, să ne pregătim de noapte; vrei să ne ajuţi?

— Mai cu seamă!

Intrară în bordei.

Andrei desluşi că vor petrece de minune, la căldura focului ce vor face, în fundul bordeiului; scoase dintr-o laviţă ascunsă sub pământ o sarică şi un tuciu.

— După cum vezi, domnule Parizian, ne lăudăm şi noi cu confortul modern al celui mai splendid hotel.

— Da, Grand-Hotel din Paris, fără de Boulevard des Capucines, răspunse Mircea, râzând cu poftă; dar nu se cuvine vânătorului să facă nazuri…

— Ştii ce? Dumneata schimbă cearşafurile, eu şi cu Neguţoi culegem găteje şi lemne.

Curând gospodăria dormitorului-salon fu gătită; pe jos, cetina

de brad proaspătă; găurile acoperişului astupate cu ramuri şi muşchi; la uşa bordeiului un morman de crengi şi trunchiuri de brad uscate, tocmai bune pentru focul ce pâlpâia în fundul *odăii.*

Afară se întunecase, dar cei trei prieteni habar n-aveau de ce se petrecea în lumea largă; veseli, stăteau de vorbă ca la ei acasă.

— Ce am face, neică Ilie, întrebă Mircea, dacă cumva vreun moş Martin s-ar pofti prin vecinătate?

— N-am face nimic, am sta liniştiţi.

— Bine, dar n-ar sări la noi?

— Rar ursul să sară la om, dacă nu e asmuţit.

Eu, până acum, am întâlnit doi urşi şi, slavă Domnului, teafăr sunt. Odată a fost vara; petrecusem noaptea în valea Albă şi mă pusesem, din zori, la pândă, pe o cărare ciobănească, dincoace de o cotitură; îmi făcusem socoteala că ceva capre negre trebuia să treacă pe dedesubt. Mă frecam la ochi, că d-abia mă deşteptasem, când, ce să văd înaintea mea? La cotitura potecii se înfăţişă o matahală.

— Să fie baciul din Caraiman, care a plecat după merinde la Buşteni? Dar, ce Dumnezeu, aşa namilă păroasă nu e baciul. Ce baci, domnule Mircea, că era ditai ursul! Păşia greoi, purtând la subţiori doi miei nevinovaţi, săracii de ei! Ei, ce te faci, bade Ilie?

Să dăruesc pe fiară cu un glonte… Aşi, îmi tremura carnea pe mine, darămite să-l pot ochi; s-o şterg la sănătoasa, dec! mi se lipiseră călcâiele de pământ şi poteca pe care ne aflam amândoi, era mărginită la stânga de o prăpastie fără fund, iar la dreapta de o stâncărie dreaptă, să nu se fi urcat pe ea nici capra neagră

M-am turtit şi eu cât am putut pe zid, sugându-mi burta, vorba ăluia de la cazarmă; căci nu eram un vrăjitor să mă prefac într-un ţâr postit…

Ursul trecu, mârâind, pe lângă mine; era cam stăpânit de grija să nu-i pice cele două prăzi, dar tot avu timpul să-mi arunce un scuipat, care mă stropi pe obraz, ba dihania mă calca şi pe un picior; noroc că purtam nişte cizme groase şi n-aveam nici bătături…

Martin urmă potecuţa câţiva paşi, apoi se făcu nevăzut într-un desiş. A trebuit să iau Valea Albă în sus, să mă caţăr pe Caraiman şi să mă scobor în Buşteni, prin Valea Jepilor; a fost o muncă zău! că-mi erau picioarele moi ca piftia…

— Dar a doua întâlnire?

— Aceia a fost cu un urs furnicar, prin Aprilie, cam pe vremea

asta. Mă întorceam din Poiana-Coştilci, unde umblasem după vânat. Ajunsesem în podul cu paltini; mergeam alene şi fluieram vânătoreşte, între dinţi. Da odată aud moor! moor! şi zăresc la câţiva paşi o mogâldeaţă roşcată, care se mişca: stelea Martin pe vine, aplecat deasupra unui furnicar şi se ospăta. Să fi văzut cu ce limbă lungă şi vânătă răscolia moviliţa furnicilor, şi apoi, înnegrită de gângănii, o trăgea îndărăt, cu mulţumire…

De data asta nu mi-a fost frică.

I-aş fi trimis un glonte dar, din păcate, n-aveam decât alice asupra mea… Mi-am urmat drumul frumos, că nu era de stat la poveşti cu fiara…

— Prietenilor, întrerupse Andrei, ce ziceţi, nu ne-ar prii un somnuleţ până la miezul nopţii? Mă prind eu să vă deştept tocmai bine, să sărbătorim învierea…

Mircea ostenit de umbletul din acea zi, îmbăiat de aerul curat şi lumina primăvăratică, adormi, legănat de cântecul şipotului vecin.

Neguţoi, cât îşi aşeză pletele pe braţul petrecut pe după ceafă, se făcu butuc, iar nasu-i se lua la întrecere cu gura, care o horăi mai frumos.

Andrei se lăsă pradă unei visări line.

Se scursese un sfert de veac, din ziua când purtaseră trupul neînsufleţit al tatălui său pe Coama Dihamului şi parcă ar fi fost ieri…

Andrei urmaşe cu credinţă poveţile bătrânului şi conştiinţa lui era netulburată; nu-şi amintia să se fi purtat ca un netrebnic; se străduise a face bine, pe cât îl iertau puterile; cam *într-o parte,* cum ziceau Prahovenii, dar om bun, milos şi îndatoritor…

Jnepeanu adormise de-a binelea, dar deodată se simţi scuturat de o mână vânjoasă şi un glas răguşit îi sfârâi la ureche:

— Ho, Ursul! Ho, Ursul…

Dintr-o săritură, Andrei se pomeni la uşa bordeiului; afară, noapte neagră, niciun zgomot.

— Dumneata, Neguţoi, strigi a urs şi zgâiţâi tovarăşii cu atâta putere?

— Ce s-a întâmplat? întrebă Mircea.

— Neguţoi visa că se giurgiulea cu moş Martin.

— Ursu, ursu!

— Nu, camarade, ai visat urs. Ce oră e, Mircea?

— Tocmai miezul nopţii.

— Învierea!

Luară din paştile aduse de Andrei, ciocniră ouă roşii, rostind tradiţionalele cuvinte.

— Staţi, că am eu ceva să vă meargă drept la inimă, adaugă Andrei.

Băură ţuică cu zahăr, încălzită la focul ramurilor de brad.

— Bun de tot, zise cu mulţumire, clăpăind din limbă, Neguţoi. Ce băiat de zahăr, Andrei ăsta, la toate s-a gândit.

— În sănătatea dumitale, Mircea, şi succes la studii, ură Andrei.

— Şi în a dumitale, Andrei, răspunse Mircea, să dea Dumnezeu tot aci, în pace şi fericire, să-ţi petreci zilele.

— În sănătatea Bucegilor! zise Neguţoi, cu glas puternic, a Bucegilor, în sânul cărora ne-am născut, care ne-au crescut şi ne vor primi trupurile; în sănătatea Bucegilor, stăpânii noştri…

— Binefăcătorii…

— Şi amicii noştri!

Aţipiră din nou.

— Prietenilor, sus, în picioare, strigă Andrei, să nu uităm datoria noastră de vânători, că apoi îşi vor bate joc cocoşii de noi…

Afară zorile se luptau cu întunericul.

În timpul nopţii căzuse un pospai de zăpadă; urmele cocoşilor periseră.

— Nu e nimic, zise Andrei, uite, aci e poieniţa, o cunosc prea bine; de acu, la pândă.

Vânătorii se pitiseră pe după nişte molifţi; un făşăit de aripi se auzi printre creştetele arborilor; pe creanga cea mai de sus a unui brad bătrân se aşezase un cocoş de toată frumuseţea, care cârâia pe înfundate.

Trandafiriul zorilor se aşternea pe poieniţa; cocoşul ţipă ascuţit, apoi scoase, din gâtlej, sunete asurzitoare, fără şir, şi începu a se schimonosi ciudat.

Neguţoi îl şi luase la ochi, dar Andrei îi făcu semn să mai aştepte.

De pe un clinişor, care se scobora spre vânători, înainta un al doilea cocoş; umbla, hârşâind coada pe zăpadă, păşind picior peste picior, cu gâtul înainte, pieptul umflat, ochii bolovăniţi, încercuiţi în câte un rotocol stacojiu aprins. Se vedea gata de luptă aprigă.

— O să fie nostim, şopti Mircea.

Cocoşul cel cocoţat, zărind pe vrăjmaş zbură la pământ.

Cei doi duşmani, faţă în faţă, înaintau unul spre altul hotărâţi a se măsura la luptă voinicească; dar două focuri îi rostogoliră, morţi pe loc.

— A! ce păcat! strigă Mircea aş fi vrut să fiu martor al dramei grozave…

— Nu era rost să-i lăsăm să se bată, căci şi-ar fi ferfeneţit penele lor aşa de frumoase. Şi-i aşa de greu să te apropii de dobitoacele astea bănuitoare…

Despre găini acum nici vorbă să mai dăm de ele, au fugit de zgomotul împuşcăturilor.

— Hai îndărăt la bordei, să îmbucăm ceva…

Focul nu se mistuise sub spuză şi se aprinse repede; Andrei atârnă ceaunul de crăcane, turnă mălaiul, iar Mircea se puse să învârtească făcăleţul nou nouţ, mirosind a brad.

— Masa Luminăţiilor noastre e gală, strigă Andrei, răsturnând luciul pe fundul alb.

Fiecare îşi tăie un hartan din mămăliga aurie.

— Bietul Mircea, suspină hazliu Jnepeanu; în ce hal a ajuns, să mănânce, în zori, mămăligă cu ouă roşii, în loc de cafea cu lapte franţuzească.

— Ia lasă, Andrei, în viaţa mea n-am găsit mămăliga mai gustoasă ca acum…

— Văd cu mulţumire, că ai stofă de vânător… Ei, acum ce facem? Ne întoarcem acasă?

— Ba aia e vorbă, se zbârli studentul; eu doresc să ne suim pe creasta Dihamului…

— Fie pe voia Parizianului, nu-i aşa Neguţoi? Cu chipul ăsta ne şi încălzim la urcuş.

VI

Cei trei tovarăşi începură să urce un pripor repede, de-a lungul şanţului de graniţă, acoperit cu o zăpadă groasă, în care se scufundau, uneori, până la genunchi.

— Uite aşa e totdeauna pe coasta asta ce o cunosc din copilărie, bombăni Andrei.

— Astea-s păţaniile meseriei de vânător muntean, adăugă, filosofic, Neguţoi.

— Înainte, voinicilor, strigă voios Mircea.

Câteva tumbe pe covorul alb înveseliră pe asaltatorii crestei Dihamului.

Un suiș mai potolit se prelungia după coasta repede; numai câteva pete de zăpadă. Pământul, pe alocurea pâslit de mușchi prin lăsaturi, se făcea alunecos pe câinele netede-îmbrăcate cu iarbă roșcată prăjită de uscăciunea anului trecut. Dedesubt, șerpuia *brădișorul* (licopod) ale căruia numeroase braţe se iviau pe părţile de pietriș golașe; câţiva molifţi pitici, suciţi de viscole, stăteau de straje, lângă smerite tufișuri de ienuperi.

— Am ajuns pe culme, zise Jnepeanu. Păşim pe unul din cele două gurguiuri ale crestei care se lămuresc bine din Valea Cerbului. Acum, Mircea, privește…

La apus lanţul Bucegilor fugia spre miazăzi; cel d-intâiu, *Bucșoiul* transilvănesc se înfăţișa cu cocoașele sale pleșuve mărginite de prăpăstii înfiorătoare; lângă Bucșoiul, *Morarul* înălţa la cer turnurile și bisericele sale, hornurile lui sălbatice, iar în mijloc, spintecătura *văii Morarului.* Apoi Coştila având, aşternută la poale, *Poiana Coştilei* şi cele două *Gâlme* ale *Munticelului; Caraimanul* uriaș, ascunzând ceilalţi munţi ai lanţului cam cotit în urma lui; în sudul depărtat, munţii păduroși despre Comarnic. La răsărit, munţii de pe malul stâng al *Prahovei, Cumpătul, Zamura, Dutca, Cazacul, Sorica, Urechea, Clăbucetul Azugii, Clăbucetul Taurului,* arătând scrijilăturile şi cutele lor zvârcolite, spinările lor goale, „Clăbuceturile" lor brăduite şi făgeloase; la spatele lor, încălecându-se, şirurile de munţi ale văii Teleajenului şi, în fund de tot, topiţi într-un zăvon vineţiu, munţii Buzăului. Dedesubtul Dihamului se lungia Valea Cerbului, ieșind din matca puhoiului spintecător al Coştilei şi Morarului; apoi se cotia şi curgea, mai astâmpărată, între *Clăbucetul* Baiului şi Munticelul, fugind spre – Prahova în care se vărsa.

De-a lungul Prahovei se zăria frânturi din panglica caii naţionale şi câteva căscioare din cătunul Poiana-Ţapului. La nord, după *Clăbucetul Taurului,* la piciorul căruia se revărsa cătunul Predeal, se înfigea muntele *Petricica* purtător de linie de graniţă, apoi, dincolo de Valea Temeșului, *Postăvarul* ascunzând Braşovul; deodată la stânga *Postăvarului,* se aşternea câmpia Transilvaniei, cu ogoarele sale pestriţe şi satele curăţele şi zâmbitoare, mărture ale puterii de muncă şi priceperii gospodăreşti a fraţilor de dincolo.

Privirea, după o astfel de rolocolire, se aşeza iar deasupra Bucşoiului.

— Ce priveliște unică pe lume! şopti Mircea.

— Priveliştea e minunată, într-adevăr, rosti Andrei, de pe acest Diham, care face parte din şirul spinării Carpatice şi se află în fundul unei văi însemnate ca aceia a Cerbului, aşa că spre răsărit şi miazăzi privirea cuprinde Valea Prahovei; iar la apus şi miaza-noapte, mai cu seamă, poţi să-ţi mângâi vederea cu câmpia transilvană.

— Şi pentru o astfel de desfătare a ochilor cât de puţin am muncit din picioare!

— Da, urcuşul până la creştetul Dihamului nu e anevoios, nici lung şi e răsplătit prin priveliştea acestei desfăşurări a Formei: la răsărit, stăpâneşte curba, ale cărei şerpuituri sunt parcă blajine, mângâioase; la apus, asprimea creştetelor zimţate şi a piscurilor trufaşe. La est blândeţe, la vest străşnicie neîndurată şi natura aceasta, în complexitatea ei, rămâne armonioasă.

De la nord, din frumosul şes Transilvanie se înalţă un cântec românesc, care a fost tragic în trecut, dar astăzi e răsunător şi duios, cântecul unui neam bărbat pe care asuprirea mongolă n-a putut să-l sugrume…

Vorbirea lui Andrei se curmă; cei trei oameni steteră o clipă nemişcaţi, adânc gânditori.

Şi Mircea simţea cum, cu acel cântec, se înălţa spre România o speranţă, o speranţă mare…

— Ce facem acum? întrebă Neguţoi, într-un târziu.

— Să ne suim şi pe celălalt tutui, zise Andrei.

Ajunşi pe movilă, Jnepeanu arătă un stufiş de ienuperi.

— Aici este, murmură Andrei.

— Da, mi-aduc aminte, adaugă Neguţoi, descoperindu-se şi închinându-se.

— Tatăl meu doarme sub aceşti ienuperi plantaţi de mine. Nimeni nu ştie, afară de noi, că sub aceşti copaci se odihnesc rămăşiţele trupului, care tăinuia un suflet ales.

De câte ori s-a aşezat dânsul pe bolovanul ăsta şi s-a adâncit într-o visare nemărginită evlavios respectată! Uneori, cu vorbire caldă, îmi lămuria frumuseţile răsfirate sau îngrămădite în acest cuprins românesc şi ochii ni se îmbrumau, aşa de-mi mergeau la inimă cuvintele lui, ca o rugăciune duioasă şi curată.

Andrei era tulburat adânc, dar dete din cap, ca şi cum ar fi vrut să alunge gândurile mâhnicioase ce-i cotropiau sufletul şi zise cu glas schimbat:

— Dar de ce să ne întristăm într-o zi ca asta, în care firea pare aşa de veselă? Ia, mai bine, uită-te încă odată, Mircea, la munţii aceştia şi vezi-i cât sunt de frumoşi; sunt înzăpeziţi, însă prea puţin, s-au pudrat, întocmai cum se pudrau nobilele franceze din secolul trecut; zăpada nu s-a putut statornici decât în crăpături, unde sărutul fierbinte al razelor soarelui o va topi curând. Niciodată arhitectura titanică a acestor munţi nu se înfăţişează mai bine decât sub marmura asta albă. Gheburile, castelele, turnurile răsar din toate fundurile acoperite cu zăpadă. Toată cizelura Bucegilor, dăltuită de şivoaie şi viscole, se arată, cu cele mai neînsemnate amănunte. Grozavele spărturi şi spintecături, prăpăstiile ameţitoare Jiu sunt singurele mărturii, că adânci şi nenumărate sunt rănile acestor ziduri măreţe. După căderea pospaiului de zăpadă de astă noapte, se ivesc, ca nişte vine şi artere albe, numeroasele zbârcituri, crăpături, şiştoace, hornuri şi chei, care scrijelesc coastele Bucegilor. Dar dacă va ţine soarele încă o oră, numai, toată minunăţia asta va pieri…

— Ştiţi ce, zic eu? în loc să scoborâm Dinamul de-a dreptul, n-ar fi mai nemerit să dăm o raită de-a lungul Morarului şi să trecem prin *Poiana Coştilei?*

— Şi de acolo pe *Munticelul,* până în Buşteni? Ura! bine o aduseşi, nene Neguţoiule; mai frumos drum nici că se poate. Care ţi-e gândul, Mircea?

— Eu tocmai asta doresc: să mă sui, să mă scobor şi să-mi amintesc toată viaţa ziua aceasta de primăvară fericită. Dar pe unde o apucaţi? Nu urmăm drumul pe coastă?

— Nu, căci ar trebui să o tulim pe şaua, care leagă Dihamul cu vârful acela, numit puţin poetic, *Căpăţâna Porcului* şi de acolo iar ar trebui să scoborâm.

Ş-apoi Căpăţâna Porcului e acoperită cu un strat adânc de zăpadă. E mult mai nemerit să ocolim. Scoborâră clinul Dihamului despre Morarul Bucegilor şi intrară într-o pădure deasă de molifţi.

— Andrei, ce să fie aceasta? întrebă mirat Mircea, după o jumătate de ceas de mers.

Nu mai era pădurea cu molifţi cu port trufaş şi măreţ, ci o adunătură de moşnegi zdrenţăroşi, cu plete lungi, atârnând jalnic.

— Ce să fie? Lichenul parazit, *Barba Ursului,* care roade şi omoară brazii.

Sunt aşa, pe alocurea, jalnice privelişti; hai mai degrabă, să părăsim cimitirul ăsta…

Iată, se iveşte fagul, nu mai suntem departe de torentul Cerbului.

Treceau acum pe lângă bolovani şi steiuri de piatră înmuşchiaţi şi acoperiţi cu o vegetaţie bogată, de bună seamă, vara…

— Să vezi steiurile astea în toiul verei, explică Andrei lui Mircea, care se oprise, să privească, mai cu seamă unul din ele. La început goale, s-au acoperit cu licheni; aceştia au lăsat loc muşchilor; apoi florile au găsit pe ei hrană şi în urmă seminţile de arbori au putut încolţi în pământul gras ce s-a adunat şi s-au prefăcut în brazi şi sorbi frumoşi…

Am ajuns în *Poienița Cerbului;* dacă acum am lua la dreapta am urmă poteca de ciobani care, printre Coştila *şi* Morar, ar duce la *Omul;* n-a sosit însă vremea pentru aşa ceva, căci iarna n-a plecat încă de colo sus. Ia să trecem peste şi voi.

Săriră din bolovan în bolovan, urcară un clinişor şi sosiră pe o movilă ierbată; în faţă se întindea o poiană largă şi lungă.

— Poiana Coştilei…

Pajiştea încutată avea în mijlocul ei un desiş de molifţi; la stânga începeau coastele împădurite ale *Gâlmei mari,* despărţind-o de Valea Cerbului; la dreapta se înălţau zidurile Coştilei care se sfâşiau cu *Santinela,* stei ce, ca o cetate de uriaşi, strejuia spintecătura-drum la Omul.

La Nord, ciudăţeniile stâncoase ale Morarului, legale de Diham printr-o curbă elegantă a pădurii.

— În poiana asta, cam lăsată în jos, mărginită din toate părţile cu pripoare păduroase şi cu ziduri de piatră, ţi se pare că te afli în celălalt tărâm, vorba basmelor, tărâm fericit, planetă necunoscută, zise Andrei. De n-aş fi găsit cuibul meu gata clădit pe podişurile Dihamului, aci mi-aş fi aşezat coliba.

— E frumoasă poiana…

— Mai mult decât frumoasă! Niciun poet din lumea pământească n-ar fi în stare să zugrăvească minunăţia aceasta; aci afli revelaţia frumuseţii curate, bune şi primitoare.

Călătorii păşiau pe covoare de brânduşe de primăvară vineţii,

împestriţate cu rare brânduşe albe; întocmai ca nişte fetiţe curioase, ridicate în vârful picioarelor, ghioceii cei mai înalţi îşi aplecau cele trei ale lor petale fecioreşti în cupa brânduşelor vecine.

— De acum trecem pe *Munticelu…*

Perdeaua ce pădurea desfăşură nu era sadea verde cu molifţii răriţi se amestecau fagii şi paltinii, ale căror frunze, încă ascunse în muguri, păreau gata, gata, a ieşi din închisorile lor. Poteca ce se pierdea adesea, ori se agaţa de piepturi foarte repezi, era anevoioasă la umblet. Jur-împrejur popor de arbori parcă mergeau cu cei trei prieteni şi le încurcau calea. Niciun luminiş.

— Zău aşa, m-aş rătăci, de aş fi singur, zise Mircea.

— Fără îndoială, adaugă Jnepeanu. Mie, cutreierătorul acestor păduri, mi se întâmplă uneori să orbăcăesc printre desişurile astea, când, luat de gândiri, nu calc poteca cea dreaptă.

— Ascultaţi!

Se opriră în tăcere.

Se auzeau ţăcănituri pripite.

— Ghionoaia neagră sfredeleşte trunchii copacilor, căutând cari şi viermuşi, hrana ei… Vezi, Mircea, bradul ăsta înalt?

— Ce e cu el?

— Uite, nişte crestături la deosebite înălţimi pe trunchiul neted; asta este *măsurătoarea urşilor.*

— Ce ghicitoare o mai fi şi asta?

— Să-ţi explic: aci, sub bradul ăsta, se întâlnesc toţi domnii Martini ai Bucegilor, de iau parte la concorsul anual; ca premii capătă prietenia cucoanelor ursoaice, clasificate după frumuseţe. Cea mai frumoasă o dobândeşte boierul care atinge cu ghiarele sale cea mai înaltă din aceste scobituri ale bradului; cel cu statura mal scundă, ajungând la crestătura de mai jos, câştigă frumuseţea No. 2 şi aşa mai departe.

— Ai fost martor vreodată la o astfel de petrecere?

— Mărturisesc că nu, căci de! nu i-ar prii nesocotitului, care ar sta în vecinătatea urşilor în astfel de momente; îţi povestesc şi eu ce am aflat de la vânătorii locului…

— Am ajuns pe *podul cu paltini,* strigă Neguţoi.

— Să cotim niţel la stânga, prietenilor, îndemnă Andrei. Vreau să te duc, dragă Mircea, pe clinul Munticelului drag mie; trecem mai întâi rovina gâlmei.

Fagii şi paltinii se răriseră şi curând se făcură nevăzuţi; nu se mai deschideau sub picioarele drumeţilor viroage mirosind a putregai, nici vâlcele bolovănoase; nu aveau de ocolit vreun stei căzut din înălţimi. Numai molifţi şi brazi, unii purtând povara unei vieţi de sute de ani, alţii tineri crescând în umbra străbunilor lor.

— Munticelul este gingăşia, zâmbetul Coştilei. Adesea eu apuc una din aleile coborâtoare de pe Munticelu în Valea Cerbului…

Se făcea un şir de poieniţe, de sălişoare încercuite cu molifţi.

Unde şi unde, arborii se dădeau în lături, făcând loc unui salon cu verde podeală, în mijlocul căruia stă înfipt temeinic un brad puternic.

— Da, adăugă Andrei, adesea, în toiul verei, mă aşez sau mă lungesc pe divanurile acestea de iarbă şi de muşchiu pufos; mă simt aci pătruns de încrederea neţărmurită ce capăt în *Munticelu,* căci mi se înfăţişează ca un om darnic şi mărinimos; iar poieniţele sale tăinuite parcă-s faptele sale bune rămase neştiute…

Aci uit lumea, uit pământul şi omenirea, mă uit chiar pe mine.

— Într-o aromire netulburată, petrec clipe fericite; când, deşteptat de ţipătul vreunui piţigoi, mă dezmeticesc, mi-e sufletul plin de recunoştinţă pentru nobila natură care mă împărtăşeşte cu toate bunătăţile sale şi nu-mi cere, în schimb, decât s-o pricep puţin şi să mă rog ei evlavios… Dar ce mulţămire aleasă pe mine, când rătăcesc prin gangurile acestea strâmte, prin bolţile cu cetină, împodobite, pe lături, cu bogate ferigi, ganguri care nu au capăt şi nu duc nicăieri; sosit într-una din nenumăratele lor răscruci, stau şi mă frământă întrebarea: pe care să apuc din tindele ce se desprind din răspântene? Nu am de ales, ci mă îndrumez pe una din ele şi rătăcesc, mă învârtesc, adesea mă întorc, fără de ştiinţă, la locul de pornire, şi într-un târziu dau de un luminiş, străbătător al pădurii; atunci îmi vin în simţiri şi în sfârşit caut să mă îndrept spre casă…

— Uite tocmai un luminiş… Ce se vede?

— Se vede *Trestia* şi, puţin spre dreapta, ospătăria lui Simion; iată un clin ce ne va mâna spre mama Veluria; se cuvine să-i dăruim matroanei cocoşii, cu care va şti ea să facă un fel de bucate de toată bunătatea…

— Ce drăguţ covor de brebenei!

— Vineţi, albi-gălbui şi însângeraţi; ăsta este *plaiul-brebeneilor…*

Andrei Jnepeanu lui
Mircea Trestianu

Strada Şepcari Bucureşti l Mai 1874

Zâna cea tinerică a fermecat, astăzi de dimineaţă, pădurile, livezile, tot cuprinsul.

Sub cea d-intâiu rază a soarelui, o mantie s-a desfăşurat pe tot ţinutul nostru, de o coloare verde proaspătă, mângâioasă ochilor.

Frunzele fagilor, care ieri erau încă strânse în mugurii lor, acum s-au desfăcut; sunt mototolite şi pe lângă verdele lor deschis pare şi mai încruntat verdele închis al molifţilor şi brazilor.

Iarba pârlită s-a înviorat şi e vârstată cu petele galbene ale bogatelor *ciubotelea cucului,* dulce mirositoare.

De ce ai plecat, aşa în pripă, în lima Pastelor? De priveliştea aceasta te poţi minuna, însă s-o zugrăveşti nu-i chip.

Dar am înţeles prea bine îndemnul inimii dumitale; erai zorit să-ţi îmbrăţişezi părinţii şi nu ţi-am stingherit plecarea. În curând, vei lua iar calea Parisului.

Nu uita că într-un colţ al munţilor noştri se aciuieşte un prieten, care te iubeşte şi se alintă cu gândul că te vei întoarce, să-ţi întăreşti trupul şi să-ţi înnobilezi sufletul, în sânul unei naturi a cărei farmec şi primire bună ai ştiut să le preţuieşti.

ANDREI

PARTEA A PATRA
VARA

Andrei Jnepeanu lui
Mircea Trestianu
35 Rue Gay Lussac
Paris Mai 1875

Scumpe Mircea, ştii că a trecut un an de la scurta dumitale şedere în Buşteni, de Paşti?

Ca şi în alţi ani ai vieţii mele, nimic însemnat nu s-a întâmplat pe

aci, în anul acesta scurs.

Muntele s-a îmbrăcat cu haine împestriţate, pe care toamna le-a schimbat pe o togă roşiatică, şi apoi iarna şi-a pus cojocul alb.

Farmecele anotimpurilor s-au înşiruit aceleaşi şi totuşi mereu înnoite.

Primăvara s-a întors şi s-a încins cu verdeaţa-i uşoară.

Am luat singur, pe la jumătatea lui Mai, drumul urmat, cu o lună mai înainte, anul trecut, în tovărăşia dumitale şi a lui Neguţoi.

Poteca băltoacelor m-a dus în *şaua Baiului* unde, pe coasta coprinelor, am cules de aceste flori, ale căror stele, din şase petale albe, înconjurând o cupă împodobită cu otivă roşie, se apleacă aşa de drăguţ pe cotor. Cu mirosul îmbătător ce lasă, am sorbit şi miresmele primăverii.

A doua zi de pe *Gâlma-mare,* străbătând *plaiul fâanului* am ajuns în *Poiana Coştilei.*

Pe drum, am cules un manunchiu de nostimioare *şoldanele,* ciucuraşi subţire crestaţi.

În poiana Coştilei, deşteptarea gramineelor făgăduia o bogăţie de colori aprinse care, în curând, trebuia să se răzleţească până la *Omul.*

Ochii albaştri ai *ginţurei* primăvăratice, presărată în iarba fragedă, mă priviau cu stăruinţă.

Am ocolit *Santinela* şi am aruncat o ochire între Coştila şi Morar: zăpadă, nesfârşită zăpadă… Iarna nu vrea să-şi părăsească lăcaşul de colo sus. N-ar fi, zău, momentul să te sui la Omul. Am încercat urcuşul odată, în cele d-intâiu zile ale lunii Mai, şi cât pe ce să fiu şters dintre cei vii.

Plecasem înaintea zorilor; era o lună limpede, strălucitoare. Frig, numai cât nu era îngheţ. Zăpada tare; cu vârzobii în picioare, cu puşca la umăr, mergeam fără grijă.

Eram singura grămăjoară neagră pe albul nepătat al ninsoarei. La ce plecasem? Iscodire de cutreierător al munţilor, cercetare de vânător…

Curând am şi dat de urmele unui dobitoc pe care nu donam să-l întâlnesc: se cunoştea, cât de colo pe zăpadă, peceţile labelor şi ghiarelor martineşti şi, pe lângă ele, nişte amintiri proaspete ale trecerei fiarei. Aveam la mine gloanţe; mi-am urmat drumul. Sosind la obârşia văii Cerbului m-am oprit să mă odihnesc; patru ore de umblet

alunecător mă obosiseră…

Încălecai un bolovan şi privii – a nu mai ştiu câta oară – amfiteatrul, Coliseu uriaş cioplit de natură sub Omul, înfăţişând mai multe podişuri-trepte, încoronat cu rânduri de namile de stânci stând în picioare, alipite şi pe care le-am numit *orge,* după formele lor de ţevi ale armoniosului instrument bisericesc.

Pe la amiazi, am luat drumul la întoarcere; razele soarelui frigeau, simţeam zăpada muindu-se sub picioare şi nu mai păşiam cu mândrie de loc. De aşa drum să te ferească sfântul! Nu trecu mult şi începui să mă scufund în zăpadă, până deasupra genunchilor; luam piciorul cu amândouă mâinile, ca să-l scot din nămeţii trădători; de m-ai fi văzut în halul ăsta, ce haz ai fi făcut!

Dar când straturile de zăpadă îngrămădite pe coastele celor doi munţi care mărginesc torentul Cerbului se puseră în mişcare la îndemnul soarelui topilor…

Fui mai întâi stropit, apoi mă înţepă o alicărie albă, întovărăşită cu aşchii de piatră desghiocate din cuiburile lor.

Ca să mă feresc puţin de împuşcăturile celor două clinuri, am căutat a merge în chiar matca puhoiului, numai eu ştiu cu câtă anevoinţă! Mă înghiţiau clăi de zăpadă apoasă, din care mă trăgeam, acăţându-mă de brazi şi bufniam pe stânci nu tocmai moi ca puful. Noroc că a fost cea dintâi zi de dezgheţ şi nu m-au izbit decât mici avalanşe. Să fi fost câteva zile mai târziu, rămâneam acolo pe veci. Într-adevăr, căldura, ţiind-o întruna, de abia întreruptă de frigul nopţilor, toate mormanele de zăpadă îngrămădite prin hăuri, hornuri şi chei s-au desprins, s-au dezmorţit şi au plecat la vale. Nicio fiinţă omenească n-a fost faţă la dezlănţuirea puterilor oarbe ale Naturii; ce va fi fost prin Bucegi, nu poate încăpea în închipuirea strâmtei noastre minţi.

Îndată ce am văzut apele Cerbului fierbând nomol şi rostogolind rădăcini şi bolovani, am înţeles ce grozăvenii se petreceau prin spintecăturile munţilor noştri.

Nu m-am încumetat a mă repezi până în poiana Coştilei, decât în ziua când valea Cerbului se mai linişti. Ocolii *Santinela* şi mă oprii înmărmurit: drumul la *Omul* era înmormântat într-un munte de zăpadă, care o tulise de pe Coştila şi în repezeală înspăimântătoare, se urcase pe Morarul din faţă şi nimicise pădurea. Acest munte de zăpadă nu se topi decât în parte în vara aceea şi fii acoperit de ninsoarea iernii

următoare…

De atunci am fost mai cuminte, deşi la reîntoarcerea primăverii, mi-e covârşită firea de un dor pe care nu mi-l pot înfrâna, de *dorul brânelor.* Cum aşa? Dorul căror brâne? Ascultă:

De îndată ce primăvara s-a arătat, simţ că mă furnică prin picioare, nu mai pot sta locului. Trebuie, trebuie, cu orice preţ, să mă sui pe Bucegi. Îi mângâi cu privirea, îi pândesc: dau o raită până în poiana Coştilei, mă furişez în Valea Albă, mă strecor în Valea Jepilor. Cercetez, chibzuesc, socotesc şi mă chinuieşte întrebarea: când mă voi putea urca?

Iar în ziua când, în sfârşit, fac încercarea dorită, în timp ce mă sui, inima mi se bate svăpâios, şi aşi vrea să-mi strig mulţămirea şi parcă aş plânge şi aş râde; desfătare, dumnezeiască, farmec de neînchipuit a unui astfel de urcuş, singur, faţă în faţă cu muntele…

La fiece clipă îmi încheg, în vorbe de mirare, descoperirile ce fac: uite mălinişul ăsta tot în hoagă este… O! o! Clişoiul ăsta de brânciog cât s-a ruinat de anul trecut…

Dar tu, bolovane chel, de unde ai venit să mă sileşti la un astfel de ocol?

Câte feţe ale acestui ţinut au rămas stăruitoare, dar şi câţi bătrâni prieteni au pierit; şirag de lucruri văzute înnoit, alocurea, prin noi întrupări, magie de lumină, farmec de forme.

Dar ceea ce mă încântă mai mult este harul de a fi cel d-intai care culeg surâsul florilor reînviate: proaspete şi curate, au ţâşnit din pământ, îşi desfăşură petalele, parcă se întind după un somn lung, cască la soare; *nimeni nu le-a privit înaintea mea.* Mă urc mereu, sosesc pe creastă… Acolo sufletul mi se tulbură adânc.

Timp de mai mult de jumătatea anului, niciun picior omenesc n-a călcat pe aceste înălţimi; nicio cugetare n-a plutit pe aci, afară de aceea care se scoboară din cer pe aceste plaiuri.

Un imn, spre slăvirea vieţii, se înalţă de pe podişurile Bucegilor încă chiftind de umezeala iernii, şi gândul meu cel dintâi ţine isonul acestui cântec armonios.

Nemişcat, cuprind cu privirea plaiurile tremurate ale căror covor moale, verde, catifelat, lămureşte dărnicia pământului.

Dar îmi amintesc că a venit vremea şi a cutreierării brânelor, a treptelor ciclopice ale Bucegilor, pe care numai munteanul le cunoaşte, iar câmpeanul habar n-are de ele.

Bietul câmpean, neştiutor al tainelor munţilor, privind lanţul Bucegilor, nu desluşeşte decât un zid uriaş, pe faţa căruia nu-i chip să te urci; dar munteanul râde pe înfundate, căci ştie el mai bine…

Potriveşte-ţi bine ochirea pe Jepi, pe Caraiman, pe Coştila; vei vedea mai întâi, sus, coama scrijilând cerul cu zimţi şi ţuţuiuri; dedesubt, pereţi ameţitori, despărţiţi prin hornuri şi şiştoace; mai jos steiuri, stând, care într-o rână, care aplecate, cu forme uneori elegante, cel mai adesea întortocheate; ba în acest haos de pietrărie se zăresc şi câteva clinişoare mai blânde, înerbate.

Dar zici: prea sunt multe rupturi şi spărturi în înălţime, ori în lărgime, ca piciorul omului să poată încercă urcuşul.

Vezi că ochiul dumitale n-a putut deosebi acele curbe subţiri, ori acele panglici cari se încolăcesc pe după grumazii Bucegilor, trepte la diferite înălţimi, cu un cuvânt: Brânele.

Acum îţi limpezesc ceea ce am numit *dorul brânelor, patima brânelor.*

Nu mă mulţumesc a ajunge pe plaiurile înalte, urmând poteca, ce ciobanii au însemnat din veacuri prin văi. Sunt muncit de dorinţa de a străbate din nou brânele, care mă trag în vraja lor.

Mă îndrept spre unul din ele, la fiecare sfârşit de primăvară, cu o bucurie înfricată, căci mă gândesc că iarna va fi făcut cine ştie ce răutăţi pe aceste trepte.

Într-adevăr, în locul unde brâul se lărgia, făcându-se podiş, destul de întins, ca să pască pe ele câteva oi, numai găsesc de cât o prispişoară, de abia să-ţi alături picioarele; dincoace, brâuleţul s-a schimbat în tindă lată, căci zidul, ros de puhoaie, parcă s-a tras îndărăt.

Dar deodată brâul e rupt; o surpătură ce nu cunoşteam. Ce să fac, să mă întorc îndărăt?

Ba de loc! Mă las în jos până în fundul surpăturei, mă sui pe matca pietroasă a unei şiştoace, râu de bolovani, şi opintindu-mă, mă caţăr pe un alt brâu; adesea trebuie să mă strecor prin hornuri repezi de tot.

Nu preget a lupta cu muntele şi el se dă învins. Câte pericole înfrunt, când pe *seninări,* lespezi netede ca sticla, când pe *spălături,* părţi unde trebuie să calci pe adunături de pietrişărie mişcătoare şi unde n-are de ce să se prindă piciorul; dar pasul meu nu şovăie şi trec înainte fără grijă.

Lipit cu spinarea de zid, cu picioarele pe o straşină îngustă

mărginiloare de prăpastie ce nu o pot măsura cu ochii, mă uit dedesubt şi sunt mândru că chemarea abisului nu mă tulbură şi-mi văd de drum. Fie călare pe muchia ascuţită a vreunei şiri stâncoase desprinsă de sus, ori în picioare pe vreun pridvor ierbos, sau încă cu pieptul la pământ, capul aplecat deasupra unei spărturi, tot pe înălţimi sunt, valea se întinde umilită dedesubt, sunt stăpânul spaţiului, care se desfăşoară sub mine.

Sunt mai puternic ca cel mai semeţ împărat, când umblu pe brânele Bucegilor!

Fiinţa mea întreagă se desfată, privind minunatele privelişti, care se perindează în mersul meu.

Totuşi muntele ştie a-mi umili trufia, căci oare nu trebuie să fiu umilit când, tulind într-o lăsătură, mă pomenesc într-un amfiteatru înfundat, *sfârşit de lume,* unde nu văd decât o cingătoare de pereţi înspăimântător de drepţi, unde mă simt pierdut, nimicit?

Dar şi ce bucurie când, printr-o spintecătură neaşteptată, se face un luminiş!

Între două linii depărtate una de alta sus şi apropiate jos, pervăzute de frunzişul aburos al vreunei zade care, minune, s-a înfipt pe un pripor ameţitor, se ivesc, mai întâi, înecate în negru, prăpăstioasele clădiri stâncoase vecine, apoi, într-o ceaţă străvezie vineţie, grebeni şi clăbuceluri de munţi depărtaţi, încălecându-se şi topindu-se pe albastrul cerului; atunci mintea mă îndeamnă la bărbăţie, îmi amintesc că la poalele acelor munţi trăieşte o omenire care lucrează, pătimeşte şi iubeşte, din care iau şi eu parte; mă reped pe o coastă mai blajină şi din nou mă văd înconjurat de lumină, de spaţiu, de căldură, de viaţa care se lasă de pe bolta cerească şi se urcă din rărunchii pământului…

Pricep că în câteva ore pot fi la piciorul Bucegilor; sosesc acasă, ostenit la trup, înnobilat la suflet şi a doua zi, dacă n-am altă treabă, încep din nou, cutreierarea brânelor.

* * *

Ce zorită reîntoarcere a verii în anul acesta!

În ziua următoare aceleia în care, furişând o privire pe după Santinela, între Coştila şi Morar, n-am văzut decât un nesfârşit pustiu alb, ploile au început şi într-o apărie am fost o săptămână încheiată; apoi soarele înfăşură munţii cu raze fierbinţi.

Într-o zi de sfârşit de Maiu mi-am făcut socotelile: de acu s-a dus

zăpada… M-am şi aflat între Coştila şi Morar; ce desfătare! mă plimbam ca într-o grădină, călcam numai pe straturi de flori… Bucegii aruncaseră cât colo cojocul cel gros şi alb nepătat şi se îmbrăcaseră cu un mintean cu faţa deschisă, cu flori împodobite în culori gingaşe: *cerastele* albe, drăguţele *pirole,* ceata umilelor *saxifrage, cerenţelul,* cu opt petale argintii, de-i mai zice şi *arginţică, cioboţica-ursului,* cu ciucuraşii trandafirii, *ochii-păsăruicii* (myosotis de munte) care au furat stropi din albastrul cerului… Pe muşchiul bolovanilor şi stanelor stâncoase s-a prins, închipuind pete trandafirii, *silenul fără cotor.* Câţiva *podbali de munte* (arnica), cu bobocii încă închişi, proroceau lepădarea minteanului şi îmbrăcarea Bucegilor cu cămaşa verii arzătoare, ţesută din flori de colori aprinse, galbene şi roşii.

La urcuş, eram urmărit de aburii ce ieşiau din văgăuni. Ajuns pe Omul, îmi aţintii privirea în Valea Cerbului. Izvorând, ca dintr-o căldare uriaşă şi satanică, aburii se înălţau, mai întâi străvezii, apoi din ce în ce mai deşi, cenuşii; snopi de raze ale soarelui străbăteau norii, împroşcându-i cu alice şi înţepându-i cu suliţi de aur.

Nu era dea bună, se pregătiră o furtună; m-am zorit la întoarcere.

Am găsit acasă pe băiatul cârciumarului de pe Trestie; îmi aducea scrisoarea dumitale, pe care factorul din Predeal o lăsase în trecere.

Aşa dar pleci, însă dai o raită în Elveţia şi-mi făgăduieşti să soseşti în Buşteni. În a doua jumătate a lunii Iunie; ai de gând să-ţi pregăteşti licenţa aci, în mijlocul munţilor noştri.

Hotărârea dumitale îmi umple inima de veselie.

Ştii ce, dragă Mirceo? Lasă Elveţia la păcatele ei şi mai bine repede-te aci, unde vei găsi o Elveţie tot atât de frumoasă şi neîntinată de civilizaţie.

Te aştept de zor, cu pâinea şi cu sarea, după dalinele noastre creştineşti.

Mintea-ţi ostenită de comentariile sterpelor articole de procedură se va reîmprospăta, pe când vei privi munţii aceştia şi vom fi doi cari vom iubi această salbă nestemată a ţării noastre.

Cu nemărginită dragoste
ANDREI
II.

— Nene Andrei, întrebă Mircea pe când arunca petricele în Prahova, pe malul căreia sta, dimpreună cu tovarăşul, când o să pociu lepăda ucenicia meseriei de cutreierător al munţilor? De când am sosit, la jumătatea lui Iunie, ne învârtim, ne răsucim pe loc... Fugă spre Predeal, sau mers alene până la Sinaia, pe calea naţională; suiş pe povârnişurile trăgănale ale *Zamurei;* plimbare prin *Valea Fetei,* prin Valea Azugei... Toate astea nu-s fleacuri? Bucegii stau în faţa mea şi parcă zic: bietul Mircea, cum să îndrăznească să ne tulbure tainele, că-i aşa de ageamiu!

— He! He! răspunde râzând Andrei, păstrăvul nu s-a făcut el mare şi gustos într-o zi.

Dar cum gândeşti că aş fi fost atât de neghiob încât să te duc pe Bucegi, pe nerăsuflate, în cele d-intâiu zile după sosirea dumitale? Ştii ce s-ar fi întâmplat? Ţi-ai fi secat puterile dintr-odată şi te-ai fi dezgustat de aşa plăcere. Pe când acum, s-au oţelit picioarele, eşti sprinten şi gata să te războieşti, fără frică, cu piscurile cele mai înalte.

— Vasăzică?

— Chiar acum pornim la luptă cu Bucegii.

— Acum, la sfârşitul zilei?

— Chiar aşa; vom petrece noaptea pe poalele Caraimanului şi în zori urcuşul.

— Cum, pe Caraiman ne suim?

— Drept pe faţa lui, prin *Valea Seacă.*

— Unde o fi valea asta? întrebă mirat Mircea, după ce aruncă o căutătură cercetătoare asupra marelui preot al Bucegilor.

— Nu deosebeşti pe Caraiman o dungă care se îndreaptă de sus în jos şi de la stânga la dreapta?

— Ba da.

— Linia asta cu încovoituri şi tremurături mărgineşte povârnişurile repezi şi pereţii fioroşi ai Văii Seci, care spintecă muntele acesta.

— Şi de ce începem cu Valea Seacă?

— Pentru ca să avem plăcerea de a „escalada" cum zice Francezul, faţa Bucegilor; apoi, pentru a ne supune regulei mele teoretice. Nu râde, domnule, am şi eu o teorie. Bucegii tăinuiesc două feluri de frumuseţi: aceia a văilor, strungilor şi cheilor lor şi aceia a plaiurilor înalte.

Cine vrea să se pătrundă de farmecul acestui lanţ de munţi trebuie să-i străbată mai întâi văile şi apoi să se suie pe plaiurile de sus.

— Dacă-i aşa vorba, mai am până să păşesc la o înălţime de 2500 metri.

— Te înşeli, fiindcă văile astea nu sunt numeroase şi apoi nu e trebuinţă să le cercetezi pe toate în şir, căci multe se aseamănă între ele. Programa noastră de „ascensionişti" este dar mai mărginită decât ai crede.

Dar destulă teorie, să trecem la practică.

Iute acasă să ne pregătim.

Andrei vârî într-un sac ce-şi aşeză pe spinare ceva merinde, diferite unelte şi două haine groase şi uşurele.

— Stai niţel, zise Mircea, să-mi iau echipamentul meu complet de alpinist, că nu degeaba l-am cumpărat în Elveţia, şi mai întâi de toate *pioletul.*

— Ba să-ţi caţi de treabă şi să laşi acasă toate poverile astea, că doar nu mergem spre zăpezile veşnice, nici nu vom aluneca pe gheţari; ia, mai bine, băţul ăsta cu vârf de fier, să vezi ce bine o să-ţi prindă…

— Parcă am înţeles că Valea Seacă e fioroasă?

— E adevărat, e cea mai anevoioasă la urcuş, dar vom şti să ne tragem de mâini, pentru a ne căţăra pe stânci, iar aceste două perechi de *pisica-ri* (potcoave) ne vor împiedica să alunecăm pe pripoarele ierbate. Şi apoi cu cât eşti mai uşurel cu atât te sui mai lesne.

— Ce rost are puşca ce iei?

— Mă împovărează, zici? Aşa o fi, dar ea este o veche tovarăşe a umerilor mei şi nu mă despart niciodată de dânsa.

E apărătoare bună de fiare sălbatice şi din când în când face câte-o ispravă, care n-o fi pe placul vânatului, dar îmi măgulește sufletul meu de vânător. Ce oră să fie?

— Şase.

— O, o! iute pe drum. Într-o jumătate de ceas noaptea o să sosească şi trebuie să ne pregătim culcuşul.

Andrei şi Mircea luară un pas vânătoresc şi se adânciră în pădurea Munticelului. Scoborau povârnişurile mânând spre Valea Albă, peste care trebuiau să treacă până să dea de Valea Seacă; la o răspântie auziră un glas bărbătesc cântând:

Mai las-o ţâr şăităul

Bârţa şi cu inimoiul.
Şindrilare, of!
Ci ieşi, Bade, din a cergă
Vino, spre Breaza aleargă
Şindrilare, of!
Arde-o focul de şindrilă
D-a nevastă nu ţi-e milă.
Şindrilare, of!

În mijlocul unui limpeziş al pădurii, sta înţepat o colibă (cergă) ţuguiată, din crengi de fag, acoperită cu cetină. Jur-împrejur, se îngrămădiau doage nelucrale şi şindrili necioplite; mai departe steteau lungiţi buşteni necojiţi şi vârghii chertite cu barda.

— Am dat peste două prieteni ai mei din Breaza, meşteri şindrilari, Din Gătej şi Nică Ferăstrăeru.

Bună seara, bună seara, voinicilor, zise Andrei, intrând în colibă.

— Mulţumim dumitale, domnule Andrei, răspunseră cei doi muncitori.

Erau doi flăcăi frumoşi, bine legaţi, împrieteniţi cu sănătatea.

Unul cioplia, cu cuţitoaea, şindrilele înţepenite pe bârţă (scândură băgată în crestătura unui copac) cu ajutorul unui cioc de lemn; celălalt dădea fâşiilor de doage de doniţe încovoetura trebuincioasă. Lucrau cu sârguinţă şi zâmbetul flutura pe buzele lor.

— Ce vânt ne-a mânat pe aci, aţi vrea să ştiţi? Uite, ne plimbăm… Merge lucrul, merge?

— Cu voia lui Dumnezeu, dă-i dăm zor, că ne-am apucat de lucru cam târziu în vara asta şi avem de predat câteva mii de şindrilă.

— Spor, spor la lucru, băieţi…

— Mulţumim dumneavoastră şi umblaţi sănătoşi… Cei doi prieteni se îndepărtară, iar unul din şindrilari îşi urmă cântecul:

Mierla şuieră în faţă.
Tot ca tine-i de sfiaţă
Fă, nevastă, fă!
Sturzul pe la dreata cântă.
Cam ca tine se alintă
Fă, nevastă, fă!
Iar şindrila merge strună.
Las’ că-i bună.
Las’ că-i bună.

Fă, nevastă, fă!

— De sigur, zise râzând Mircea, problemele încâlcite ale vreunei filosofii transcendente nu împuesc capul flăcăilor ăstora.

— Şăitălul (ferăstrăul) să scurteze bine buştenii, fâşiile să iasă cu rost din înfigerea toporaşului şi sub bălaii maiului, cuţitoaia să muşte cu temei din şindrile, ulucitul să fie fără greş, vânzarea să se facă pe preţ bun, altceva nu doresc şindrilarii; trăiesc cu săptămânile în cergă, vorbă urâtă nu este din gura lor şi pădurea îi ocroteşte ca pe nişte feciori harnici şi de ispravă…

Iacătă noaptea ne soseşte; să ne oprim sub fagul ăsta bătrân; facem un foc mare şi ne aşezăm pe lângă el.

Traseră şi rostogoliră trunchiuri, care stau trântiţi prin împrejurimi şi le îngrămădiră; făcură un rug, îi deteră foc cu un chibrit şi flăcările ţâşniră.

— Uite, zise Andrei, ţi-am pregătit o saltea din cetină şi am împrejmuit-o cu gard de ramuri. Nu e rău acuma să îmbucăm ceva şi să ne punem pe somn, să fim în putere mâine în zori…

— Nu sunt decât opt ceasuri.

— Până la patru dimineaţa ce mai e? Nu departe se auzi ţipătul jalnic, al huhurezului: nu! huhuhu!

— Huhurezul, haiducul munţilor noştri, un haiduc băiat bun, dar la cântec cam nebun…

Rugul se înroşia din ce în ce. Sub sărutul flăcărilor, trunchiurile noduroase şi sucite se făceau lighioane şerpoase; suliţi de foc tremurătoare străpungeau fagul adăpostitor.

— Ce păcat că coana luna n-o să ne facă cinstea să-şi arate faţa luminoasă, băgă deseamă Andrei.

— Neagră e noaptea asta!

— Neagră, dar nu fioroasă ca pe plaiurile înalte. Mi se întâmplă să mai noaptea pe sus şi atunci adăpostul mi-este pe după un stei; tăcerea, copleşitoare ca o mantie grea, mă înspăimântă. Vai de somnul care mă fură, căci într-o zvârcolitură o duc până la răsăritul soarelui.

— Dar dacă e lună?

— O! atuncea stau, sau umblu, privind. Lumina lunii e aşa de puternică pe acele înălţimi încât ţi se pare că e ziuă… Dar ce vrăjitorie a Firei! Jocuri de lumină şi de umbre, pânze largi albe ca laptele găurite cu pete închise şi trădătoare…

Numai izvoarele cântăreţe sclipesc.

Sunt deştept ori visez? în mijlocul împărăţiei basmelor bătrâne mă aflu singur, pierdut, fermecat… Acum Mirceo, destulă vorbă, să dormim.

Focul se potolise; Andrei se sculă şi aruncă un braţ de vreascuri în rug.

O cucuvaie trecu prin apropiere şi ţipă ascuţit.

Andrei adormi numai decât, pe când Mircea îşi petrecu noaptea tot apropiindu-se, ori depărtându-se de foc, după cum flacările se domoliau sau se înteţiau.

Pe la cinci de dimineaţă, după ce înghiţiră câteva pahare de ceai şi-şi încălziră trupurile, cam înţepenite de umezeală, luară drumul la vale, pe un povârniş care se sfârşi într-o vâlcea strâmtă, plină de sfărâmături de bolovani.

— Suntem în Valea Seacă, în care vara nu curge niciun şuvoi. De acum începem urcuşul.

Mircea se ţinea după prietenul său care se suia şerpuit, când căţărându-se pe stânci, când scoborându-se în matca, în care uneori picura apa; adesea se făcea nevăzut, pe după vreun bolovan şi deodată se arăta pe un clin ierbat.

— Va să zică, nu e potecă? întrebă Mircea.

— Ori vrei să glumeşti? Potecă? Dar cine se rătăceşte în crăpătura asta de iad, afară doar de un vânător înverşunat ca mine? Ani de-a rândul, picior omenesc nu calcă pe aici; de cinci ani eu n-am mai dat prin Valea Seacă.

— Uite un zid care ne stă protivnic.

— Nu mă îngrijesc eu de zidul ăsta care n-are mai mult de cinci metri înălţime; e o *săritoare* neînsemnată… Ţine-te după mine, fă aceleaşi mişcări ca mine, aşază picioarele unde le voi pune pe ale mele şi, la trebuinţă, dă-mi mâna.

De asupra săritoarei, marginile viroagei se îndepărtau, înfăţişând două pripoare ierboase, repezi. Fagul pierise, bradul domnia.

— Iar o săritoare…

— Asta e anevoioasă ca şi celelalte nouă ce o să întâlnim până sus; dar avem noi leac pentru dânsa, o ocolim frumos, suindu-ne pe delături. Ia să ne punem potcoavele; că piepturile astea îmbrăcate cu iarbă sunt foarte alunecoase şi odată te vezi rostogolindu-te până în hoagă.

Sosiră pe o muchie, de unde zăriră două chei înalte, sugrumând, în strâmtoarea lor o întunecime neîndemnătoare călătorilor.

— Apucăm prin cea din dreapta, lămuri Jnepeanu. Numai niţică gimnastică şi ieşim curând din negriciunea asta.

La capătul cheii se făcea un podiş scrijilat de şiştoace care se răsfirau dintr-o lăsătură împodobită cu mălini şi sorbi. Mai departe se înşiruiau povârnişuri repezi, unele sterpe, altele îmbelşugat acoperite cu o haină verde de graminee.

— Hei, de le-ai vedea în Iulie, în puterea lor, înalte, aplecându-şi creştetele firelor lor subţiri, ca şi perii unei blăni bogate; vezi că nicio turmă de oi nu le-a păscut vreo dată, afară doar de…

Dar vorbirea lui Andrei se slei şi apucând pe Mircea de braţ îl şopti: Ai auzit o şuierătură?

— Mi se pare…

— O capră neagră a dat de veste tovarăşelor că trecem pe aci…

O grindină de pietre, rostogolindu-se pe clişoaele vecine, se risipi la picioarele celor doi prieteni. În zadar Mircea îşi rotocolia privirea, căci nu vedea nici pui de capră neagră.

— N-ai ochiul vânătorului, zise Andrei, arătând prispa îngustă ce încingea o stană de piatră, care era înţepenită, cam într-o rână, deasupra lor.

— Uite, s-a pironit pe straşina aceea şi, cu capul ridicat, soarbe aer. Ne-a simţit, adică, mai drept vorbind, ne-a auzit şi a dat semnalul de alarmă cioporului de fraţi şi surori care de bună seamă, s-au ascuns pe după stânci… Nu ne vede şi are, zău, mare noroc că nu e în bătaia puştei, altminteri i-aş fi trimis eu un răvaş de drum, bombăni Andrei, cu necaz.

Într-o vâlcea lăturalnică, pe un podeag, lucia, printre mormane de bolovani, o lespede albă, lustruită de ape în mijlocul ei, parcă săpat de mână de om, un blid plin, până în buze, cu o apă străvezie.

— Am ajuns la locul ce am poreclit: „La blidişor; „aci, popas, căci de trei ceasuri tot urcăm. Ţi-e sete?

— Ba bine că nu!

— Uite o bucată de zahăr, care o să-ţi reîmprospăteze puţin puterile; cât despre apă, blidul de piatră ne dăruieşte apa lui cea limpede şi, de-o sorbi toată, mai pişteşte alta pe dedesubt. Caprele negre cunosc de minune vasul ăsta. Mi-aduc aminte, acum cinci ani, o tulisem pe Valea Seacă; mă odihniam pe spinarea ce zăreşti mai sus şi

de acolo priviam în jos.

Când, ce să vezi? Două capre negre lângă blid. Una, o căpruică subţiratică, lipa, lipa, bea apă; cealaltă, un ţepuc, aştepta cu răbdare şi curtenitor, să-i vină rândul. Se rostogoli o piatră sub mine… pieriră ca prin farmec.

— Nu se poate, mă înşel

— Ce este?

— Floarea asta?

— Nu te înşeli de loc, este vioreaua, răspunse Andrei zâmbind.

— Bine, dar să fie două luni aproape de când viorelele de pe pajiştile Buştenilor s-au veştejit…

— Adevărat, dar ce are a face! Asta ne dovedeşte tinereţea bătrânului munte, al cărui creştet vrem să-l călcăm.

— Va să zică întinerim la urcuş?

— Chiar aşa… Aerul acesta, care ne înviorează plămânii, ne ia de pe spinare povara câtorva ani de viaţă! Dar să ştii una şi bună: de abia pe la amiazi vom ajunge sus şi până acolo să te ţii la săritori.

— Las, că le biruim noi…

După două ore de urcuş anevoios, o straşnică săritoare îi opri din mersul lor îndrăzneţ.

Andrei cerceta locurile, cam încurcat.

— Ce adică, tocmai acum să ne întoarcem?

— Înainte!

— Uşor de zis… În matcă un stăvilar stâncos înalt de mai multe staturi de om, jilav, ceea ce înseamnă că deasupra se află un strat gros de zăpadă; să ne suim drept pe zidul ăsta, nici vorbă…

Clinul din dreapta parcă ne-ar îndemna să ne agăţăm de el; zăresc sus un podeag mititeluţ, care ne-ar fi de mare ajutor, ca să răsuflăm. Mai sus, nu mai ştiu…

Căţărarea începu; fu grea şi înceată.

Mircea se cumpănia din când în când, cu picioarele, pe umerii sau pe palmele lui Andrei, care era în urmă; uneori, picioarele tânărului student tremurau, trebuia să se oprească ca să mai răsufle. Andrei îl îmbărbăta, cântând un marş care i se părea lui că este îndemnător la munca aceea neobişnuită. După o jumătate de ceas, care după părerea lui Mircea ar fi putut cuprinde şirul mai multor dinastii egiptene, studentul izbuti să pună piciorul pe o straşina şească, ierbată, pe care se aşeza, zgârcit. Jnepeanu, la un stat de om dedesubt, lipit de

perete, îl privia zâmbind.

— Cam năbădăios urcuş?

— Îţi mărturisesc că a fost o clipă când mi se sleise puterile de tot; picioarele se făcuseră bumbac şi gândul mi-a fost la bătrânii mei din Bucureşti…

— Neobişnuită… La un alt suiş n-o să te gândeşti decât la plăcerea de a-ţi umfla muşchii…

— Vai, dar rău mai stai acolo jos…

— Nu e nimic, dumneata odihneşte-te temeinic, că mai avem de furcă… De! la dreptul vorbind, de sigur că n-am o înfăţişare poetică, râmă agăţată de un zid nesfârşit. Dar ce-mi pasă? Mi arăţi o floare şi ai vrea să ştii cum se numeşte? Este *ancolia* Carpaţilor, „cinci clopoţei cornuţi" (căldăruşa) cum îi zice în Ardeal. Are un port ciudat, petalele sale albastre parcă sunt cinci puncte de întrebare…

— Am cules-o aci lângă mine.

— O s-o aflăm mai sus prin locuri umbroase. Asta, cine ştie ce i-a năzărit, de s-a cocoţat pe un astfel de podeag; socotesc că adesea trebuie să sufere de sete…

— D-apoi nu e singură…

— Firele celelalte sunt de *iarbă aspră* şi de *ţăpoşică* care se înfig în cele mai mici crăpături ale stânelor. Ei, Mircea, s-o pornim iar spre cer. Vezi deasupra capului marginea unei păduri de jnepeni? Aridică-te pe vârful picioarelor, prinde o ramură, trage-te în mâini şi apoi tot aşa înainte.

Fig. Căldăruşa

Nu-ţi fie frică, lasă-te cu toată greutatea trupului; jnepenii sunt foarte tari.

Mircea, dând ascultare poveţilor călăuzei sale, se făcu nevăzut prin jnepeniş, după un sfert de ceas, simţi pământul cam şesuindu-se; putea să umble. Dar ce canon!

Ce vrăjmaşi copacii aceştia, cari îşi prelungiau ramurile lor noduroase, uscate şi sucite, pe pământ… Lupta înverşunată cu braţele lor care, ca nişte cozi de balauri, se încolăciau împrejurul picioarelor, ori înşfăcau pe îndrăzneţul despicător al desişului jnepenit şi-l trântiau. Mănunchiurile de frunze acease îi zgâriau, fără milă, obrazul.

— Doamne, gândi Mircea, parcă s-au strâns aci laolaltă toţi Neghinuţii muntelui şi s-au prefăcut în jnepeni şi mă chinuiesc, ca să mă pedepsească, fiindcă am îndrăznit să le tulbur pacea…

În sfârşit, diavolii se deteră la o parte, Mircea se pomeni într-un limpeziş înmuşchiat, adevărată oază odihnitoare. Flăcăul găfâia, era o apă.

— Făcuşi cunoştinţă cu drăguţii ăştia de jnepeni? întrebă, râzând, Jnepeanu, din urmă. Ce mojici!

— Ba zău, că dumneata care le porţi numele, de ai fi avut o fire tot atât de haină, nu ai fi căpătat prietenia mea.

— Nu te prea îndârji în contra lor şi nu-i prea lua în nume de rău, ei ne-au dat mână de ajutor, de ne-am putut urca pe partea cea mai anevoioasă a coastei aceştia.

Nici nu-ţi închipui ce odor fără preţ al Bucegilor este jnepenul. Copăcelul acesta înlătură moartea muntelui. E aspru, e grosolan, n-are purtări cuviincioase, însă el ne dă o dovadă de ce poate o voinţă nestrămutată; el se agaţă de piatra goală, o învăluie şi o pătrunde, cu o îndărătnicie şi o cerbicie ce nu se poate înfrâna şi o statorniceşte; fără de jnepeni, coastele s-ar surpa, râuri de bolovani s-ar repezi în văi, păşunile n-ar putea dăinui şi plaiurile înalte n-ar fi decât deşerturi jalnice.

— Iată şi zăpadă!

— Da, un pod de zăpadă, stăruind în văgăună, înalt de cine ştie câţi metri… Norocul nostru, căci pe dânsa vom trece pe malul din faţă.

— Pod o fi, dar tare aplecat, băgă de seama Mircea, dând din cap cu îngrijire.

— Are ca muchie săritoarea, care ne-a oprit adineaori. O iau eu înainte, fac trepte în zăpadă, pe care îţi vei aşeza picioarele; pune-ţi potcoavele, să vezi ce bine o să se înfigă în stratul alb.

După trecerea podului, străbătură iar desişuri de jnepeni; după un timp, aceste desişuri îi mânară într-o rarişte, de unde nemeriră într-o adâncitură în fundul căreia curgea lin un pârâiaş umbrit de mălini înfrăţiţi cu sălcii pitice. Pe malul de dincolo un covor bogat de iarbă xâmbia la soare. Tăblii de *bujori-de-munte* cu foile ca ale miri ului, lucioase, cu floricele cărămizii, erau aşternute ici şi colo. Grumazul, pe al cărui clin despre Valea Seacă îl străbătuseră prietenii, despărţia această poiană, de lumea întreagă; în fund, un zid drept se ridica, până; la creasta Caraimanului.:

— Într-un haos de stânci, o poiană atât de desfătata!

— Un ungher tainic al Bucegilor… De sigur, că pe malurile pârâiaşului acesta se întrunesc zânele Bucegilor, sub ascultarea zânei

zânelor… Iar pe pajiştea îmbujorită se iau la joc, la lumina lunii, *spiriduşii* Caraimanului.

— Ce pace domneşte aci!

— Pace a poienii tăinuite, tot atât de curată ca şi blândeţea omului bun la suflet…

Şi aşa era o tăcere şi o adâncă linişte, încât Mircea îşi auzea gândul.

Cu părere de rău, se smuci din încremenirea în care sta, privind la poiana încântătoare şi urmă, cârmind la stânga, pe Andrei, la urcuşul unei râpi sterpe şi crăpate. Ajuns pe tăişul unei spinări, care se desprindea din coama Caraimanului, Trestianu se întoarse să-şi mai înveselească ochii cu icoana poienii tăinuite. Locaşul de întâlnire al zânelor Bucegilor dormea fericit sub arşiţa soarelui. Dincolo, obârşia Văii Seci era încercuită de ziduri măcinate de vremuri, vărgate de crăpături încovoiate şi frânte; crâmpee de şiştoace porniau din fundul Hoagelor şi se întruniau la un horn, care, sugrumat din ce în ce, suia coasta despre Valea Albă. Un nouraş cânepiu, izvorât nu se putea şti de unde, se strecurase într-o spărtură.

— Dragul meu, până acum te-ai jucat de-a v-aţ-ascunsele cu steiurile, te-ai târât pe pripoare lunecoase, te-ai căţărat pe pereţi drepţi, te-ai războit cu jnepeni răutăcioşi, ai înfipt colţii potcoavelor în pod de zăpadă; rândul brânelor a sosit…

Părăsind muchia pe care se opriseră, înaintară pe o panglică stâncoasă, care şerpuia pe grebeni lăsaţi de sus; uneori, la cotituri, nu puteau trece decât îmbrăţişând câte un stei pironit le brâu. La stânga ponoarele se înşiruiau, la dreapta ziduri numai din seninări, ale căror albeaţă sclipia pe alocurea.

Mergeau încet, cu paşi socotiţi, suindu-se pe dâmburi, scoborându-se în căldări şi vâlcele, urmând încovoeturile cărăruşei neumblată de picior de om.

Odată Mircea se opri foarte nehotărât: trebuia să treacă peste o crăpătură, care rupsese brâul şi al cărui fund era înecat într-o întunecime înfricoşătoare.

— Piciorul ţeapăn şi fără şovăire! îl îndemnă Andrei. După o jumătate de oră păşiau pe o piezişea ierboasă pătată cu cerculeţe de jnepeni.

— Ura! Ura! strigă Jnepeanu.

— Ura! Dar n-am ajuns pe creastă?

— Suntem la două sute de metri dedesubtul ei şi nu ne putem încumeta să ne suim drept în sus pe perete. Mai nimerit va fi să trecem, de pe faţa Caraimanului car priveşte Valea Prahovei, pe clinul dinspre Valea Jepiilor.

— Cum? La dreapta văd zidul, la stânga prăpastia, în faţă piscuri colţaţi…

— Trecem prin *Portiţa.*

— Care portiţă?

— O deschizătură în stânca aceia din faţă care stă dea-ncătare, pe muchia despărţitoare a celor două clinuri.

Până una alta însă, iată soarele la amiazi; şapte ceasuri au trecut de când ne tot urcăm. Să te felicit pentru frumoasa dumitale purtare: ai fost ascultător, vesel, ai avut picioare vânjoase şi plămâni buni şi nu suferi de ameţeli.

Ai o stofă de alpinist de mâna întâia.

— M-aş mulţumi să fiu bun carpatist.

— Eu te botez *bucegist* în numele Coştilei, a Caraimanului şi a Jepilor. Dar a sosit timpul să ne redobândim puterile, aşezându-ne la masă. Aerul acesta curat va da gust mâncărilor, iar ca desert vom avea priveliştea minunată spre Valea Prahovei.

Mircea nu aşteptă pofteli, ca să ia din merindele tovarăşului, bău o duşcă de apă din plosca, ce, cu chibzuială o umpluse Jnepeanu la pârâiaşul din poiana tăinuită şi apoi se lungi pe după un stufiş de jnepeni, cu faţa la cer. O lâncezeală sănătoasă îi înmuiase trupul şi o mulţumire sufletească nespusă îi amorţia mintea: i se părea că corpul i se preînnoeşte. că sufletul i se uşurează de pulberea de gânduri ce-l înnoura colo, jos, în câmpie. Adormi. Cât dormi? O minută, un veac? Se deşteptă deodată, simţind la ochi arsura razelor soarelui, nedomolite de aburii ce se târau în Valea Prahovei.

Se apropie de Andrei, care, mai priceput, se culcase la umbra unui bolovan; întins pe iarbă, cu braţele cruce, Jnepeanu dormea dus.

— Ce fire nobilă! gândi studentul şi cât este de fericit în haina lui de ţăran! Fire aleasă, om de neam…

— Nu mai dormi? întrebă Andrei, deşteptându-se.

— Ba, m-a furat un somnuleţ.

— Mai bun ca toate elixirele de viaţă, aşa-i?

O! O! Domnul soare fuge la culcuş, ia să nu uităm pe al nostru.

La drum, la drum, spre Portiţă!

Un brâu scurt şi foarte îngust îi duse la o cotitură, în faţa unei spărturi în stânci; se aplecară, ca să poată trece.

Prin acea deschizătură se desfăşura o altă privelişte: Grebenii Jepilor încoronaţi cu ziduri drepte.

— Cu băgare de seamă, zise Andrei, că trecem îndată într-un loc *urât,* cum zic ciobanii, adică periculos; trebuie să călcăm pe o *spălătură* pe care piciorul alunecă şi la stânga se deschide o gură înspăimântătoare, genune fără fund.

Pasul cel greu fiind făcut, se strecurară de-a lungul peretelui din dreapta, apoi, simţindu-se mai la largul lui, Mircea se întoarse să privească Portiţa; pe fumuriul stâncii se aşternea pata albicioasă a spărturii.

— Ciudată formă are Portiţa; închipuieşte laba unui picior…

— Tocmai… Aşa e piatra în Bucegi: viscolul şi apa o frământă, o scobesc, o lucrează în toate felurile: ici o firidă de pus câte un sfânt în ea, mai departe scorboroşirea a răspuns dincolo şi s-a făcut gang şi poartă…

Dar, ia uită-te la zada ceia care stă înfiptă pe marginea prăpastiei.

Într-o lături, ea îşi răzleţeşte ramurile aburos înfrunzite deasupra abisului, să vadă ce grozăvii se petrec în fundurile peste care tremură; dincoace, parcă zice trecătorului: n-aibi teamă, sunt eu aci, care cu rădăcinile mele adânc împlântate, ţin coasta ce calci; iarăşi pildă de voinţă! A lăsat altora pacea şi adăpostul unei cute de deal şi primejdia i-a fost mai dragă; aci zada se îmbată cu aer subţire, cu lumina curată şi primeşte, fără ocol, poruncile cerului…

Prietenii străbătură muchi şi şei, şiştoace pierdute în fundături; prin strungi, se zugrăviau clăbuceturi de munţi depărtaţi şi talazuri de codri se repeziau la vale…

Se auziră, în depărtare, nişte lătrături de câini.

— Câinii ciobăneşti… Vezi colo stânca aceia singuratecă? Pe ea e clădit bordeiul berbecarilor…

Lătrăturile se auzeau din ce în ce mai tare; fără multă întârziere cei doi cutreierători ai Bucegilor se aflară la poalele stâncii, la coama căreia se mişcau trei capete de câini înfuriaţi.

— Aşa ştiu câinii ciobanilor să zică bună ziua la trecători…

Câinii se repeziră întru întâmpinarea tulburătorilor îndrăzneţi ai liniştii lor; urlau, arătându-şi colţi.

— Ursei, Bercu, Grivei, tacă-vă gurile rele, lighioi afurisite ce sunteţi ţipă Jnepeanu cu mânie. Câinii dădeau înainte.

— Staţi că am eu leac pentru voi!

Şi Andrei începu să urle furios: era aşa de cu haz urlătura tovarăşului, încât Mircea pufni de râs, pe când câinii speriaţi tăcură.

— Uite aşa trebuie în lumea asta: la zbierat, zbierat mai tare…

Ş-apoi dacă ar avea ce păzi cel puţin…

— Zăreşti o pereche de urechi cât toate zilele?

— Cum să nu; sunt ale lui Ciuş, măgarul berbecarilor, fiinţă foarte însemnată în gospodăria dumnealor. Ciobanii zic că toată socoteala unei stâne cade pe seama *scutarului (*baciului) şi a măgarului şi anume: scutarul la numărat şi măgarul la *tarhat* (bagajele stânei).

— Dar ciobanii unde-s, că nu-i văd?

— Unde să fie, păzesc berbecii pe vreun dâmb al văii Jepilor…

Ia să ne urmăm drumul, că Ursei şi cu haita lui o să mă scoată din fire…

Deodată se zări fundul văii Jepilor, care leagă Caraimanul cu Jepii mici, o pâlnie cu pereţi sparţi şi sfâşiaţi; la stânga, pe un zid de două sute metri înălţime se repezia, argint topit, un sul de apă.

— *Vânturişul Caraimanului;* acum e bogat, dar prin Iulie n-are picătură de apă, iar zgomotul lui din tunet se schimbă în cântec, din cântec în plângere şi în gâlgâit şi se stinge.

Acum ne scoborâm în valea Jepilor şi ne îndreptăm spre Buşteni.

Mircea, bucuros că scapă de munca urcuşului, urma pe Jnepeanu, cu pas vesel. Mergeau mai mult în vaierul apei, ori pe cărăruşi ciobăneşti. Pe un tăpşan verde, deteră de o turmă de berbeci tineri, păziţi de un ciobănaş care, rezemat pe un stei, cânta din caval.

— Dar ce, singur, Gheorghieş?

— Singur, domnule Andrei, tovarăşul meu păzeşte mioarele pe plaiul Caraimanului. Da’ de unde o tuliţi?

— De la Portiţă.

— Maică Precista, cum de v-aţi căţărat prin locuri aşa de urâte?

— Căutam o comoară, Gheorghieş…

— O comoară? O fi… şopti ciobănaşul, dând din cap cu neîncredere. Se îndepărtară.

— Băiatul ăsta nu-şi închipuie, tălmăci Andrei, că comoara de care e vorba este sănătate şi voie bună!

— Mi se pare c-am şi găsit-o?

— Cel puţin eu am aflat-o de mult.

Ei, dragă Mirceo, dacă în loc de a-ţi deşira zilele în trepădările zadarnice ale Bucureştilor ţi-ai petrece viaţa aci, te încredinţez că n-ai avea trebuinţă de doctor, nici pentru trup, nici pentru suflet…

— Andrei, ia vezi!

Pe o şiştoacă lăturalnică, zăpada îngrămădită închipuise un pod; apele, picurând pe dedesubt, scobiseră o boltă în mormanul alb.

— Trecem pe deasupra fără frică, căci stratul e gros şi tare.

— Ce izvoraş drăguţ curge dedesubt…

— Zăpada asudă…

— Tocmai mi-e sete…

— Mai bine mănâncă niţică zăpadă, este ca îngheţata cea mai bună.

Prietenii o tuliau mereu de-a lungul şleaului apei; încetul cu încetul pădurea de molifţi se îndesa şi flora verii se ivia…

— Mergem să întâmpinăm vara…

— Iată o urcătoare, spuse Andrei, arătând o plantă cu flori mari, singuratice, pe cotor, clopote vineţii, încolăcite pe după trunchiul unui sorbuleţ.

— *Clematită?*

— Da, *atragena alpină,* curpenul de munte. Nu ţi se pare că înfăţişează simbolul prieteniei noastre?

III

Astăzi facem excursia cea mare, zise Andrei tovarăşului său, în timp ce se suiau pe coastele *Furnicei;* o să străbatem Bucegii în lungul lor, pe plaiurile înalte, de la *Vârful-cu-dor* la *Omul* şi ne vom scoborî prin valea Cerbului, până la poalele Dihamului.

— Într-o zi?

— Nu e cu neputinţă, dacă te hotărăşti să umbli, fără de oprire, două zeci de kilometri, suind şi coborând.

— Mersul întruna nu-mi vine la socoteală; aş vrea, din contră, să ne oprim, spre a privi şi chiar să ne rătăcim pe ici, pe colo…

— Dacă este aşa vorba, împărţim călătoria în două: să căutăm a ajunge deseară pe podul Coştilei şi noaptea o s-o petrecem la stâna de sub Babe.

— Bun şi aprobat, sublinia Mircea.

Cei doi prieteni, plecaţi din zori, de la hanul din *Izvor,* unde petrecuseră noaptea, păşiau sub pădurea de brazi şi molifţi, care îmbracă piciorul Furnicii. Era în 15 Iulie; bolta cerului, nepătat albastră, prevestit o zi uimitor de frumoasă.

După o oră de umblet în pădurea bătrână, sosiră pe pripoarele descoperite ale muntelui, şiraguri de câine domoale, legate între ele prin piepturi mânând pe tăpşane.

— Vezi de ce muntele ăsta a fost numit Furnica? Movilele care se încalecă la rând, caturi, caturi, parcă-s nişte moşuroaie de furnici uriaşe.

Se zăria acum valea Prahovei şi turlele mănăstirii Sinaia sclipeau, aramă topită la soare.

— Ei, dragă Andrei, zise Mircea, dacă munţii aceştia măreţi, în loc de a se află în România, ar fi podoaba vreunei ţări din apusul Europei, atunci să vezi ce izvoare de câştig, ce rostire gospodărească a Naturii…

— Cum aşa? întrebă Andrei, cu nelinişte.

— Am petrecut câteva zile în Elveţia; ia ghici: ce m-a minunat mai mult în ţara aceea?

— De! ştiu şi eu… Munţii cei frumoşi?

— Ba nu, căci omenirea nu mi-a dat răgaz să mă închin la măreţiile Naturii; m-am mirat mai mult de priceperea negustorească a locuitorilor, cari au pus munţii lor în exploatare, în vederea „turiştilor" care se îmbulzesc pe la ei. La toate le-au pus pecetie: cel mai neînsemnat bolovan are un nume oficial, cea mai searbădă privelişte îşi are tabla indicatoare; scriitoraşi plătiţi s-au străduit, în sudori să laude minunile vreunui clin râios, ori ale unui pârâiaş bun de adăpat cârduri de raţe. Te împiedici la fie ce pas de tarife…

— Natura vândută, felii felii…

— Vorba mea de odinioară: dacă Bucegii ar fi în străinătate, odată ai vedea ţâşnind din pământ oţeluri mari pe plaiurile înalte, la care te-ai duce pe drumuri bune, reclame chibzuite ar cânta faima lor şi ascensiunile ar fi catalogate şi preţuite după costul lor.

— Şi, adaugă Mircea, cu gândul să necăjească puţin pe Jnepeanu, n-am fi nevoiţi noi doi să muncim din picioare şi din piept, până să ajungem la creastă… Am plăti două bilele şi un tren drăguţ ne-ar purta până sus, în câteva minute, la *Vârful-cu-dor.*

— Nesocotitule, strigă Andrei, astea-s vorbe nesăbuite! Pentru numele lui Dumnezeu, aibi milă de prietenul dumitale, respectă, cum se cuvine, munţii aceştia şi nu mai rosti astfel de cuvinte! Cum adică?

Bucegii dând reprezentaţii, spre petrecerea ordiei de turişti? Piscurile numerotate, cascadele canalizate, stâncile inventariate, pădurile curăţate, caprele negre înţărcuite?

— Potoleşte-te, Andrei!

— Ce să mă potolesc! auzi, tăbliţe pe care să fie scris: este oprit cutare şi cutare lucru; garduri care să-ţi taie mersul; oameni plătiţi stând pitiţi prin tufişuri, care să te pândească şi să te ţină de scurt de la orice mişcare cât de nevinovată… Spaţiul precupeţit şi aerul dat cu linguriţa…

— De civilizaţie!

— Dar nu vrei să ştiu de civilizaţia dumitale. Pentru ce au atât farmec munţii aceştia? Pentru că sălbătecia lor nu e pângărită de mulţime6, nu e sugrumată de regulamente, nu e mânjită de negustorie. Bucegii aceştia, cari azi nu primesc în sânul lor decât pe cei care îi înţeleg şi îi iubesc, îl vor atunci siliţi să audă convorbirile iară de rost, clevetirile de mahala şi scârboasa politică se va sui pe piscurile semeţe şi se va plimba prin văile adânci…

— Vezi bine, dimpreună cu cutiile de sardele şi hârtiile unsuroase, răspunse Mircea, râzând cu hohote. Bine, Andrei dragă, n-ai băgat de seamă că glumiam?

— Urâtă glumă, Mirceo. Dar să lăsăm civilizaţia la păcatele ei: iată că am ajuns la piciorul *Vârfului-cu-dor.* Am urmat poteca, pe care au călcat-o, tatăl meu şi cu Vaillant în 1839, acum 36 de ani. Crucea ciobanului o vezi, e statornică aci, ceva mai scufundată în pământ şi mai aplecată; colo o îngrămădeală de stânci şi bolovani cu forme ciudate şi, în mijlocul lor, o ciupercă de piatră este tocmai *masa* sub care Vaillant şi tata s-au odihnit cam pe timpul ăsta şi profesorul

---

6 NOTA AUTORULUI. Să nu uite cititorul că vorbirea aceasta a lui Andrei a fost rostită în anul 1875. De atunci s'au schimbat lucrurile în Bucegi. Dragostea de munte s'a înfiripat şi, încet, încet, dar sigur, a sporit. Instituţia Turing-Clubului-Bomâniei, sub imboldul vrednicului său preşedinte, d-1 Mihai Haret, are o acţiune binefăcătoare sufletească şi practică sufletească, îndemnând pe tineri şi bătrâni la cercetarea frumuseţilor Naturei, care în Carpaţi şi mai sus în Bucegi este de o nespusă mândreţe practică, fiindcă a înfăptuit o mulţime de înlesniri pentru vizitatorii Bucegilor. Firește că dacă nesocialul Andrei ar învia şi ar vedea că Bucegii au perdut o parte din tainele lor, s'ar revolta. Dar cine poate stăvili progresele civilizaţiei?

iubitor al neamului românesc ascultă povestirea legendei Vârfului-cu-dor…

Cei doi prieteni se odihniră şi ei sub masa ciobanului şi apoi porniră pe *Furnica,* îndreptându-se spre *Omul.* Iarba scurtă şi roşcată pe care păşiau, despărţită în fâşii, prin văgaşe scobite de răutăţile iernii, semăna întocmai cu o blană de urs uriaş; bolovani în ruină îşi răzleţiau, ici şi colo, sâărămăturile lor văroase.

Andrei dedea deslușiri asupra drumului ce străbăteau:

— De ajungem la piciorul clinului ăstuia, părăsim Furnica, de pe care putem să privim mereu Valea Prahovei în Sinaia… Asta este*şaua Peleşului…* De acum nu mai putem vedea Prahova decât prin spintecăturile cele mari despărţitoare, sau dacă am umbla mereu de-a lungul crestei… Trecem pe *Piatra-arsă,* şi salutăm, la repezeală, acel drăguţ broscoi…

Andrei arată un bolovan care, sub dalta apelor şi vânturilor, luase înfăţişarea unei broaşte stând gata să sară.

— Tocmai un broscoi!

— Veche cunoştinţă a mea; în cea dintâi zi când tata m-a adus pe aci – acum mai bine de patruzeci de ani – am zărit bolovanul acesta şi l-am şi poreclit; de atunci nu s-a mişcat din loc şi tot gata să sară este…

Dar să nu crezi că dobitocul ăsta puţin gingaş e singurul din „Muzeumul Bucegilor”; uite, colo, la dreapta, spre creastă, stă odihnindu-se, un leu mândru; trupul lui e legat de plaiul pe care umblam, iar, capul cercetează prăpăstiile şi numără încovoeturile Prahovei. Pe Jepi şi pe Caraiman se pot vedea tot felul de lighioi, crocodili uriaşi cari, înfipţi în podişurile acestea, stau parcă gata să se arunce, năprasnici, în valea cea mare, ori o străjuesc neclintit, arătându-şi colţii nemiloşi…

— Aceasta-i încruntarea Bucegilor!

— Tocmai; iar una din frumuseţile lor ademenitoare este aceea a şeilor ce închipuiesc: Caraimanul, de pildă; dacă-i priveşti pe lături, din Sinaia, vezi coama clinei de miazăzi urcându-se spre cer cu un avânt măreţ; deodată ea se opreşte şi creasta tăioasă ce desemnează, urmează un povârniş blând, care mai jos se încovoaie, ca şi mijlocul unei şei, apoi curba se urcă domol şi, în sfârşit, e frântă la creasta care încununa Caraimanul despre Valea Prahovei. Dar ce pari aşa necăjit?

— Uite, răspunse Mircea, pădurea de jnepeni înalţi cât omul care se prelungeşte, la nesfârşit, în faţa noastră…

— A! A! râse Jnepeanu, ţi-aduci aminte de jnepenii răutăcioşi din Valea Seacă a Caraimanului, cu care te-ai războit; Linişteşte-le; iată o alee, prin ea vom trece uşor, numai niţică răbdare, căci pădurea aceasta de jnepeni de pe *Jepii-mari* e cam întinsă.

La capătul aleii trecură peste o vâlcea şi păşiră pe *Jepii-mici;* ocoliră la dreapta şi se scoborâră în amfiteatrul celor două *Urlători.*

O mulţime de clişoaie, vărgate cu şiştoace, tuliau de sus, unele spre altele, ca degetele despărţite ale unei mâini deschise; ici şi colo, pe câte un podeag mititeluţ, sta înfipt un molift stingher.

Prietenii o luară, de-a curmezişul, peste şire de spinări şi uluce pietroase.

— Pe priporul de miazăzi a unei vârtoape, dedesubtul nostru se află spărtura, mai mare ca o firidă, mai mică decât o peşteră, de unde tatăl meu, întâmplător, fu martor al îngropării unei comori, după cum povesteşte dânsul în memoriile ce ai cetit.

Acea scorbură este„Cuptorulpăcat că n-avem timp să ne ducem, să-l cercetăm, căci ai putea spune tatălui dumitale că i-ai văzut cuptorul, „cuptorul Răducului". Pilit în scorbură, prietenul meu petrecea zile şi nopţi, pândind caprele negre, care veniau să-şi astâmpere setea la izvoraşul de mai jos. În cuptor îşi avea el o gospodărie: un ceaun, o botă, o cutiuţă de sare. Sosia într-un după prânz, cu mălai şi brânză; aşeza frumos lucruşoarele în cuptor, apoi pe pridvorul cuptorului statornicia nişte crăcane, pe care odihnea puşca cu cremene şi aştepta cu ochii ţintă la izvor. Aştepta, aştepta, cum numai un vânător de capre-negre ştie să aştepte.

Eram şi eu pe lângă dânsul uneori; am făcut câteva isprăvi vânătoreşti.

— Unde suntem? întrebă Mircea, când se aflară pe o „titilă" ierbată.

— Pe *Claia-mare.*

— Cum aşa? Din Buşteni s-ar părea că pe Claia-mare mi te poţi sui?

— Vezi, asta este şiretenia munţilor; jocurile de lumină născocesc scobituri care, fiind privite dintr-o altă parte, par zgrunţuri şi rădicaturi; cutare pisc ascunde podişuri plăcute şi lesnicioase la urcuş; cutare cline, ce par că se învoiesc a fi suite cu cea mai mare uşurinţă, tăinuiesc, în cute ascunse, pripoare şi ziduri, peste care picior omenesc nu poate trece.

Cei doi prieteni tolăniți acum pe iarbă, își potoliau pofta de mâncare; o adiere căldicică le mângâia trupurile.

— Urmarea programei? întrebă Mircea.

— Te simți obosit?

— Deloc.

— Vezi, ce vrăjitor este aerul muntelui!

Eu te-aș îndemna să mă urmezi într-o recunoaștere ce doresc să fac pe brâul care strânge coasta Jepilor mici chiar la mijloc, deasupra văii Jepilor, pe aminteri locurile acestea o să-ți placă; intrăm în lumea liniștii și a tăcerei adânci; în acest ținut, nu rareori, rătăcesc singur.

Ar fi bine să păstrăm și noi tăcerea și să umblăm cam tiptil, căci mă frământă un gând, ce ți-l voi desluși mai pe urmă.

Mircea urmă pe Andrei, fără zgomot; Jnepeanu cerceta cu privirea tot cuprinsul.

Înaintau mereu, ca două umbre; de odată, vânătorul se opri și, strângând cu putere brațul lui Mircea, îi șopti la ureche: e colo, al meu e!

Arată dedesubt o prispă acățată pe un stei, pe care păștea, netulburată, o capră neagră. Andrei o luă la ochi, glonțul plecă, capra se dete peste cap, se rostogoli din muchi în muchi de stânci și se făcu nevăzută.

— E rănită…

— Și dacă n-a fost decât rănită, bufniturile pe stânci i-au curmat viața. Știam eu că ținutul de miazănoapte a Jepilor-mici este foarte umblat de capre negre, dar n-aș fi crezut să găsesc vreuna la ora asta! zise Andrei, ochii sticlindu-i de plăcere. Tovărășia dumitale mi-a fost cu noroc!

Acum e vorba să mă duc în cercetarea caprei; dumneata, ca un băiat cuminte, să stai aci, să m-aștepți.

— Cum adică, vrei să-ți primejduiești viața prin hârtoapele și puhoaele astea de bolovani?

— Nu mi-e frică, câte d-astea am străbătut eu, de când vânez; este un brâu care încercuiește Claia-mare și pe care noi vânătorii l-am poreclit *brâul subțire* și am avut de ce să-l numim astfel. Sunt locuri unde e atât de strâmt, încât d-abia poți să-ți așezi un picior; într-alte locuri trebuie să tueci peste lespezi „senine", mărginite de amândouă laturile cu prăpăstii; la cotituri, zidul umflându-se, trebuie să te faci șarpe mlădios, ca să înaintezi. De atâtea ori am umblat pe brâul subțire

şi n-o să scobor clinul ăsta, ca să-mi aflu vânatul? Ţine te rog puşca şi raniţa, mă întorc îndată.

Ajutându-se cu mâinile şi picioarele, târşâindu-se, ori acăţându-se de *pinii cembra,* din jur, Andrei, când îşi dă drumul repede, când se prelingea pe coaste, încet şi socotit.

Mircea se minuna de această mlădioşie, de această agerime a vânătorului muntean, pe care nicio zvârcolitură a munţilor nu-l opria.

— Era un ţap frumos, desluşi Andrei, la întoarcere.

— Ce ai făcut cu el?

— Ce să fac? Nu-l puteam târî până aci sus, căci cântăria, pe neminţite, 25 de kilograme. L-am spintecat, i-am scos măruntaele şi apoi, legat de o frânghiuţă ce purtam la brâu, l-am aninat de craca cea mai înaltă a unui pin.

— Şi l-ai lăsat acolo?

— Fără nicio temere; o să mă întorc cu Neguţoi, să luăm ţapul, scoborându-l în valea Jepilor.

Se suiră îndărăt pe plaiurile înalte, de-a lungul crestei Jepilor-mici; în faţă, de partea cealaltă a văii Jepilor, se înălţa străşnicia stâncoasă a Caraimanului, împodobită cu curba elegantă a şeii sale.

— Dar astea ce-or mai fi? întrebă studentul.

— Aci este unul din locurile numite de ciobani: „La Lespezi”; ei aşază la locuri anumite, unde trebuie ca oile să se odihnească, câteva lespezi de acestea; pun pe ele de două ori pe săptămână, bulgări de sare, pe care le ling oile cu multă plăcere. Dar asta este şi o cursă întinsă bietelor capre negre.

— De ce?

— Fiindcă se înnebunesc după sare; aşa încât, deşi sunt foarte sălbatice, se furişează la amurg, sau în zori, pe la lespezi. Cine-mi stă la pândă? Vânătorul… şi astfel lăcomia duce la pierzanie pe antilopa Bucegilor, A! uite, *Babele,* haide să le vezi de aproape.

— Ce ciudate sunt stâncile astea, parcă-s cioplite de mână de om…

— Vântul este marele cioplitor al lor.

— Iacă una care seamănă cu o „tocă” de magistrat.

— Şi mai departe o cetăţue ruinată; dar forma lor caracteristică este acea a unor ciuperci. Vezi ce înfăţişare ciudată au acele patru ciuperci surori.

— Şi în toate părţile ruinele unor clădiri ciclopice… Vai, dar ce

vânt!

— Pe culmea asta suflă veşnic un vânt aprig „vântul lui Iuda", pe care babele cu opt cojoace n-au putut să-l biruească. Nu-i chip de stat aci, în grabă priveşte: colo în fund valea Ialomiţei, dincolo lanţul Carpaţilor fugind spre apus; munţii *Bătrâna, Doamnele, Zănoaga,* cu fermecătorul său. „Podul cu Florile"; la spatele lor „Piatra Craiului –, cu scrijilăturile sale nenumărate; lamiază noapte se desprinde acest lanţ, măreţ al Bucegilor, care la spatele nostru se îndreptează spre miazăzi…

Un ţipăt prelung, repetat de numeroase ecouri, sfâşie deodată tăcerea plaiurilor.

— Ne-au zărit!

— Cine?

— Ciobanii de la stâna de sub *Babe* şi de la *Obârşia-Ialomiţei.* La stâna care e cuibărită în lăsătură acea vom petrece noaptea asta; o să fim bine primiţi de oamenii lui Ion Seceloiu şi o să ne ospătăm cu urdă şi caş.

— Seceloiu?

— Da, feciorul lui Seceloiu, prietenul tatii, care s-a înfruptat şi el din comoară, după ce Muscalii îi răpiseră turma; tata a fost naşul de botez al băiatului, căruia îi dete numele Ion. Ion Seceloiu e econom de vile: are mai multe mii de oi şi a arendat toate păşunile Bucegilor. Dar să ne zorim, că ne apucă noaptea; ne îndreptăm acum spre *podul Coştilei.*

— Plaiurile astea nu prea sunt podişuri, zise Andrei.

— Nu, ci întinderi de iarbă, cu prea puţine părţi şese şi cu nenumărate cute şi răscute, povârnişuri înfăţişând curbe trăgănate, care parcă o clipă se opresc în loc şi se destind, şesuindu-se, apoi iarăşi se ridică şi se înmuchiază. Un şir de circuri unde iarba este crăiasă, nebiruită, pe alocurea, decât de jnepeni; iar pe unde iarba nu poate creşte, coaja muntelui e sfâşiată de bolovani şi steiuri, ţâşnind ca nişte oase. În ondulaţiile acestea nu se limpezeşte nicio întocmire superioară, ci elegantele şi fantaziile liniei curbe, ale cărei şerpuituri şi încovoeri se înmulţesc fără sfârşit.

Îţi închipuieşti o pânză, pe care nişte Titani ar fi desfăşurat-o pe spinarea Bucegilor; sub un vânt puternic, ea ar fi păstrat, sleite, umflăturile şi lăsaturile întipărite de vântul lui Iuda.

— Şi ce impresie îţi fac plaiurile acestea înalte?

— Cum să ţi-o descriu? Trebuie să te sui într-o zi frumoasă de

Septembrie pe aceste înălţimi, după plecarea oilor, când nu mai afli aci nimic care să te tulbure şi când iarba pârlită nu se împestriţează cu florile în colori aprinse ale lui Iunie.

Vreun vultur pluteşte în rotocoale pe cer; aminteri nicio vietate. Mi s-a întâmplat în circurile acestea, unde nu vezi jur-împrejur decât cline cu iarbă scundă, să încerc simţiri potrivnice unele altora: o neliniște fără rost, căci mi se pare că una din aceste adâncături, lipsită de viaţă, unde mă aflu, este mormântul meu, dar, în acelaşi timp îmi pricinuieşte şi o potolire a bătăilor inimii, sub înrâurirea liniştii învăluitoare. Cea dintâi simţire îmi porunceşte să mă sui, grăbit, pe vreun dâmb, spre a îndepărta zarea care mă sugrumă; nu văd atunci decât talazuri de codri, clăbuceluri şi hore de munţi; iar mă scobor într-o încovoetură a plaiurilor şi îmi aud gândul, gândul canonurilor de pe un alt tărâm necunoscut.

— Vra să zică?

— Vra să zică: mai bine să păşeşti, de-a lungul prăpăstiilor, ca acum când ne aflăm pe şaua Caraimanului, mai bine să te caţări pe ziduri de stânci, să umbli pe brâne, să înfrunţi toate cursele ce ţi le întind Bucegii, mai bine, să lupţi cu munţii aceştia fioroşi, decât să mâi pe plaiurile înalte, din care izvorăşte o vrajă periculoasă, nimicitoare a voinţei.

— Ce bogată comoară de simţiri tăinuiesc Bucegii aceştia şi cât mă simt de mândru că, mulţumită dumitale, pe zi ce trece mi se lămureşte înţelesurile lor, zise Mircea; aş vrea… Dar deodată tânărul se opri din vorbire.

— Ce ai, Mirceo, dragă?

— Nu ştiu, ameţeală…

— Da, ştiu eu ce este… Culcă-te, întinde-te pe jos… Aşa, închide ochii, stai liniştit, nemişcat… Trece?

— Da…

— Aşa se întâmplă unora care calcă pentru întâia oară la aşa înălţimi, au *răul de munte.* Te şi scoli?

— Mi-a trecut.

— Du-te dar, de culege cu mâna dumitale chiar pe stânca de colo, floarea aceea albă…

— Dar o cunosc: este *edelweisul.*

— Noi o numim aci *floare de colți, floare de Bucegi,* ba ciobanii o numesc mai simplu *Floare,* căci, după cugetul lor, ea este Floare,

precum Dumnezeu e Dumnezeu…

Fig. Floarea Reginei

Guleraşul de frunze în formă de stea, groase, lânoase, catifelate, îi dă asemănarea-i atât de deosebită de alte flori şi de aceea ea este *steaua nemuritoare a Bucegilor…*

Cei doi excursionişti ocoliau creasta Caraimanului dinspre Valea Albă; trecură pe Coştila.

— Ce arhitectură sălbatică în valea asta, băgă de seamă Mircea; turle, clopotniţi, cetăţui, castele… Dar, ia spune-mi, cum de nu s-a zidit de oameni, vreo cetate, pe unul din aceste piscuri?

— Vremurile rele au cioplit ele înseşi în stâncăriile astea cele mai frumoase cetăţi… Ele sunt adăposturi ale păsărilor şi răutatea omenească nu s-a cuibărit prin ele… Iată-ne în sfârşit pe *Podul Coştilei.*

— Vai, dar ce jalnică înfăţişare are podul ăsta! Pustiu de pietre şi bolovani sfărâmaţi…

— Parcă ar fi cimitirul unei religii încruntate şi neîndurătoare sau, şi mai bine, icoana acelor suflete împietrite, a căror sterpiciune nu poate închipui frumosul şi binele… Totuşi, podul Coştilei mi-e drag, căci, de a fost prin veacuri prada vijeliilor, niciodată însă Barbarii nu l-au spurcat, călcându-l, şi niciun cuget grosolan nu a plutit pe dânsul. Ş-apoi vezi ce minunată privelişte de aci…

La răsărit, dincolo de munţii Buzăului ţi se pare că ghiceşti pământul rodnic al Moldovei; prin strunga Prahovei îţi închipui malurile Dunării, marele fluviu românesc; la nord se întinde câmpia transilvană mărginită de Tisa. Unde te duci, tot de pământ românesc dai şi te simţi mândru…

Cei doi prieteni tăcură şi, nemişcaţi, cu inima duios tulburată, priviau la desfăşurarea Firei româneşti… Şi deodată un glas se auzi, care zicea:

— Buni, sfinţi, minunaţi munţi, o Carpaţi! Din piscurile voastre acease, din crestele voastre indantelate, din genunile voastre înfiorătoare, din cheile voastre întunecate, din poienile voastre tăinuite, din toate cutele şi răscutele voastre, din rărunchii voştri şi din plaiurile voastre de sus se înalţă un cuget curat, limpede, armonios: românismul!

Sunteţi româneşti o Carpaţi! la nord şi la sud, la răsărit şi la apus…

Pe plaiurile voastre înalte şi în văile voastre adânci îi primiţi pe

ciobanii români, acele fiinţe rătăcitoare, care, de sute de veacuri, din Tisa până-n Pind, au purtat facla Românismului, a cărei flacără se împuţina adesea, dar nu se stinse niciodată; în codrii de la poalele şi din văile voastre aţi adăpostit vremelnic pe nefericiţii scoborâtori ai legionarilor romani, fugind de cruzimele muscăleşti, de jafurile turceşti, de împilările domnilor şi boierilor. Carpaţi binefăcători, numele vostru este simbol de milostivire, de blândeţe, de dragoste pentru poporul, cu sânge nobil, care v-a ales.

Cele din urmă ale voastre pripoare, pasurile voastre, au fost, prin vremuri, pângărite de ordiile barbare, năpustite de la răsărit, lacome de măceluri şi grozăvii.

Voi aţi auzit răgetele Başibuzucilor, şuierăturile nagăicilor căzăceşti, tropăiturile mongolilor sălbatici, neomenoşi şi înfumuraţi.

Şi totuşi aţi rămas curaţi şi senini, o! Carpaţi şi sunteţi măreţi şi puternici ca şi *Românismul,* ce izvorăşte din trupul vostru, trece peste prăpăstiile voastre, străbate muscelele voastre şi se răspândeşte în unde luminoase, în câmpie, până la Tisa, până la Dunăre, până la Nistru.

Aquíla plutitoare în văzduh, deasupra plaiurilor voastre înalte, poate deosebi, cu ochii ei pătrunzători, mişcarea spornică a cosaşului, culegând iarba aromatică a muncelelor şi podişurilor, iar în şesul Transilvanie şi dunărean şi pe dealurile moldoveneşti ea zăreşte pasul socotit al secerătorului neobosit.

Cosaşul acesta, secerălorul acesta, sunt fiii voştri, nobili Carpaţi! Ei sunt Românismul care slăruieşte în Dacia de secole, şi secole nu-l vor clinti din ţara lui.

Sfârşitul Volumului I.

Lămurirea câtorva Cuvinte

Autorul crede necesar a dă aci explicaţia câtorva cuvinte:

Bârţă = Uneltă de şindrilar.

Cergă – Bordei de ramuri şi cetină, în care se adăposteşte şi lucrează şindrilarul.

Inimoi – Unealtă de şindrilar.

Intre-Prahove-vechea numire a actualului sat Azuga, după numele apei care-l udă.

Jilip = Un fel de canal alcătuit din buşteni aşezat în lungul clinului unei coaste şi pe care alunecă, până în vale, buşteni de fag şi brad.

Piolet – Baston prevăzut cu târnăcop pentru spargerea gheţii şi facerea de trepte în zăpadă, întrebuinţat de alpinişti.

Şaitău – Ferăstrău întrebuinţat la tăiatul arborilor.

Şirod = în cârciumile-hanuri, zise şi ospătării, ce fiinţau, în secolul trecut, în Valea Prahovei, un colţ al salei celei mari era închis cu zăbrele şi în acest şirod cârciumarul îşi ţinea tejgheaua şi deosebite unelte.

Schlittage – Procedeu întrebuinţat în munţii Vosgi la exploatarea pădurilor. Se taie copaci şi se face un limpeziş care scoboară la vale; pe acest drum se fixează traverse de lemn pe care *schlitteurii* trag şi lasă să alunece încărcături de buşteni pe un fel de *sanie-târlie* numită *schlitte.*

Titila – Vârf de munte.

Vârzobi – în franţuzeşte raquettes. Cerc de lemn înzestrat în interior cu o plasă de frânghie care se leagă de fiecare picior. Cu vârzobii poţi umbla uşor pe zăpadă, scufundându-te puţin.

Zadă sau *Zad = (Melez,* Larice) Conifer care îşi pierde frunzele iarna.

Prefaţa
Versiunii franceze „Dans les Carpathes Roumaines".

Au Lecteur

Appelé par mes fonctions à séjourner une bonne parlie de l'année dans la vallée de la Prahova, à proximité de ses sources, ai eu le bonheur inappréciable de vivre au milieu de cette ramification des monts Carpathes qui se nomme „Bucegi". Au pied des superbes Bucegi, je me suis livré, sans défense, à la montagne, dont la contemplation et l'étude m-ont procuré des heures de félicité et mon amour pour cette terre bénie de Roumanie s'en est accru.

Je crois faire oeuvre de bon Roumain, en publiant ce livre, pour lequel ai puisé dans les notes que ai prises, au jour le jour, à la montagne; să destination est de faire connaître au moins un coin de mon beau pays que les Roumains méconnaissent tant et que les

étrangers ne connaissent guère.

Mais il y a plus: l'affabulation de ce livre est la preuve que le coeur de son auteur, comme celui de tout Roumain bien pensant, est partagé entre l'amour pour son pays de naissance la Roumanie etl'i naltérable affection et reconnaissance qu'il garde à son pays d'élection, la France.

Quoi que fassent les mesquines combinaisons de la politique, les coeurs roumains battront toujours à l'unisson des coeurs français. Les Roumains ne devront jamais oublier la dette de gratitude cu'ils ont contractée envers la grande soeur latine qui généreusement les secourut aux heures troubles où leur idéal de liberté était étranglé par des voisins puissants et acapareurs; les Roumains devront toujours se considérer comme les fils aimants de cette belle et bonne France qui, avec une hospitalité exquise, leur prodigua les bienfaits de l'instruction et où ils prirent le plus pur, le plus noble de leurs aspirations. El, şi ai dédié ce livre au maître écrivain André Theuriet, c'est que ai appris dans ses oeuvres combien il est sain, combien il est doux d'aimer la Nature, cette Nature qu'il décrit şi merveilleusement; je me suis laissé dire par les arbres et les fleurs de nos montagnes que leur grand a-mi, l'illustre académicien, ne refuserait pas, l hommage de ces pages d'un inconnu qui, à l'Orient de l'Europe, a essayé gauchement, mais les fibres de son âme toutes vibrantes, de décrire un coin de son pays.

Et je ne me lasserai pas de répéter que, Roumain, ai fait dans mon coeur deux places égales pour mes deux patries: la France et la Roumanie.

1906 NESTOR URECHEA

TABLA DE MATERII

Prefaţă
Lămurire
Partea I: Toamna
Partea II Memoriile lui Genepin
Partea III: Iarna – Primăvara
Partea IV: Vara
Lămurirea câtorva cuvinte

Prefaţa versiunel franceze „Dans les Carpathes Roumaines

Câteva aprecieri ale criticei franceze asupra cărţii „Dans les Carpathes Roumaines".

TIPOGRAFIA I. BRĂNIŞTEANU – BUCUREŞTI.
CALEA VICTORIEI, No. 31
Preţul Lei 50.

Scanare, OCR şi corectura: Roşioru Gabi roşiorug@yahoo.com

Alte titluri disponibile la: grupul HĂRŢI CĂRŢI la http://groups.yahoo.com/

Carte obţinută prin amabilitatea domnului. Sergiu Babei.